

katedra

MARIBORSKIH ŠTUDENTOV

»KATEDRO« mariborskih študentov izdaja Zveza študentov Jugoslavije Odbor mariborskih visokošolskih zavodov • Ureja uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik Feri Horvat • Katedra izhaja vsako drugo sredo • Naslov uredništva je: Maribor, Gregorčičeva ulica 30, telefon 35-96 • Tekoči račun: 604-13-608-70 (za Katedro) • Tiska Časopisno podjetje »Mariborski tisk« • Cena 30 din.

MARIBOR
29. MAJA 1963
ŠTEVILKA 18-19
III. LETNIK

OB SLOVESU

Kadarkoli se človek poslaolja, v mislih preleti čas vse nazaj do srečanja s tistim, od česar se poslaolja. Marsikaj, kar je bilo pomembno, svetlo ali pa tudi boleče, mu ostane v spominu kot značilno za ta čas, senčne stvari pa pozabi, ali pa vsaj skuša storiti to.

Prišli smo pred enim, dvema ali tremi leti in se s koraki polnimi negotovosti in pričakovanj sprehajali po mestu, ki smo ga v tem času ozljubili, zasovražili ali pa smo se nanj enostavno privadili. Prišli smo iz različnih krajev; nekateri iz proizvodnje, drugi iz šol. Vsi pa z istim ciljem: v doh letih si pridobiti čimveč znanja in višjo kvalifikacijo.

Prva srečanja. Srečanja med nami in srečanja s študijem, ob katerem se je razblinila slednja maturantska domišljavost. Srečanja z novim načinom življenja, ki je marsikoga preseñetilo z neusmiljeno realnostjo. Mnogi so zdaj proti samostojno zaživeti, proč od matere ali očetove roke.

Eni so začeli kmalu študirati, drugi pa so se predali slobodi in toku doživetij, ki jih je le-ta prinašala. Proti so študirali redno, vsak dan, kakor smo drugi redno zapraoljali čas in nato pritisnili, da smo izpolnili pogoje. Prišli so proti izpiti, pred katerimi nas je bilo najbolj strah in za katere smo se najbolj pripravili. Tem so sledili drugi: dodajali smo jih kot kamenček za kamenčkom v mozaik, ki vodi do diplome.

Med dnevi, ki smo jih preživeli skupaj, je bilo mnogo sončnih in veselih, pa tudi marsikatera neprijetna ura je bila omes. Čeprav ne bi mogli reči, da je v Mariboru že dovolj občuteno prisrčno študentsko okolje z vsemi svojimi čari in značilnostmi, lahko vseeno ugotovimo, da je študentsko življenje svojstveno in zanimivo, odvisno pač od tega, kako je posameznik znal in uspel ujeti njegov utrip.

In pravo zato je vse tako hitro minilo. Prišel je čas slovesa. Nekateri se za vedno poslaoljajo od študentskega življenja, drugi bodo nadaljevali v Ljubljani ali drugje, mnogi pa se poslaoljajo samo za dve meseca. Iz Maribora odhajamo na različne načine: nekateri z diplomami — torej z doseženim ciljem, drugi le na počitnice in se bodo vrnili; nekateri so prišli sami, odhajajo pa v dvoje, z nepredvideno pridobitvijo. Vsi pa odhajamo nekoliko starejši in z novim znanjem, predosem pa s številnimi življenjskimi izkušnjami in spoznanji. Prijetnimi in neprijetnimi.

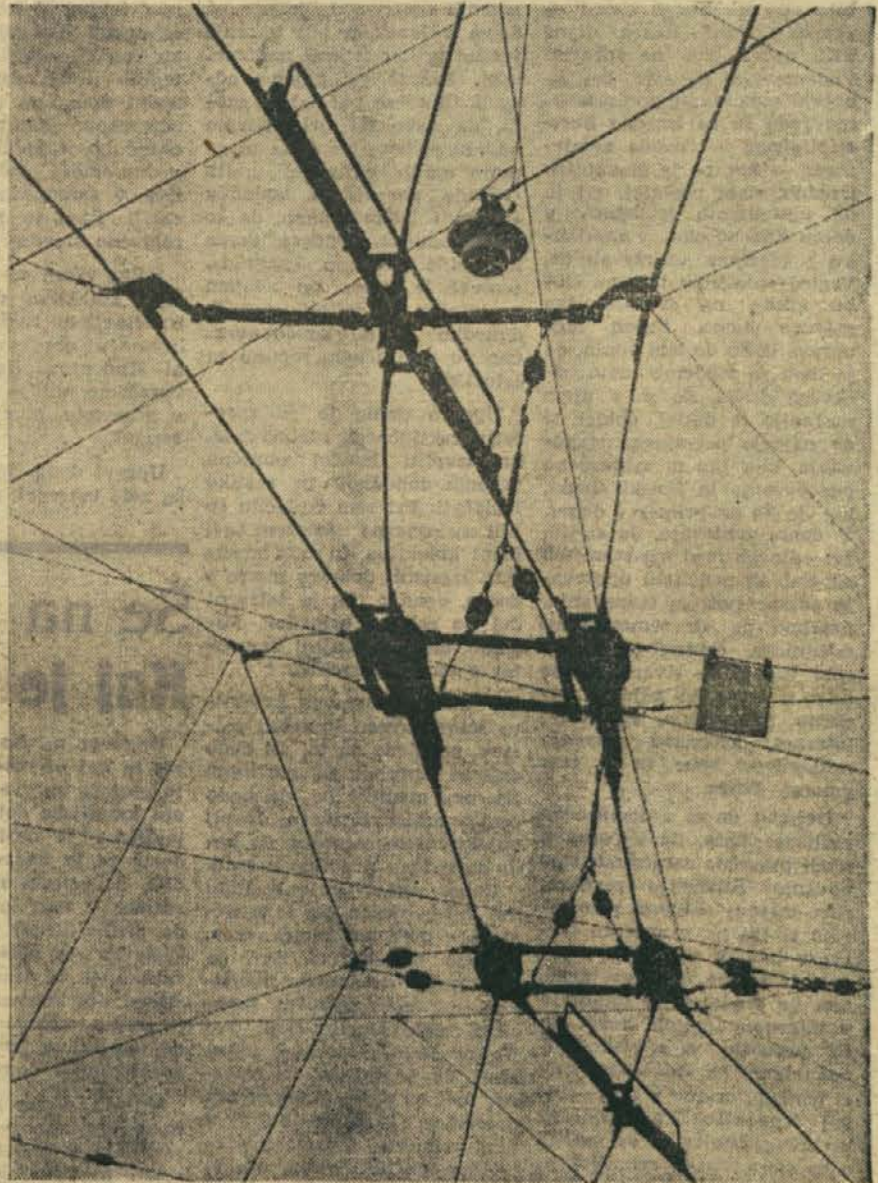
Takšno je pač življenje.

In življenje je res eno samo poslaoljanje. Sicer nam vsak dan prinaša nova srečanja in doživetja, vendar se je vedno vredno lepo posloviti, zakaj jutrišnji dan utegne biti že posem drugačen.

Tistim, ki se še vrnejo, želimo vsele počitnice in na svodenje, ostalim pa obilo uspehov na nadaljnji poti!

SREČNO!

Feri Horvat

Jože Gal: NA RAZPOTJU

Profesorjem,
študentom in
dijakom želimo
prijetne počitnice!

Kaj je res in kaj ni res?

- V zadnji številki »Katedre« je bil pod tem naslovom objavljen daljši članek, na katerega želi uprava Doma v celoti odgovoriti.

Glede nastanbe študentov je bilo res že mnogo debat — vendar zakaj? Razen doma SKS noben dom ne sprejme študentov, to pa zato, ker so nočejo pokoravati predpisane mu redu in so izredno nedisciplinirani — seveda z izjemami — kar pa je glavno: so izredno slabi plačniki, saj je od nastanjenih študentov v domu SKS 40 odst. v zaostanku s plačilom vzdrževalnine. Vzglede študentov izredno slabo vpliva na srednješolske gojence doma. Razen tega uprava doma že leta opazi, da je dom za študente samo odskočna deska, da se v njem nastanijo le dotlej, dokler si ne najdejo privatnega stanovanja, kjer jim ni zabranjeno ponočevanje in ženski obiski, kot je to na primer v domu. V domu zahtevajo, da si jim pri odjavah med mesecem (ob sobotah in nedeljah) upoštevajo objave tudi za stanovanje, posebno pa ob semestralnih počitnicah, čeprav pustijo v sobi vse svoje stvari. Kakor hitro si študentje najdejo privatno stanovanje, zapuščajo internat, kateremu ostanejo nezasedene sobe in s tem gmotna škoda.

Dejstvo, da so v domu cene različne, kaže, da se uprava trudi pravično zaračunati stanovanje. Študentje zasedejo sobe meseca oktobra, rezervirajo si jih pa v začetku šolskega leta. V internatu ostanejo le sedem mesecev, medtem ko srednješolci stanujejo v internatu polnih devet do 10 mesecev. V semestralnih počitnicah, ko vsi srednješolci odidejo, ostane v bloku nekaj študentov, ki želijo tu prebiti počitnice in se zaradi njih mora kuriti cel blok v zimskih mesecih. Vse to pa pomeni za upravo doma veliko materialno škodo. V bloku, kjer so nastanjeni samo študentje, so sobe z dvema ali štirimi posteljami, medtem ko so ostali gojenci nastanjeni v blokkih, kjer so sobe s tri do pet oz. pet do šest posteljami. Tudi tukaj so cene različne. Razumljivo je, da tisti dijak, ki stanuje v sobi s tremi posteljami in ima v sobi še tekočo vodo plača več od onega, ki stanuje v sobi brez vode in s šestimi posteljami in se mora posluževati skupne umivalnice. Zeleli bi, da se navedejo še ostali »nerazumljivi ukrepi uprave«, da lahko pojasnimo tudi te.

Glede nečistega pribora bi omenili dejstvo, da je uprava doma v lanskem letu morala jedilni pribor trikrat nadomestiti, ker so ga gojenci odnesli. Tako se pač lahko zgodi, da naenkrat pri velikem navalu pribora zmanjka in ga mora osebje v naglici umiti. Glede govorice o izplačilu »nagrada« lahko trdimo, da so te neresnične. Uprava doma ni delila nobenih »nagrada«, temveč je točno po svojem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov izvršila končni obračun po zaključnem računu za leto 1962.

Uprava doma je po sprejetju zaključnega računa dolžna izvršiti končni obračun osebnih dohodkov in razliko izplačati. Pri tem izplačilo so bili sorazmerno udeleženi tudi člani kolektiva, ki so že lansko leto zapustili delovno mesto v domu, vendar jim je ustrejni del po zakonu pripadal. Mislimo, da je nadaljnji komentar o tem nepotreben.

V imenu celotnega kolektiva želim navesti še nekaj dejstev, ne glede na to, ali bodo gojenci sprejeli to pozitivno ali ne, mislimo pa, da bodo ostali bralci Katedre dovolj objektivni in razsodni, da bodo navedeno pravilno ocenili. Danes opravlja le 19 ljudi vse delo v domu. Da je to nemogoče brez nadurnega dela, je pač razumljivo. Ker pa dom nima ustaljenih dohodkov, ne more vnaprej zaposliti večje števila ljudi, saj jih ne more sezonsko odpustiti, če se pokaže, da internat ne bo imel predvidenih dohodkov. Dom bi moral v tem primeru zvišati vzdrževalnino na 15.000 din, če bi hotel kriti iz sredstev gojencev vso režijo. Dom že več let od nikoder ne sprejema nobenih dotacij (razen dotacije za osebne dohodke vzgojnega osebja). Celoten kolektiv doma je primoran žrtvovati mnogo prostega časa, da ustvarja dodatni dohodek. Ekскурzije se sprejemajo ne glede na dan in uro, pa čeprav se najavijo za ob polnoči. Dom redi 40 prašičev, obdeluje lastni vrt, na hrani ima še razne abonente in vse to pri zmanjšanem kolektivu. Da ne bi uprava doma zabredla v finančne težave ne izplačuje med letom nadur, ne dela mesečnega niti trome-sečnega obračuna dohodkov kot je to običaj v gospodarskih organizacijah in ustanovah, temveč se celoten kolek-

tiv zadovolji z akontacijami med letom. V letu 1962 je od celotnega ustvarjenega dohodka znašala vzdrževalnina gojencev le 62 odst., ostali dohodki doma pa so znašali 38 odstotkov. Kljub končnemu obračunu je kolektiv doma še vedno slabše plačan od kolektiva v samopostrežni restavraciji, kjer je na razpolago zadostno število delovne sile.

Poleg vsega so vsi člani našega kolektiva dan za dnevno izpostavljeni vsakovrstnim žalitvam in obrekovanju s strani študentov. Upravičeno se vprašamo, ali je delovna sila v internatu manj vredna od ostale?

Upravi doma je pisec članka zelo ustregel, saj ji je nu-

dil priložnost, da prikaže tudi drugo plat medalje. Ravno v letošnjem letu je bilo v domu že precej mednarodnih športnih ekip, ki so se o razmerah v našem domu zelo pohvalno izrazili. Za poletne mesece ima uprava doma toliko prijav, da si bo morala žimnice izposoditi, da bo lahko sprejela vse prijavitelje. Naši študentje so torej lahko brez skrbi, da ne bo nihče iz

našega doma odnesel slabega vtisa.

Pripominjamo še to, da glede objavljenih nepravilnosti pri upravi doma ni bilo še nobene pritožbe. Zato naprošamo pisca članka, da v bodoče dobro premisli, preden objavlja tak članek, ki upravi doma neupravičeno krši ugled in ji lahko povzroči veliko gmotno škodo.

Uprava doma

Še na temo: Kaj je res in kaj ni res

Odgovor na članek »Kaj je res in kaj ni res«, ki nam ga je poslala uprava doma srednje kmetijske šole in ga objavljamo, je obširen. Uprava doma se je nedvomno potrudila, da pripomore k ureditvi razmer v tem internatu. Toda, ali bo učinek objavljenega sestavka res takšen, kot si to želimo, je odvisno v prvi vrsti od objektivnosti, s katero je podan odgovor tistim študentom, ki se pritožujejo nad razmerami v domu.

Uprava doma je krivdo za to, da se odnosi v internatu razvijajo v napačni smeri, v celoti in brez slehernih pridržkov zvrnila na študente. Toda, ali je temu res tako? Nikakor ni namen »Katedre«, da za vsako ceno vzame pod svoje okrilje in zaščito študente, ki bivajo v domu, se pravi, ne glede na to, kakšen je njihov delež pri nepravilnosti v domu, kot nam to uprava v svojem dopisu očita. Dejstvo pa je — in to nam bo nedvomno povedal tudi zgornji sestavek — da v domu na Vrbanški cesti mnogo stvari ni v redu, oziroma so stvari, ki bi se jih dalo z razsodnostjo in obojestransko uvidnostjo rešiti. Uprava doma se zgraža nad vedenjem študentov, od katerih naj bi bila deležna nenehnih napadov in žalitev, kot to navaja v sestavku. Toda, kdo je pra-

vi krivec, da so se stvari razvile tako daleč. Dejstvo je, da spori v tem domu niso nova stvar, ampak datirajo še iz časa, ko so se prvi študentje nastanili v domu. Najprej so se pojavili spori zaradi discipline oziroma nediscipline, in prav tukaj je uprava doma zavzela stališče, ki je bilo do študentov vseskozi nenaklonjeno, lahko bi rekli diskriminatorno. Tako je znan primer s televizorjem, ki so ga ugašali, kadar so prišli v sobo študentje, da bi gledali program. Tako se je v kratkem času zvrstilo nekaj incidentov, ki jih je uprava vse pripisala študentom, čeprav so bili pri njih tudi drugi stanovniki doma vsaj v enaki meri udeleženi. Tako je bil umeten ustvarjen prepad med študenti in srednješolci — in prav to je pojav, ki je vreden največje pozornosti in resne obravnave, kajti sodelovanje bi bilo enim in drugim, zlasti pa še srednješolcem, lahko samo koristno. Študentje vedo povedati, da v domski skupnosti nimajo prav nobene besede (trudil sem se, da bi našel kakega študenta, člana organa družbenega upravljanja, pa ga nisem mogel najti — vzrok prav gotovo ni samo v nezainteresiranosti op. p.). Kljub stalnim sporom zaradi različnih vzrokov, npr. nerednega plačevanja stanarine,

nezadovoljstva s hrano in pd., v letošnjem letu ni bil sklican niti en sam sestanek, na katerem bi se študentje pogovorili z upravo in tako skupno reševali sporna vprašanja. Kje je torej dobra volja, na katero se namiguje v dopisu uprave?

Ni res, da stanujejo študentje v boljših sobah kot srednješolci in zaradi tega plačajo višjo stanarino. To dobro vedo uprava doma, študentje in pisec članka.

O tem, na kakšni ravni je higiena, se lahko prepriča na lastne oči vsak, ki obišče dom, in trdjuje o raznovrstni nečistoči nikakor niso iz trte izvite. Čeprav so dolžni skrbeti za snago v sobah stanovalci sami (za hodnike to verjetno ne velja), je vsekakor odvisno od uprave, kako se predpisi o higieni spoštujejo. Krajo jedilnega pribora razsoden človek ne bi pripisoval študentom, ki so za takšne stvari pač nekoliko preostari, vsaj v večini, vsekakor pa to ni razlog za nečistočo v kuhinji. Tudi vprašanju hrane bi se bilo treba resneje posvetiti, ne pa da uprava pritožbe glede slabe hrane prevede na skupni imenovalec, češ kdaj pa je študent sploh bil zadovoljen s hrano!?

Menimo, da je takšne diskusije dovolj. V bodoče bi bilo mnogo bolje, ko bi se takšne stvari reševale brez hrupa in medsebojnih obtožb. Od dobre volje uprave in stanovalec doma pa je odvisno, kako se bodo dogodki dalje razvijali.

- Se nekaj dni in pričeli se bodo dnevi, ki jih vsakdo pričakuje z različnimi
- čustvi, saj bodo vsakomur prinesli nekaj posebnega. Nekaterim priznanje,
- radost in razvedrilo, drugim nove skrbi in prve majhne neuspehe, nove ob-
- veznosti in mnogo novega dela. Počitnice...

Na pragu zaključka

Kam bomo odšli, kaj bomo delali?

Za vse tiste, ki imajo za seboj že dve ali tri leta študija, bodo počitnice samo nov niz dni, ki jih bo treba čim smotrneje izkoristiti za študij, za razvedrilo. Toda — kako? Vsak si bo poskušal prirediti čas tako, da bo vsak dan dva dneva in da bo vsaka ura trikrat izkoriščena.

Tiste, ki so pred diplomom, čaka mnogo dela in samopremagovanja. Nekaj zadnjih izpitov, ki jih je treba v treh mesecih opraviti, že v samem začetku jemljejo želji po sprostitvi in počitku pravičnega obstanka. Nekateri nameravajo nadaljevati študij na drugi stopnji, v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu ali drugod, za take počitke ni. Treba je dokazati, da so zadosti zreli in močni, da so si v času študija nabrali dovolj znanja, da lahko po opravljenih izpitih sprejmejo diplomom in letos prvič — ustrezne nazive. Mnogo jih gre v službe — tem se ne bo posebno mudilo, zlasti ti-

stim, ki nimajo družin in drugih obveznosti, poskusili bodo »ukrasti« čim več sreče in mirnih dni, preden se povsem odrečejo študentskemu življenju in svetlim uricam, ki jih je polno.

Seveda — tu so tudi tisti, ki imajo za seboj leto dni študija in in se čutijo že z dušo in telesom študenti. Velike večine izmed teh se bo v pričetku polotil paničen strah pred izpiti, pred neuspehi. Kmalu ga bodo premagali in v dobro ohranjenih, zavutih indeksih se bodo pojavile prve ocene, ki pomenijo — opravil. Seveda bomo izpite zalili tako, kot se spodobi, kajti uspeh je uspeh in ni da bi katerega podcenjevali.

Jeseni jih čaka borba s pogoji, toda to jih ne bo oviralo, da si ne bi privoščili pravih — malo bolj izkušeni pa pravijo, da v yseh letih študija edinih pravih počitnic.

Za vse tiste, ki bodo letos prvič stopili v študentske vrste, bo teh nekaj mesecev izpolnjenih s pričakovanjem nečesa, novega, neznanega. Pa vendar — čutili se bodo zadosti zrele in močne, pripravljene za spopad z življenjem — kot pravijo temu

tisti, ki že nekaj let študirajo in dodajo, da je življenje do šibkega neskončno trdo. Odšli bodo na maturantske izlete in se poslovili od starih prijateljev, obljubili si bodo, da se bodo večno spominjali let, ki so jih preživeli skupaj in da se bodo čez pet let ponovno zbrali.

Izbrali si bodo poklice — nekateri tiste, o katerih so sanjali še kot otroci, nekateri si bodo premislili v zadnjem trenutku in se vpisali nekam povsem drugam.

Drugi, ki so že nekaj let v službah, pa jih želja po znanju vleče k študiju, da izpolnijo svoj sen, ki ga iz kakršnegakoli razloga niso mogli uresničiti že poprej, bodo prešteli prihranke in si ogledovali skripta, razstavljena v izložbi knjigarne. Čutili bodo, da jih čaka nekaj povsem novega in želijo si bodo, da se s tem čimprej spoprimejo.

Vsi se bodo veselili tistega dne, ko bodo prvič prijeli indeks in bodo vanj vpisovali svoja imena, izpolnjevali prijavnice in ankete in jih bodo sprejeli v Zvezo študentov.

Veselili se bodo večera, ki se mu pravi brucovanje, kjer jih bodo osramotili, da jih lahko v naslednjem trenutku dvignejo višje, kot so bili kdajkoli poprej.

Kolega, kam te pelje pot?

Vidim te na postaji z množico kovčkov in te povprašam — kam? Nerodno se mi nasmehneš, imaš pač vročico pred potovanjem in mi odvrneš:

Na morje!

In jaz ti v prvem trenutku zavidam, nato pa pomislim, saj bom tudi jaz odšel na morje, samo, da opravim še ta izpit in se spomnim, da si se moral prejšnje dni hudičevo truditi, ko imaš še sedaj, ko je izpit za teboj, črne kolobarje okrog oči.

Zaželim ti srečno pot in mnogo sreče in zabave. Potem grem naprej in se sprašujem, kam si se napotil. Na jug — v Dubrovnik, Split, malo višje proti severu — v Biograd, Zadar, Opatijo (toda toliko denarja nimaš, to vem!) v slovensko Primorje? Pomislim na Ankarano in se spomnim, kako prijetno je bilo lani v študentskem kampu. Mogoče boš gledal,

kako volijo v Portorožu Lucijo, mogoče se boš poskusil splaziti skozi ograjo v Plavolaguno pri Poreču. Le glej, da te ne požre morski pes in da ne pustiš razuma tam spodaj, na jadranski obali, denar in srce pa boš tako ali tako pustil!

Grem naprej in srečam kolegico — vprašam jo — kam?

V brigado!

Nasmehne se mi, in že jo vidim, rdečih lic, mlado med mladimi, z ognjem v očeh, lepo med lepimi. Prijatelj gre iskat, življenje je toliko lepše, koliko več prijatelj ima človek, kolikor več je nevidnih niti, spletenih med ljudmi. V trenutku mi postane žal, da ne grem tudi jaz in si obljubim, da bom šel drugo leto — zdi se mi, kot da bi bilo včeraj, ko sem prvič dvigal zastavo na drog in so tovariši peli himno in sem čutil, kako mi podrhtevajo mišice in kako utripa srce.

In ljudi se spominjam, ki so nas gledali z oken, ko smo v ranih jutranjih urah hodili po gradbišču naše ceste, in oči, ki so nas s pogledi objemale, ko smo se opoldne vračali v naselje in smo si pripovedovali brigadirske zgodbe in peli dobro znane pesmi.

Zdravo kolegica, pozdravi mi »Avtoput« in mnogo uspehov dosezi ti in tvoja brigada. In povej kolegom o rezultatih, ki sta jih dosegli prvi dve brigadi mariborskih študentov.

- Za brigado se je doslej prijavilo 75 študentov.
- Največ prijavljencev je z Višje tehniške šole — 19. Višje ekonomske, komercialne — 15 in z Višje agronomske — 11.
- Letos Mariborčani ne bodo imeli svoje brigade, dali bomo le dve četi, ki bosta delali v skupni brigadi z ljubljanskimi študenti. Odhod na traso

- Beograd—Osiponica bo 3. julija.
- Letošnje akcije na cesti Bratstva in enotnosti imajo še posebno obelodajanje, saj predstavljajo zaključek velikega dela, ki si ga je mladina Jugoslavije zadala za nalogo pred nekaj leti.

Studirali bomo!

so mi zaupali kolegi, ki predsedijo polovico svojega prostega časa v čitalnici Studijske knjižnice.

»Nadaljevati nameravam študij na drugi stopnji.«

»Štipektor mi že sedi na vratu.«

»Moral bom na odsluženje kadrovskega roka.«

»Doma me ne morejo več vzdrževati.«

»Studiram že celo večnost, napočil je čas, ko bo treba diplomirati.«

Tako torej — zunaj bo pripekalo poletno sonce, ljudje bodo hiteli na Mariborski otok in na Bresternico, oni pa bodo sedeli tukaj, gledali drug drugemu v hrbet in študirali.

Vam, fantje in dekleta, želim, da bi imeli čimveč močne volje in seveda — da bi dosegli mnogo uspehov.

... nekaj bomo zaslužili

»Delali bomo, preko študentske zadrage, samostojno, odšli bomo na počitniške prakse.«

»Utrjevali bomo zvezo med šolo in proizvodnjo, želimo le, da bi bile naše počitniške prakse solidno pripravljene, nočemo biti le pomožni delavci in brezposelni.«

Dal sem jim prav in jim v mislih zaželel, da bi čimveč pridobili in onim drugim, da bi čimveč zaslužili.

In pristopil sem h kovaju lastnih načrtov...

Mlado mesto

Vsako jutro se vzpne 42 metrov visoko. Ko razobesi perilo, se za trenutek zagleda v mesto pod seboj: v bele ceste, obrobjene z zelenimi pasovi, v na pol zasrta okna in vrvež ljudi.

Mimogrede pomisli na moža. Pred dvema urama se je spustil 290 metrov globoko v jašek. Prvi kopač je. Težko delo ima, toda kljub temu se popoldne rad poigra z otroki.

Preteklost vkljenjena v sedanost

Tisti večer, ko sem prišel v Velenje, je deževalo. V gruči ljudi, bili so večinoma turisti, sem se napotil skozi stari del mesta. Ceste so bile na pol prazne in tistih nekaj ljudi, ki sem jih srečeval, je hitelo, kot da bi se bali, da bodo nekaj pomembnega zamudili. V meni se je porodil občutek osamljenosti in mesto se mi je zdelo tiho, brez življenja — mogoče je zato, ker je deževalo.

Med starim in novim

Nobeno mesto v Jugoslaviji ne spreminja tako hitro svojega videza kot ravno Velenje. Iz dneva v dan gradijo nove stanovanjske bloke, kulturne in zdravstvene prostore ter komunalne naprave. Novo Velenje prerašča stari del mesta in nove ceste se vsak dan bolj zajedajo med njive. Tam, kjer so pred dvema letoma gojili hmelj, danes stojijo velike stolpnice. Če se povzpneš na grad, skoraj ne moreš verjeti, kako tesno sta združena stari in novi del mesta. Med njima je samo ta razlika, da bodo mogoče stari del že jutri porušili.

O vsem tem nam pripovedujejo podatki — v razdobju zadnjih petih let so zgradili preko 1400 stanovanj, za komunalno in stanovanjsko dejavnost, za šolstvo, kulturo in zdravstvo so porabili 7 milijard 152 milijonov dinarjev.

Število prebivalcev nenehno narašča. Sem prihajajo družine iz višinskih predelov, mladi ljudje iz vse Slovenije, strokovnjaki iz ostalih rudarskih krajev in mladi kader iz šol. Vsi prihajajo s podobnim namenom: vložiti svoje umske in fizične sposobnosti za lepši jutrišnji dan. Kljub temu, da so prišli z vseh strani, so zrasi v celoto. On, ki je še pred nekaj meseci delal na kmetiji, danes nakoplje 13,5 ton premoga; gradbeni inženir z mladostnim elanom pomaga preoblikovati zunanji videz in mlad rudar uspešno vsklajuje svoje delo z dopolnilnim izobraževanjem. Vse, kar je staro, stopa v ozadje in se izgublja v hitrem porajanju novega in lepšega.

V prostem času

Precej ljudi se je zvečer zbral v hotelu. V živahnem vrvežu sem opazil, kako nestrpno so pričakovali: soboto — ples — zabavo. Škoda le, da je bilo tako malo deklet. Plesi so se vrstili brez hrupa, tako, kot da bi

gledal v avtomat, ki se enakomerno vrti. Le tu in tam se je kdo glasneje nasmejal ali spotaknil.

Kulturno-zabavno življenje se tudi spreminja. Prijatelj mi je pripovedoval, da pa kljub vsemu prav na tem področju še niso dosegli zaželenega. Kulturne institucije sicer vlagajo mnoge truda (prirejajo razstave, gledališke predstave, kulturno-zabavne večere ipd.), vendar pri občinstvu ni velikega odziva. Zadnje slikarske razstave si je ogledalo le 70 ljudi (večina turistov). Še najbolj sta obiskana Delavski klub in novi bife. Tu igraje šah in bereje revije. Nekateri se zabavajo ob kartah ali pa stojijo pred glasbenim avtomatom. Večina pa izkoristi svoj prosti čas doma pri radijskem in televizijskem programu.

Tudi najmlajši se srečujejo s svojimi problemi. Posebno tisti, ki niso v otroškem vrtcu. Tu nastaja vpraša-

Tudi one pričakujejo turiste

nje, kako rešiti problem (etrok — asfalt — otrok — zelenica). Na zelenice ne smejo. Problem skušajo rešiti z gradnjo manjših otroških igrišč.

Človek dobi občutek, da je arhitektonska ustvaritev prerasla človeka in da se človek počuti utesnjen. Mogoče je k temu precej vplivala menjava okolja teh ljudi.

Sport se razvija in dosega množičnost, vendar pa s tem vzporedno ne raste kvaliteta. Najbolj navdušeni pristaši se jezijo na rokometaše, košarkarje in nogometaše. Mimogrede sem ujel pikro pripombo navdušenega navijača: »Kaj hočemo, ko pa je žoga mehkejša od premoga.« Velenjčani se zadnje čase najbolj navdušujejo za kotalkanje. Izgleda, da bo s

Pogled na del Novega Velenja

tem, ko so dobili novo kotalkališče, postale najbolj popularen šport.

● Pričakujejo goste

Hotel in deloma tudi Restavracija pri jezeru sprejemata prve goste. Največ jih prihaja iz sosednje Avstrije in Nemčije. Ob sobotah in nedeljah je že vse zasedeno, tako da zares

sto mladih rudarjev, so lani uvedli srednjetečniški oddelek za rudarstvo. Na jesen nameravajo uvesti še kemični oddelek. In drugo leto? ... V Velenju so pogoji, da se v teku nekaj let osnuje visokošolski center za rudarstvo.

Na Industrijski rudarski šoli je prišla ponovno do izraza povezava študija s prakso. Dijaki imajo poleg teoretičnega pouka vsak teden tudi praktičen pouk pri odkopu v jami, pri elektro instalacijah in drugod. Na ta način se lahko po triletnem šolanju zares intenzivno vključijo v proizvodnjo.

V Velenju je tudi zelo razvit izredni študij. Delavska univerza je organizirala mnogo tečajev za rudarje kot dopolnilno izobraževanje — in srednje večerne šole. Na ta način je v zadnjih štirih letih dobilo polkvalifikacijo oziroma kvalifikacijo preko tisoč ljudi.

Vlak se je lenobno premikal in za mano je ostajalo mlado mesto, odeto v večerno sivino, iz katere so segali raznobarni neonski napisi.

Preživeti dan v tem mladem mestu pomeni doživeti mnogo lepega in odnesti s seboj mnogo nepozabnih vtisov.

**UREDNIŠTVO »KATEDRE«
VABI K SODELOVANJU
ŠTUDENTE IN SREDNJE-
ŠOLCE, KI IMAJO VESE-
LJE DO PISANJA. TISTI,
KI BI ŽELELI V PRIHOD-
NJEM LETU SODELOVATI,
NAJ ŽE SEDAJ PRIDEJO V
UREDNIŠTVO, KJER SE
BOMO PODROBNEJE PO-
GOVORILI.**

V teh blokih stanuje 108 družin

ZAENKRAT V MARIBORU ŠE NE BO II. STOPNJE

Ze ob ustanovitvi Mariborskih visokošolskih zavodov je bilo rečeno, da imajo vsi v perspektivi možnost, da se razvijejo v visoke šole in fakultete. Pedagoška akademija pa je bila že ob ustanovitvi z zakonom določena kot štiri letna visoka šola. Takrat je bilo postavljeno kot pogoj za prehod na drugo stopnjo — urejeni materialni in kadrovski pogoji ter družbena potreba po določenem profilu kadra. Pod materialnimi pogoji razumemo primerne učilnice, laboratorije, delavnice in podobno, pod kadrovskimi pogoji pa to, da si morajo sedanji učni kadri pridobiti ustrezno pedagoško prakso ter se s habilitacijskimi deli ali doktorskimi disertacijami pripraviti na delo na drugi stopnji. Zaenkrat nimamo temeljitejših družbene analize o potrebi po kadrih različnih profilov posameznih strokovnosti. Po sodbi uprave in sveta Združenja za sedaj nobena izmed šol ne izpolnjuje predvidenih pogojev in zato sporazumno z Izvršnim svetom Ljudske skupščine SRS v prihodnjih letih nobena od mariborskih šol ne bo prerasla v drugo stopnjo.

Uprave posameznih šol in združenje pa si prizadevajo, da za ustreznimi fakultetami ljubljanske univerze uredijo vprašanje nemotene prestopanja diplomantov mariborskih višjih šol na drugo stopnjo ustreznih fakultet. Na prihodnjem sestanku skupnosti visokošolskih zavodov SRS bo temu vprašanju posvečena posebna točka dnevnega reda.

Mariborski visokošolski zavodi so višje šole, ki naj dajo zaključno znanje in tako strokovnjaka praktika v dveh letih. Učni programi so zato močno natrpani. To zahteva od študenta kontinuiran in intenziven študij brez predolgega brucovskega vživljanja v nove pogoje dela in brez daljših študijskih odmorov po posameznem izpitu. Tak študij zahteva načrtovitost in vztrajnost.

Sedanji študijski rezultati res niso takšni, da bi se mogli z njimi hvaliti, niso pa tudi bistveno slabši kot so po drugih visokošolskih središčih. Ta zadnja ugotovitev pa nas seveda ne odvezuje, da naredimo vse, kar lahko prispeva k izboljšanju študijskih uspehov. Sodim, da so vzroki za nezadovoljive študijske rezultate dvojni — subjektivni in objektivni. Med subjektivne štejem študente.

Med vami je namreč še vedno preveč takšnih, ki študija ne jemljejo dovolj resno, zato študirajo kampanjsko, često spekulativno, zadovoljujejo se z zadostnimi ocenami, svobodnejši študijski režim izkoriščajo tako, da pogosto izostajajo od predavanj in podobno. V vrstah študentov je premalo utrjeno spoznanje, da ne študirajo za profesorje in ocene temveč za življenje in da jih praksa ne bo ocenjevala in tudi ne nagrajevala po spričevalu temveč samo po pokazanem znanju in večjem ali manjšem delovnem učinku. Do teh spoznanj bi jim morali pomagati Zveza študentov in šola.

Sodim, da bi Zveza študentov morala reševati konkretnejše kot doslej in ne samo deklarativno. Stalno bi naj sprem-

ljala študijska prizadevanja posameznikov, sama organizirala ali dajala pobudo za organizacijo različnih oblik študijske pomoči, s konstruktivnimi predlogi sodelovala pri modernizaciji pouka in predvsem pri aktivizaciji študentov pri pouku, in končno ne bi bilo slabo, če bi na osnovi določene evidence klicala na odgovornost in javno kritizirala tiste, ki študij zanemarjajo in tako zapravljajo družbena sredstva in dragoceni čas. Pri tem delu pa bi morala tudi odkrivati težave in ovire, ki nedvomno vplivajo na kvaliteto študijskega posameznika ter pomagati te težave in ovire odstranjevati in na konkretne primere opozarjati vodstva šol.

Menim, da bo uvedba kreditiranja s stimulativnimi pogodbami lahko pomagala k boljšemu in hitrejšemu študiju.

Organi Združenja visokošolskih zavodov so se zaradi objektivnih pogojev — vse šole so mlade in se šele razvijajo — doslej ukvarjali predvsem z materialnimi, kadrovskimi in splošno-organizacijskimi problemi. Zagotoviti je bilo potrebno najosnovnejše prostore, pridobiti ustrezne učne kadre, sprejeti statute, pravilnike o formiranju in delitvi dohodkov itd. Zato vsebinskim vprašanjem niso utegnili posvetiti potrebne pozornosti. Nedvomno bomo v prihodnjem razdobju morali usmeriti svojo dejavnost k reševanju teh proble-

mov. Mislim, da imata Zveza študentov in Zveza komunistov na mariborskih višjih šolah predvsem naslednje osnovne naloge:

skrb za politično ideološko in splošno družbeno vzgojo. Naš bodoči strokovnjak bo namreč istočasno proizvajalec, upravljalec in član širše komunalne skupnosti. Soodločal bo ne samo o življenju in delu svojega kolektiva, temveč tudi o življenju ožje in širše družbene skupnosti. Zato mu morajo biti vsaj v osnovi poznana naša družbena stremjenja, osnovni principi socialistične družbene skupnosti, poznane mu morajo biti njegove pravice in dolžnosti in naš demokratični druž-

beni mehanizem. Sola mu lahko da od tega znanja samo nekaj, večino pa mora dobiti v organizaciji Zveze komunistov in Zveze študentov. Dosedanja prizadevanja subjektivnih sil v tej smeri niso dala zadovoljivih rezultatov, predvsem zato ne, ker delo ni bilo dovolj resno pripravljeno in tehnično organizirano. Sodim, da bomo morali v to delo pritegniti naše najodgovornejše družbene politične delavce.

Druga naloga je skrb za boljše študijske uspehe, o čemer sem govoril pri drugem vprašanju.

Važen činitelj formiranja mladega človeka je kulturno-zabavno in športno življenje. Tudi temu delu doslej ni bila posvečena potrebna pozornost. Čeprav smo dosegli nekatere uspehe. V začetku prihodnjega leta bomo morali temeljiteje in sistematične pristopiti k delu in zagotoviti tudi materialne pogoje.

Studentski dom in klub sta nedvomno najbolj boleči točki problematike višjih šol v Mariboru. Dosedanja prizadevanja niso rodila zaželenih rezultatov. Sedaj, ko je dokončno odpadla varianta, da bi spremenili prostore KPD v študentski dom in našli tam tudi prostore za klub, bomo morali hitro poiskati drugo rešitev. Za letos moramo začeti z gradnjo prvega poslopja študentskega doma (osnovna finančna sredstva so že zagotovljena), pravtako pa moramo nemudoma najti rešitev za študentski klub. Sodim, da obstojajo realni izgledi, da bodo naši študentje dobili leta 1964 svoj lastni dom in že v študijskem letu 1963/64 tudi primerne klubske prostore.

Predstojnik Združenja MVZ prof. Miro Bračič odgovarja na vprašanja uredništva:

- kakšna je nadaljnja perspektiva mariborskih višjih šol v zvezi s celotnim visokošolskim sistemom v Sloveniji? Ali bo na kateri izmed šol v bližnji bodočnosti organizirana druga stopnja?
- študijski uspehi po mnenju nekaterih niso zadovoljivi. Kateri so glavni razlogi za to in kaj bi bilo treba ukreniti za izboljšanje?
- katere glavne probleme rešuje Združenje MVZ v prizadevanju za čim uspešnejše delovanje višjih šol?
- kaj so po vašem mnenju osnovne naloge ZS in ZK na mariborskih višjih šolah?
- kakšni so izgledi, da dobimo v Mariboru študentski dom in klub?

Medfakultetno posvetovanje

V dneh od 17. do 19. maja je bilo v Sarajevu medfakultetno posvetovanje elektrofakultet ter višjih elektrotehniških šol. Na njem so razpravljali o uvajanju stopenjskega študija, o učnih programih ter o režimu študija na posameznih šolah. Na posvetovanju so prišle do izraza velike razlike v razdelitvi študija na posameznih zavodih. Tako v Zagrebu, Splitu in Banjaluki niso ločili študij prvih štirih let na dve stopnji, v Sarajevu so podaljšali študij prve stopnje na 5 semestrov, medtem ko traja na vseh ostalih šolah vsaka stopnja 4 semestre. Tudi učni programi so dokaj različni, tako da se študent ne more prepričati iz šole v eni republiki na šolo v drugi republiki.

Konferenca je sprejela tudi zahtevo študentov po večjem sodelovanju šolskih uprav pri izdajanju skript ter sklep, da bodo šole skupno omogočile izdajo biltena, v katerem bi bila objavljena strokovna de-

la študentov vseh jugoslovanskih elektrofakultet.

ZANIMIVOST NA VIŠJI AGRONOMSKI ŠOLI

Višja agronomska šola se lahko pohvali z resnično posebnostjo. V poljedelski odsek drugega letnika je vpisanih 12 študentov in ena kolegica, vsi pa imajo skupno lastnost

— da so strastni nekadičlci. Sicer pa menijo, da bi bilo treba cigarete, ki človeka samo ovirajo pri delu, prepovedati. Vsi slušatelji tega izrednega oddelka redno polagajo izpite, oddelek kot celota pa je med najboljšimi na zavodu. In še ena zanimivost, lani sta bila v oddelku dva nepopoljšljiva kadilca, pa nista opravila pogojev.

GLOSA

Uprava Višje ekonomsko-komercialne šole je znana po tem, da ima veliko razumevanje do študentske organizacije, ki ji tudi nudi vso pomoč, zlasti še materialno. O tem razumevanju pričča tudi dejstvo, da so na šoli 24. maja, ko je bilo atletsko tekmovanje mariborskih višjih šol, za-

radi tega (in volitev) odpadla predavanja, da bi se študentje lahko v čim večjem številu udeležili tekmovanja.

Toda...

Tekmovanja se je izmed 300 rednih študentov VKS udeležil en sam študent (in še to je bil Cervan).

Da se ne bodo

ponavljale napake

Ze tri leta ugotavljamo: Delo študentske organizacije bodisi na šolah ali na Odboru ni bilo zadovoljivo, med drugim zaradi tega, ker smo v jeseni prepozno začeli. Razumljivo. Poglejmo, kako je bilo letos. Namesto v oktobru so bile skupščine po šolah na koncu novembra in decembra in skupščina MVZ je bila komaj 19. decembra. Kmalu za tem je bil konec prvega semestra in v tem času res ni bilo časa za kaj drugega kot za sestavljanje programa. Teda to je bil čas, ko so bili najboljše pogoji za izvenšolsko aktivnost, predvsem je pa važno to, da je prav na začetku šolskega leta študentska organizacija študentu, zlasti tistemu, ki se je prvič vpisal in se mora živeti v šolo in novo okolje, najbolj potrebna. Razumljivo je, če tega študenta prepustimo samemu sebi, ne da bi mu pomagali, ne bo kazal za organizacijo zanimanja in ga bomo pozneje le težko pritegnili.

bruca ob prihodu na šolo čim bolj seznanijo z osnovnimi značilnostmi študija, še posebej pa s študentsko dejavnostjo. Pomagati jim moramo, da se čim bolj in čimprej vživijo v atmosfero šole, ker to ni nujno le za njihovo počutje, ampak tudi za uspeh pri študiju. Odbor ZS MVZ pa bo moral storiti vse, da se bodo novinci čimhitreje in čimbolje vživeli v Mariboru in da se ustvari čim bolj pristno študentsko življenje, ki ga v našem mestu še vedno močno primanjkuje. Nedvomno bo pri tem treba pomagati in svetovati brucom, kako rešiti osnovne probleme (stanovanje, hrana, materialna podpora).

Na drugi strani pa bo treba zajeti nove študente z različ-

nimi kulturnimi in zabavnimi prireditvami, ki še najbolj prispevajo k temu, da se študent seznanja s svojo organi-

zacijo in študentskim življenjem nasploh.

Zato pa: vse je treba premisliti in pripraviti že sedaj, ne pa da se bomo jeseni ločili z različnimi notranjimi problemi, sestanki, rotacijami — skratka tako bomo zaposleni s samimi seboj, da na tiste, ki jim mora biti naše delo in naša organizacija namenjeno, enostavno misliti ne bomo utegnili. Potem bomo pa ugotavljali nedejavnost, nezainteresiranost in podobno. Saj drugače biti ne more. Zatorej še enkrat: storiti je treba vse, da ne bo prepozno.

Namesto uvodnika

Pred seboj imate zadnjo številko Katedre v letošnjem letu. Letos smo skupno izdali 19 števil, dvakrat pa je izšla skupaj z redno številko Katedre tudi literarna priloga »Obrazi«. V začetku študijskega leta 1962/63 je Katedra prvič začela izhajati kot štirinajstnevnik. S tem smo hoteli ustreči želji naših bralcev in nas samih, da list še bolj približamo študentskemu življenju in da priporočimo k še tesnejšemu sodelovanju med šolami in študenti, med študenti v rednem delovnem razmerju in rednimi študenti in med mariborsko javnostjo in študenti. Za razliko od prejšnjih let se je število naših naročnikov znatno povečalo, uspelo pa nam je zainteresirati tudi mnogo širši profil bralcev-neštudentov, predvsem srednješolcev in tistih, ki so se zanimali za kulturna vprašanja, ki jih je naš list poskušal reševati.

Februarja smo bili organizatorji IX. konference jugoslovanskega študentskega tiska, ki je še natančneje določila smernice za naše delo v bodoče, posebno glede vloge, ki jih postavlja pred študentski tisk organizacija ZS in naša skupnost.

V notranji strukturi lista smo letos izvedli nekaj sprememb, ki jih je narekoval prehod iz lista, ki je izhajal vsakih mesec dni na štirinajstnevnik in sprememba strukture naročnikov. Tako smo začeli izhajati v dveh izdajah, eni srednješolski, eni študentski. Uprava in kolektiv tiskarne sta nam vsestransko pomagala, da je list redno izhajal in da smo bili lahko dovolj aktualni, zato jim pripada naša posebna zahvala.

Upamo, da ste bili z vsebino našega lista zadovoljni. Če so se od časa do časa pojavljale v listu stvari, ki po vašem mnenju niso bile dobre, jih pripišimo deloma naši neizkušeni, deloma kadrovske težavam, ki smo jih nekaj časa reševali, deloma po pravilu, da je pač vsem ljudem obenem težko ustreči.

V upanju, da boste tudi v bodoče ostali naši zvesti bralci, se od vas poslavljamo.

TEDEN NOVINEV

Za Maribor nova oblika organiziranega sprejema študentov je bil lanski teden novincev, ki ga bo treba organizirati tudi letos in ga mora Odbor ZSJ vnaprej dobro pripraviti.

Združenje študentov in partijske organizacije po šolah bodo morale poskrbeti, da se

STUDENTJE VIŠJE PRAVNE SOLE NA POHODU PRAVNIKOV

Marš po proslavljenih poteh sremskih partizanov

Letošnji pohod študentov prava vseh naših pravnih fakultet, ki je trajal od 18. do 22. aprila, so organizirali študentje prava v Novem Sadu. Pot je vodila po pro-

slavljenih poteh sremskih partizanov po obronkih Fruške gore.

Te največje vsakoletno manifestacijo študentov prava so letos Novosadčani priredili z mnogo smisla, tako, da je vsaka etapa nudila svojstveno doživetje za udeležence pohoda. Prebivalstvo, s katerim smo se srečevali na pohodu, nas je presenečalo s prisrčnim sprejemom in pogostitvami. Naše prireditve po vaseh so vaščani tople sprejemali in med seboj kar tekmovali, kateri bo bolje in topleje sprejel udeležence pohoda in jim nudil prenočišče. Vsi smo bili v uniformah z em-

blemi pohoda, razdeljeni po manjših skupinah, kjer smo v pogovorih izmenjali študijske probleme in primerjali uspehe posameznih fakultet in centrov.

Brigada pravnikov, imenovana po narodnem heroju Dimitriju Lazarovu — Saši, je na svojem pohodu obiskala vsa pomembnejša mesta in kraje kot na primer: Ravno, Sremsko Kamenico, Hajdučki breg, Iriški venec, Stražilovo. Ves čas marša je odmevala pesem, šale in smeš tako, da smo se na koncu v Stari Pazovi težko poslovili in si kilicali: »Na svidenje prihodnje leto v Splitu na pohodu po Visu!«

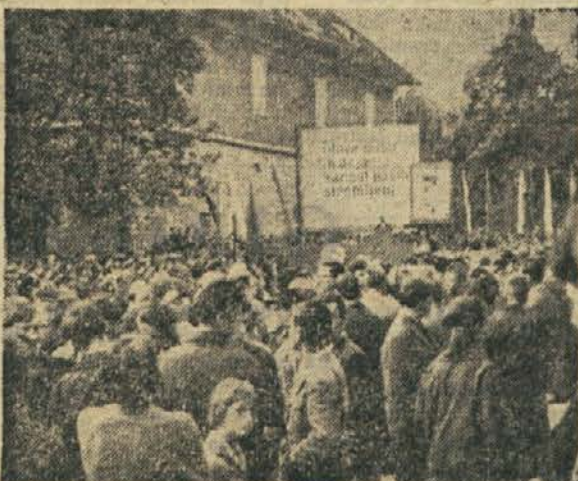
Z mariborskih srednjih šol

Dijaki mariborskega Učiteljskega inštituta so gostovali s »Kitajsko liriko« in enodejanko »Koraki« v Črešnjevju pri Slovenski Bistrici. Občinstvo je predstavo lepo sprejelo.

Poseben problem je obiskovanje pevskih vaj. Mladinci se premalo zavedajo svojih dolžnosti. Tako mnogokrat od pevskih vaj neupravičeno izostajajo. Opaziti je tudi vedno manjše zanimanje za mladinske ure, zato so program popestrili s predavanji šole za življenje.

Videti je, da so mladinci na I. gimnaziji v Mariboru po kritični delovni konferenci resno prišli za delo in so tako mnoge pomanjkljivosti že odpravili. Pričeli so s tehničnimi pripravami za ureditev mladinske sobe, ki je že dolgo nujno potrebna. Tudi mladinske ure v zadnjem času redno tečejo. Sedaj poslušajo predavanja iz šole za življenje.

Titova štafeta v Mariboru

15. maja se je zbrala več tisočglava množica mladine, ki je navdušeno pozdravila Titovo štafeto. Na posnetku: mladina poslušala govor podpredsednika CO ZSJ Staneta Markiča

Uspeh reforme je zagotovljen s sodelovanjem študentov

Razčlenjujoč dosedanje uspehe našega visokega šolstva je bil na šestem plenumu Zdrženja jugoslovanskih univerz 10. in 11. maja v Ohridu ugotovljen velik uspeh reforme učnih načrtov in programov ter notranjih odnosov na naših visokošolskih ustanovah. Ugotovitev predstavlja v celotnem kompleksu naše reforme velik uspeh. Najvidnejši uspehi zadnjih let so bili doseženi s stabilizacijo našega visokega šolstva, ki je doživelo nagel vzpon s skrajšanjem študija in povečanjem števila mladih diplomiranih strokovnjakov in v izboljšanju kvalitete znanja le-teh.

Predsednik univerzitetnega sveta Ljubljanske univerze, tovariš Jože Pernuš, je v svoji diskusiji nakazal čudna stališča, na katera v zadnjem času vse pogosteje naletimo pri podeljevanju štipendij s strani štipenditorjev, ki podeljujejo štipendije samo študentom v zadnjih letnikih. Relativen padec štipendij za 37 odstotkov je še vidnejši in ima še dalekosežnejše posledice, če dodamo, da je procentualno zelo majhno število študentov štipendistov v prvem letu študija — samo od 9 do 14%. Ta napaka kadrovske politike se odraža že v opadanju vpisa na visoke šole.

Med razpravo je bila poudarjena potreba po izgraditvi športnih, telovadnih in rekreativnih objektov, ki bi doprinesli k boljši fizični kondiciji in zdravju naše mlade generacije, kar bi se vsekakor odražalo v pozitivnejših uspehih študija.

Visokošolske ustanove — delovna skupnost.

Samoupravljanje in družbeno upravljanje na naših visokošolskih zavodih je bil predmet razprav večjega števila udeležencev plenuma. Poudarili so, da je potrebno v duhu novih ustavnih izprememb v organih samoupravljanja na univerzah dati novo vsebino in širino, tako da bo v teh organih zastopano kar se da večje število predstavnikov vseh kategorij, ki se udeležujejo v delu katere koli visokošolske ustanove.

Govorec o dosedanjem delu ZJU, je profesor dr. Vladimir Serdar naglasil, da so doseženi rezultati plod sodelovanja in angažiranosti vseh predstavnikov naših univerz in višjih šol, profesorjev in študentov, ki so v spontanah diskusijah nakazovali in razčiščevali probleme. Pri tem delu ni motila razlika v statusu članov, profesorjev in študentov. In če bi kdo

s strani opazoval ta zbor, ne bi ugotovil razlike, razen morda po mla-

dostnem izgledu prisotnih članov. Tajnost naših dosedanjih uspehov v delu je v razumevanju in pomoči univerz in fakultet ter veliki vzajemnosti pomoči študentske organizacije ter samih študentov. Za novega predsednika Zdrženja jugoslovanskih univerz je bil izbran rektor Ljubljanske univerze prof. dr. Maks Snuderl.

M. Rotar

Delegacija slovenskega visokošolstva na VI. plenumu skupnosti jugoslovanskih univerz

OD SREDE 15. MAJA DO 18. MAJA JE BILA V ZAGREBU DELEGACIJA ŠTUDENTSKE SEKCIJE BOLGARSKEGA KOMSOMOLA. S TEM SO VRNILI OBISK DELEGACIJI ZVEZE ŠTUDENTOV JUGOSLAVIJE, KI JE BILA PREJŠNJE LETO V BOLGARIJI.

50% ŠTUDENTOV SPREJEMA ŠTIPENDIJE

V Bolgariji, kakor v vsaki socialistični državi, polagajo veliko važnost visokošolski izobrazbi. To je popolnoma razumljivo. Bolgarija je pokazala velik napredek v svojem razvoju in išče kadre z najvišjimi strokovnimi kvalifikacijami.

V Bolgariji je 22 fakultet in 17 višjih šol, ki jih skupno obiskuje 70.000 red-

nih slušateljev. To pomeni, da pride na 10.000 ljudi 75 študentov. Zaradi tega ni prav nič čudno, da spada Bolgarija po številu študentov glede na prebivalstvo med države z relativno največjim številom akademsko izobraženih državljanov.

Fakultete in višješolski zavodi so v Sofiji, Varni, Plovdivu, Svištovu, Traovu, Burgasu in Gabrovu.

V razgovorih so se naši predstavniki najbolj zanimali za sistem štipendiranja kadrov. Iz podatkov, ki so jih navedli gostje je razvidno, da prejema približno polovica študentov štipendijo od države. Štipendija znaša povprečno 28 levov (okoli 16.000 dinarjev). Stanovanje v domu znaša približno 0,80 do 1,20 leva, hrana v študentski menzi 18 levov, medtem ko ostanek študent porabi za knjige, obleke, prevoz in ostale stvari, ki spadajo v njegov standard. Na vprašanje, kakšne pogoje mora izpolniti študent, da dobi štipendijo, smo dobili naslednji odgovor: »Štipendijo podelimo tistim študentom, ki imajo slabše materialne pogoje, ki so v srednji šoli dosegali povprečno dobre rezultate in pa na osnovi ideološko-političnega dela. Štipendija se podeli že s prvim letom študija, toda med študijem mora študent izpolnjevati pogoje, ki so za ta predvideni. Če teh

pogojev ne izpolni, izgubi štipendijo, ne da bi mu jo bilo treba vračati.«

Kot v vseh državah, tako tudi v Bolgariji obstajajo fakultete, za katere ne vlada preveliko zanimanje. To so predvsem fakulteta za matematiko, elektrotehniko in kemijo. Študentje, ki se vpišejo na katero izmed teh fakultet, so prosti vojaške obveznosti. Na splošno pa morajo študentje rina odsluženje vojaškega roka takoj, ko zapuste srednješolsko klop.

Prav tako pa obstajajo tudi razni skladi za štipendiranje odličnih študentov. Štipendija znaša v takem primeru 58 levov (okoli 35.000 din). Po diplomi mora mladi strokovnjak delati najmanj tri leta na delovnem mestu, ki mu je po načrtu dodeljeno. Kasneje pa se lahko zaposli v katerem koli delu države. Če diplomant ne želi delati na delovnem mestu, ki mu je določeno, je dolžan vračati štipendijo. Toda takih primerov je zelo malo. Študij na bolgarskih univerzah traja 5 do 5 in pol let, na višjih šolah pa dve do tri leta.

GALE

**V BOLGARIJI
POSVEČAJO
ŠTUDIJU
VELIKO
POZORNOST**

Sofija — poslopje CK KPБ

40 študentov VPŠ na Ravnah

Enajsteja maja so bili študentje Višje pravne šole v Mariboru na enodnevem obisku pri ravnarskih železnicah. Ogledali so si obrate železarnice ter se seznanili z delom obratnih in centralnega delavskega sveta žele-

zarne. Po ogledu železarnice so proizvajalci-upravljalci odgovorjali na vprašanja študentov. Popoldne so si ogledali mesto in se zvečer vrnili v Maribor.

TRETJA GENERACIJA NA VTS

V letošnjem četrtem semestru bo zaključila na VTS predavanja že četrta generacija. Ta je obenem tudi najštevilnejša in nasploh kaže, da število absolventov iz leta v leto hitro narašča in da je potemtakem ustanovitev te šole v industrijsko močnem in kadrov lačnem Mariboru popolnoma upravičena.

Od petih oddelkov je najmočnejši strojni, potem elektro oddelek, sledijo jima gradbeni, tekstilni in kemijski. Medtem ko so predavanja na zadovoljivem nivoju, je poseben problem demonstracija predavanj. Sola nima primernih kabinetov, ne laboratorijev in drugih pripomočkov, brez katerih si sodobnega študija niti predstavljati ne moremo. Sicer je res, da v treh letih vsega tega

ni bilo mogoče oskrbeti, zdaj bo pa vendar potrebno bolj pospešiti napore v tej smeri. Tudi predavalnice niso zadovoljive. Sedanji prostori ne ustrezajo visokošolskemu podajanju snovi. Potrebne bi bile dve, tri večje predavalnice, kar bi pomenilo veliko olajšavo za profesorje in študente.

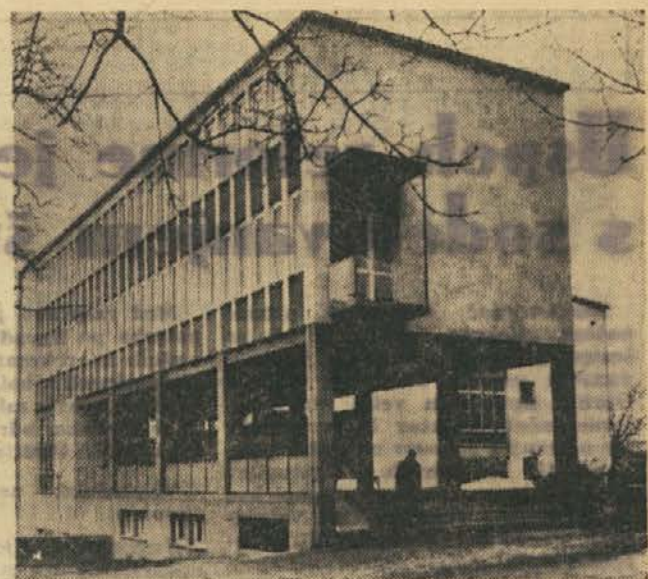
Ce bo dobila VTS še prostore preko Smetanove ulice, jih bo potrebno preurejevati in zopet ne bomo dobili tistega, kar bi lahko, če bi načrtno izvajali politiko visoke tehniške šole v Mariboru. Z adaptacijami (z večnimi adaptacijami) bomo sicer krili trenutne potrebe, preveč perspektivno pa to ni.

Pred zaključkom leta so bile seje svetov letnikov, ki so si na VTS že utrdile svojo vlogo, če jih opazujemo s strani študentov. Le-ti so v svetih letnikov našli mesto, s katerega projicirajo svoja mnenja in predloge, da bi tako v mnogočem opozarjali ali pa pomagali pri utrjevanju samoupravljanja na višjih šolah. S strani šole bo potrebna večja doslednost pri izvrševanju sklepov sveta letnikov,

da bi ti tako ne ostali samo deklarativni organ.

Trenutno kaže, da delajo študentom največ preglavic pogoji in pa diploma prve stopnje. Strojniki se potegujejo za ukinitve Mehanike II kot pogoja, drugi letnik pa skuša korigirati urnik, da bi bil zadnji semester manj zgoščen. Doslej je bila namreč večina predmetov predavana v četrtem semestru, da tako praktično ni bilo možno opravljati izpitov pred junjskim rokom. Razen tega so na koncu skoncentrirane še skoraj vse vaje — in urnik kmalu preseže 40 ur tedensko. Kdaj potemtakem študirati, kdaj izdelovati programe?

Vzporedno s tem se pojavlja tudi problem nadatjevanja študija na drugi stopnji. Nekateri radi ugovarjajo, češ da Višja tehniška šola v Mariboru ni bila »mišljena« kot prva stopnja, temveč kot zaključna enota — in na podlagi tega zagovarjajo stališče, da izpitov ni nujno opraviti do septembra. Vendar pa ne bi smeli na tak način zaježiti prehoda na drugo stopnjo. Mnogi med študenti so takšni, ki so morda tudi iz materialnih razlogov ostali v Mariboru in se vpisali na VTS, drugi so spet šele tu spoznali, da so sposobni nadaljevati študij — in ker se pritožujemo, da v Mariboru manjka največ diplomiranih inženirjev, za-

kaj potem takšno stališče?

Ljubljanska tehnika zahteva za nekatere oddelke vse izpite in diplomo prve stopnje, za druge spet ne. Režim pri nas (morda je to tudi obsežnost snovi) je pa tak, da redkim uspe opraviti te pogoje. V Ljubljani nasprotno večina uspeva. Torej bo potrebno revidirati in vskladiti režim. Kajti rang VTS je rang prve stopnje, pa še tega nekateri ne bi radi priznavali.

Študentje pogrešajo knjižnico in čitalnico. Višja komercialna šola si je to lepo uredila, sedaj bi bila potrebna še na VTS. Kajti najtežji je študij brez knjig, brez številnih knjig. Ta problem je tako pe-

reč in star, da se o njem ne bi izplačalo govoriti posebej, pač pa ga na novo podčrtati.

Učni uspehi so pokazali, da tehniki pridno študirajo, da opravljajo izpite kar v redu (pač pa se pritožujejo zaradi izpitnih rokov, ki niso nikdar ali zelo redko razpisani). In dejstvo, da je doslej diplomiralo že lepo število absolventov in da so le-ti šli po večini v proizvodnjo, kjer so našli ustrezna delovna mesta, nalaga šoli in študentom še skrbnejšo poglabitev za izboljšanje pogojev študija in kvalitete predavanj, kar bo dalo boljše kadre v krajšem času študija.

Martin Prašnicki

PO IV. KONFERENCI ZŠO ROMUNIJE

Kot v vseh socialističnih državah, posvečajo tudi v Romuniji maksimalno pozornost izobraževanju nasploh in visokemu šolstvu še posebej. To se je jasno izrazilo tudi na IV. konferenci Zveze študentskih organizacij Romunije. Predstavniki študentov iz trinajstih univerzitetnih središč so v prisotnosti številnih gostov (med

njimi so bili člani Centralnega komiteja Romunske delavske partije, člani Državnega sekretariata in vlade, voditelji mno-

žičnih organizacij, vidni kulturni delavci itd.) dodobra proučili problematiko visokega šolstva.

Navkljub temu, da so prisotni ugotovili, da je delovno vzdušje na romunskih univerzah dobro, so vseeno naglasili potrebo po povečanju delovne odgovornosti študentov. Tudi sicer je konferenca posvetila največjo pozornost osebnostnemu liku študenta: po eni strani naj bo storjeno vse potrebno, da se študij — kar zadeva metodični aspekt — še intenzivneje vključuje s sodobnim, nenehno rastočim nivojem znanosti in tehnologije; po drugi strani pa naj študent raste v delavca-raziskovalca-strokovnjaka ter v razširjevalca in apogeta znanosti in kulture med množicami.

Še nekaj števil:

V Romuniji je sedaj šestinštirideset višjih izobraževalnih institutov s stopetinseddesetimi fakultetami. Na teh fakultetah je vpisanih cca 100.000 študentov; samo brucov je toliko, kolikor je bilo l. 1938 vseh študentov skupaj.

Visok odstotek »dobrih« in »prav dobrih« ocen v študijskem letu 1961/62 (73 odst.) dokazuje, da se pretežni del študentov zaveda svojih dolžnosti in normalno študira.

V prvi polovici šestletnega načrta (1960—1965) je poleg mnogih univerzitetnih posloplj in novih laboratorijev, bilo zgrajenih 17.000 ležišč v štu-

dentskih domovih; 48.000 študentov se hrani v študentskih menzah; 60 odst. študentov je stipendiranih. Državni proračun za visoko šolstvo je dosegel letos veliko število — 5.650 milijonov lejev.

Se dva podatka o mednarodnih zvezah romunskih študentov: Zveza študentov Romunije vzdržuje zveze s petinšestdesetimi nacionalnimi študentskimi organizacijami in v Romuniji študira 1.100 inozemskih študentov.

S. V.

BUKAREŠTA
bulvar
Nicolae
Belcesco

Zanimivost na Višji agronomski šoli
Višja agronomska šola se lahko pohvali z resnično posebnostjo v poljedelski odsek drugega letnika je vpisanih 12 študentov in ena kolegica, vsi pa imajo skupno lastnost — da so strastni nekadilci. Sicer pa menijo, da bi bilo treba cigarete, človeka samo ovirajo pri delu, prepovedati. Vsi slušatelji tega izrednega oddelka redno polagajo izpite, oddelek kot celota pa je med najboljšimi na zavodu. In še ena zanimivost lani sta bila v oddelku dva nepoboljšiva kadilca, pa nista opravila pogojev.

Konstruktivna politika zveze študentov Jugoslavije

Tema, ki jo obravnavamo v tem sestavku, ni nova: gre za konstruktivno politiko ZSJ, ki jo le-ta že dolgo vrsto let ob vsaki primerni priliki uveljavlja v mednarodnem študentskem gibanju. Skoraj odveč je ponoviti resnico, da se jugoslovansko študentsko gibanje po eni strani zgrajuje in uči prav pri uspešni zunanepolitični aktivnosti naše države, po drugi strani pa ji ta aktivnost ali ta politika uspešno delo tudi omogoča ter v največji meri olajšuje. Ugleda, ki ga SFRJ uživa v svetu, so deležni tudi predstavniki ZSJ; ta ugled sam po sebi ustvarja ustrezno vzdušje zaupanja mnogih organizacij do ZSJ.

Primer takšne konstruktivne politike je tudi prispevek ZSJ na seminarju, ki ga je ob koncu marca organizirala Generalna unija študentov Tunizije. Ta seminar — »Struktura mednarodnega študentskega gibanja in možnosti realizacije mednarodnega študentskega sodelovanja« — sodi v okvir prizadevanj Konfederacije severnoafriških študentov, da bi prispevali čimveč k ostvaritvi enotnosti akcije mednarodnega študentskega gibanja. Omenjeni prispevek je konferat člana predsedstva Centralnega odbora ZSJ Aleksandra Mikića »Okrogla miza in njena vloga na poti k enotnosti«. Ni mi mogoče v celoti posredovati ta tekst; naj zadostujejo le njilove temeljne ideje in njihova kratka interpretacija.

ZSJ je prepričana, da »brez sodelovanja enotnosti ne more biti; da je skupna aktivnost najboljša pot k enotnosti. Izhodišče morajo biti nazor, ki so itak skupni, metoda pa — postopno eliminiranje vseh težav, ki rezultirajo predvsem iz blokavske razcepjenosti sveta. Pri vsem tem je treba pokazati največjo mero obzirnosti in širine; treba je torej eliminirati ekstremna stališča. Kako naj npr. sodelujejo pri morebitni konferenci »Okrogle mize« predstavniki študentskih organizacij iz držav, ki grade socializem, če pa določena skupina »zapadnih« ekstremistov zahteva apriorno obsodbo t. i. »totalitarizma«, kar naj bi veljalo za države s socialistično družbeno ureditvijo? Popolnoma jasno je, da na tej osnovi ni mogoče fundirati ničesar.

Iniciativo za sklicanje konference Okrogle mize je že leta 1958 dala zveza študentov Urugvaja (FEU); konferenca naj bi bila dostopna vsem študentskim organizacijam, ki bi jim bilo tako omogočeno razpravljanje o načelih in načrtih za vzajemno dejavnost mednarodnega študentskega gibanja. Kasnejše iniciative — aktivnost »Komiteja treh«, razgovori po 49. in 50. kongresu UNEF, poskus organiziranja konference Okrogle mize v Baselu, poslednja dva sestanka Mednarodne študentske konference, razgovori v Fezu, Moskvi in Dubrovniku itn. — so propadali eden za drugim. Tako ni mogoče reči, da je bil po letu 1958 dosežen sploh kak napredek, kar zaveda to vprašanje. Mnoge pobude posameznih nacionalnih zvez so povsem propadle. Izoblikovala so se zelo izdiferencirana, na žalost — nasprotujoča si mnenja. V Fezu (januarja l. 1961) se je pojavilo določeno izboljšanje, vendar le za kratko obdobje; na kongresu UNEF so ekstremna stališča zopet izpodrinila konstruktivne napore. Razprava

o konferenci Okrogle mize je zopet zašla v labirint nedoločenosti, diskusije so se sukale okrog formalnih vprašanj: ni se bilo mogoče sporazumeti niti o kompetencah in o strukturi Pripravljalnega komiteja. Bil je formiran in sprejet le en pomemben in koristen sklep: enotnosti ni mogoče realizirati z enostavno združitvijo obstoječih mednarodnih struktur; konferenco Okrogle mize mora sklicati skupina nacionalnih zvez.

Predvsem se spopadata dve konceptiji:

1. Konferenca naj bo sklicana čimprej; to pomeni, da mora tudi pripravljalni komitej pričeti z delom čimprej. Njegova vloga naj bo omejena na povsem tehnično problematiko: določi naj kraj in čas konference in razpošlje naj vabila vsem študentskim zvezam — brez diskriminacije. Konferenca naj bi delala po dnevnem redu, ki bi ga pripravila sama, in sama naj bi sklepala o reprezentativnosti prisotnih nacionalnih zvez.

2. Konferenca naj bo sklicana šele po tem, ko bo pripravljalni komitej nekakšna konferenca v malem in bi si prisvojil določene kompetence same konference.

Ta konceptija pa po eni strani odrija konferenco daleč v prihodnost, razen tega pa noben komitej ne more kompetentno urejati in reševati vprašanj, ki zanimajo vse zveze. ZSJ podpira prvo konceptijo, ki je mnogo bolj stvarna, predvsem pa vsebinsko bolj demokratična.

Formalna vprašanja (npr. koliko udeležencev naj bo v samem pripravljalnem komiteju itn.) ne smejo ovirati stvarnih priprav. Prav tako se je treba izogniti diskusijam o konferenci Okrogle mize kot o nečem abstraktnem. ZSJ meni, da je pri sestavi pripravljalnega komiteja treba upoštevati predvsem dve merili: geografsko-politični in vsebinski (v komiteju naj bodo zastopane tiste unije, ki so s svojo aktivnostjo — z vsebino svojega dela — že doslej kazale svoj resni namen in svojo globoko zainteresiranost za dejansko univerzalno študentsko sodelovanje). Kar pa zadeva samo konferenco; nikakor ji ni mogoče s čimerkoll vnaprej vezati rok, jo omejevati — še preden se je pričela.

To so v glavnih obrisih teze jugoslovanskega prispevka seminarju v Tuniziji. V njih je izražena želja po resničnem sodelovanju in po stvarnem, življenjskem obravnavanju problematike. Zveza študentov Jugoslavije se zaveda pomena konstruktivnega sodelovanja doraščajoče inteligence (študentske mladine) vsega sveta. Predvsem se zaveda pomena povezovanja vseh socialističnih, progresivnih, antilimperialističnih sil in pomena vztrajnega, vsebinskega boja proti blokavskim in drugim negativnim tendencam v mednarodnem študentskem gibanju. Vsebinski določili, ki v splošnem usmerjata ZSJ pri njenem delu, sta socialistični humanizem in proletarski internacionalizem — in prav ti dve določili predstavljata idejni temelj, na katerem v sodobnem, razgibanem svetu, še posebej v deželah, ki se prebujajo iz stoletne zaostalosti in podložništva, ni težko najti navdušenih zagovornikov in so-bojnikov.

Obisk študentov Komsomola iz SSSR

Svedski študentje v Jugoslaviji

Številko so uredili:

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: FERI HORVAT
TEHNIČNI UREDNIK: PETER KANCLER

RUBRIKE:

● NOTRANJA:
● KULTURA:
● FILM:

ADI GOLČMAN
IVAN HERGA
ALENKA KOSAK, VIDA
STRUKELJ
SLAVKO PUKL
PERO KANCLER
JOZE NEMEC, VLADO
VRTOVEC

● SREDNJESOLCI:
● SPORT:
● HUMOR:

V preteklem letu so še sodelovali: Vlado Golob, Ivo Vajgl, Martin Prašnicki, Darko Pašek, Janez Sever, Janez Novšak, Dane Zerdoner, Saša Petelin, Vlado Srak, Franček Rudolf, Marija Vizjak, Bojanka Maister, Branko Maksimović, Olga Heric, Peter Baloh, Vladimir Gajšek, Otmar Lajh, Janez Terček, Ivo Cimerman, Franc Vizjak, Majda Kristan, Neva Hohnjec, Meta Vrhunc, Ivan Premzl, Melanija Mohorko, Peter Lešnik, Srečko Golob, France Foršnerič, Branko Rudolf, Matjaž Mulej, Boris Bergant, Ludvik Toplak, Stanko Grasselli, Darko Sedmak, Saša Geržina, Miha Rostaher, Leo Guzelj in drugi.

Orumeneli listi

Tekala bi med temi, v nebo gra-bežljivimi gabri. Tekala, po tej mastni, rumeni zemlji, se k-bacala in smejala. Zrla bi v to odmrlo listje, ki kakor kraste prepleta mah, lovila tisočero sonc v komaj prebujajočih vejah in mrzila njega, ki ji je to pokazal. Vedno, kadar je ležal v travi ob meni ob večerih, so se mu oči utopile v večerno zarjo. Toda o tem ne smem misliti. »Spomini so edino bogastvo siromakov,« mi je dejal, bedak. Sedaj bi mu zarila konce prstov v te umazane rjave oči. Sovražim ga, ne zaradi tega, ker se je raz-rasel v meni, temveč zato, ker me je uvedel v življenje, ki je tako nerealno in tako lepo, na dosegu rok in me potem pustil, da sem se v njem izgu-bila.

»Maaajaaa, Kjece si!«

»Tu.«

»Kje tu?«

»Tu.«

Zagledala ga je na jasi, bil je zari-pel v obraz, vrteč se na mestu je zrl v gozd okrog sebe. Vedela je, da je je-zen, ker se mu je skrila, toda ali bi razumel, da ji ni bilo do pogovorov? Hotela je teči, teči, teči... Muha raz-posajenega dekleta. Previdno je stop-al med grmovjem ter si brisal ozno-žen obraz. Ko se ji je približal, je nad njo razkoračen obstal.

»Zakaj si zbežala? Kaj ti je?«

»Nič. Lepo mi je tu.« Spodaj ob rib-nikih so se razposajeno smejali otroci. Slekli si je krznen suknič, ga vrgel na kup listja, si popravil hlačne ro-bove in sedel.

»Pridi,« je ravnodušno dejal. Od-sotno je zrla vanj in prisluškovala smehu otrok.

»Sleci plašč, da ga ne zmečkaš in prisedi. Kaj ti je?« Zleknil se je na kolence in se zazrl vanjo.

»Nič mi ni. Všeč mi je tu. To je vse,« je odrezavo dejala. Počasi je vstal, se ji približal, zazrl v oči, ter ji razpel plašč in ji ga slekel. Spustila se je ob njem na njegov suknič in se zazrla v grapo pod njima.

»Boš kadila?«

»Da.« Prižgal je cigareti in ji eno podal. Vsedel se je ob njej, naslonil glavo nanjo. Poskušal je uloviti njen pogled. Začutila je njegovo roko, ka-ko počasi drsi izpod jopice navzgor po ramenu. To božajoče drsenje ji je prijalo. Zleknila se je na kolence in ga opazovala. Dolgi kuštravi lasje so se mu razsuli po potnem čelu. Velike črne oči, polne prebujajoče moškosti, so se svetile izpod gostih, dolgozra-ščenih obrvi.

»Zakaj si tiho?«

»Saj nisem tiho,« je odvrnila. Ne-nadoma jo je objel, pritisnil k sebi in poljubil. Skušala ga je odriniti.

»Ne, Jure, ne, daj mir.« Roko ji je zaril v lase, ji obrnil glavo k sebi in se vsesal v njene ustnice. Iztrgala se mu je.

»Ne bodi grob,« je dejala in posku-šala vstati. Začuden jo zrla v njega in se čudila sebi, da ni čutila užalje-nosti. Nekaj jo je privlačilo k njemu. »Kadar čutiš, se prepusti...« se je spomnila. Da, kadar želiš, kadar čutiš, kadar ljubiš...

»Zakaj si takšna?«

»Kakšna?«

»No, takšna...«

»Sedaj boš zopet začel?« ga je pre-kinila.

»Zlobna si!«

»Ne Jure, nisem, sam veš, preveč si grob,« je začela pomirjevalno. »Kar zgrabiš. Kadar sem s teboj, me boji celo telo od tvojih objemov.«

»Zakaj mi tega ne poveš?«

»To bi moral sam vedeti.«

Prisedla je nazaj k njemu. Pritegnil jo je k sebi in se ji vpil v oči. Z roko ji je drsel po laseh in jo rahlo poljub-ljal. Čutila je kako se v njej prebuj-a ženskost. Počasi se je vpijala v nje-gove ustnice. Hotela je čutili njegovo telo, roko mu je zarila pod srajco in s prsti grabila kožo. Vsa se je predala tistemu drgetu, ki ga je prvič začutila nekoč na počitnicah v žitu, nekje ob Muri. Počasi se mu je predajala. Ču-tila je, kako se v njej sprošča neka sipka toplota, jo preveva in vso pre-vzema. Zbolelo jo je, v njej se je ne-kaj zrušilo. Odprla je oči in se zazrla v poten obraz nad sabo. Od prebujene moškosti krvave oči so motno zrle mimo nje. Čutila je kako se v njej dviga stud, mirno je obležala. Bila je prazna kakor pohojen deževnik.

»Jure, ne morem, idi vstran.« Po-skušala ga je zrinuti s sebe.

»Stisni me,« je zasopel. Začutila je kako mu je telo stresel rahel drget, prsti so se boleče zarili v njen hrbet. Zazrla se je v veje nad sabo, ki so se razrasle v nebo. Počasi se je umiril, obležal je ob njej in z motnimi očmi zrl nekam predse. Vzela je cigareto ter si jo prižgala. Obrnil se je k njej, nje-gov pogled je zdrnil od njenih golih kolen in meč, do razgaljenih prsi, se ustavil na obrazu, nato na razmršče-nih laseh, polnih subega listja in ru-mene, mastne zemlje. Popravil ji je krilo, ji zapel jopico, nato jo je rahlo poljubil. Njegov poljub je bil suh, brez ognja, kakor stisk roke obešenca. Ugriznila je v cigareto, da ne bi za-kričala.

»Zal mi je,« je dahnil.

»Zakaj? Imel si me, ali nisi zadovo-ljen?« Zmedel se je. Počasi je nada-ljevala: »Poslušaj Balado o jutru! Bosa bova hodila po travah in z bosimi no-gami čutila otroštvo. Na podolgovatih listih tropotca se bodo iskrili kriki ju-tranjih ros, ko bova po vratnicah hi-tela med polji. Nenasitno bova ljubila brazde, ker so del naju. In potem bi mi rekel: samo enkrat bi se želel s teboj izpiti v predvečerih rosen opoj tvojih ustnic. Trava bi mi božala utrujeno roko, nanjo bi naslonil gla-vo in se potopil v tiho nežnost, zroč v tvoje velike oči. Rahlo bi drsel z ro-kami po tvojih laseh, in poslušal šep-et, tvoj šepet in šepet tvojih prsi.

Vem, trava bi se dvignila k soncu, bi ti šepetala, in z njo najin šepet: ka-ko sva najvno hotela uloviti ravno to kapljico časa, ko nisva vedela, da so nama ramena vsa razbolela od nevid-ljivih streh... Ko sva pobegnili od sten večnih sivin in sedaj ležeč v travi, zavedajoč se, da sva hotela le se-sti, padava v mrtvilo večerajšnjih spo-minov... Iščem besedo, ki ponazarja tvoje oko. Našla sem jo, tiho jo po-navljam v zatonu biserne rože, v nje šepetu o misli, misli težki kakor ka-men. Ni mi treba tvoje pesmi. Skleni roke, kjerkoli pod glavo in bodi tiho, tiho, dokler ne onemiš...«

»Ne bodi romantična,« jo je prekinil in vstal. »Pridi, greva na večerjo!«

Previdno si je otrsel suknič, nato hlače in se spustil v grapo.

Počasi se je vzpenjal po stopnicah. Brez volje in želja se je vsak večer ves utrujen vlačil po teh stopnicah. Zdelo se mu je, da so tudi te stopnice del stvari, ki mu onemogočajo mladostno življenje, ki ga žive njegovi ostali kolegi. Danes ga je še ta ljube-zen iznad ribnikov z Majo vznemir-jala. »V sebi imam od sveta pokvar-jeno dušo,« si je dejal. »Ne vem, ali sem bedak, ali lopov, vendar nisem sam manj nesrečen, če sem vzrok nesreče drugih.« Prižgal je luč na hodniku in poiskal ključke. »Saj ljubim Jožo, toda ali lahko ta črv, ki ga bo rodila, od-tehta vrednost moje mladosti? Tudi drugi živijo z dekleti, pa se vseeno ta-koj ne poročijo. Toda Joža je sedaj povrh noseča. Ta misel je ubijala v njem še tisto malo čustev kar jih ni razdelil po raznih srečanjih. »Ne vzdržim, da bi bil vezan. Na nikogar, pa če bi ga še tako ljubil! Tu ni več ljubezni, ta se spremeni v navado; jaz pa nočem živeti iz navade!« si je dejal in opazoval na tleh sedečo mačko. »Ali se naj zato, ker sem spal z Jožo nekaj tednov, sedaj odpovem vsem nasladam mladosti? Ali sem jo ljubezni sprejme človek pogosto kot ljubezen samo, če se pokaže predmet po katerem se teži, ovire jo spre-minjajo v strast, utešitev pa jo uničuje,« si je dejal. Brenil je v mačko in potihlo odklenil. Odprl je vrata in vstopil.

»Kdo je?«

»Kdo bi bil! Jaz!«

»Zdravo. Klicala sem te po telefo-nu, pa te ni bilo.«

»Rekel sem ti, da me ne kliči! Bil sem na sestanku in predavanju,« je besno odvrnil. »Vedno vohlja za me-noj,« je pomislil.

»Si lačen? Tu imaš večerjo.«

»Sem že večerjal!«

»Oprosti, mislila sem, da te še ne bo, počakaj za hipec dragi, da ti po-grejem!«

»Rekel sem ti, da sem že večerjal!« jo je besno prekinil.

»Kaj ti je Jure? Ali ni kaj v redu?«

»Poslušaj, prenehaj s tem večnim spraševanjem! Razumeš! Hočem mir, Razumeš? Mir! Njegov obraz se je spremenil v grožnjo. Zavil je v ko-palnico in se začel sezuvati. Joža se je vsedla na kopalno kad in ga opa-zovala.

»Vem, Jure, razumem. Zato, ker tu nimaš miru, se poljubljaš po cestah s punčarami, jim šeflariš o...« Roka mu je nenadoma poletela proti nje-nim ustnicam. Začutila je kako se ji je nekaj toplega razlilo po bradi. Pred očmi se ji je za hip zamaglilo. Zbrala je vso moč in se s stegnjenimi roka-mi zagnala v njegov obraz. Zgrabil jo je za lase in jo začel tolči ob zid. »Ti prasiča! Ti mi boš to govorila,« je so-pel. »Ravno ti!«

»Hočeš mir, zato se vlačiš s tistimi vlačugami po parkih, k meni pa ho-diš spat,« je izdabila. Zrušil jo je na kolena, z zadnjimi močmi se je vzpela in mu pljunila v obraz. Vrgel se je nanjo in jo začel daviti. Brez glasu je ležala na tleh, razkušana, gola, sol-ze od bolečin in od besa so se ji sve-tile na zariplem obrazu, kakor drobni kristali rose na sveže zorani njlvi v jesenskem jutru.

»Ko sem bil prvič pri tebi, sem mi-slil, bedak, da si angel, ki mi ga je poslala milostna usoda,« je sopesl. Pod prsti je nenadoma začutil ohlapnost njenega telesa, s široko razprtimi očmi je boljčal v golo telo pod sabo. Zgrabil jo je okrog ramen in jo dvig-nil. Prazne oči so zrle mimo njega.

»Joža, draga, dragica...« je šepet-al. Dvignil jo je in jo zanesel v po-steljo. Z roko ji je nežno dvignil gla-vo in jo začel poljubljati. Solze so mu tekle po obrazu, z njimi je močil nje-ne ustnice, ko jo je poljubljal. Grizel jo je v ustnice, ljubil po obrazu, po od nosečnosti nabreklih prsih. Ne-močno je dvignila roke in ga objela. Ni čutila več bolečin, poljubi so jo prijetno boleče žgali. Le kadar jo je stisnil na udarjenem mestu jo je za-bolelo. Stisnila ga je k sebi in se mu vpijala v ustnice. Skozi smeh so ji tekle solze in ju močile po obrazu. Ljubila ga je takšnega, grobega in s prijetno toplino čutila v sebi nemir, da nosi njegov zarod. Pripila se je k njegovim kosmatim grudim in skozi solze šepetala:

»Se, se, no dragi, se, ljubi me. Moč-neje. Poljubi me, ljubi, vso, bolj... še bolj... še...« Čutil je, kako se mu njeno vroče, pekoče telo pripija. V sebi je čutil nenasitno željo po tej toplini. Čutil je, kako se pogrza va-njo.

»Bolj, še bolj...« je šepetala in se vtapljala v temo.

Naše neizpolnjene želje

V navado je prešlo, da bo koncu slehernega leta napravimo kratko analizo, presek skozi naše delo. Namen takšne analize je vselej ogledati si možnosti, v katerih se je naše delo odvijalo, ugotoviti, ali so bile te možnosti v zadostni meri izkoriščene in ne navsezadnje, poskrbeti, da se napake minulih let ne bi ponavljale. Ostanimo samo pri kulturnem življenju mariborskih študentov! Ker pa so analize ponavadi suhoparne in največkrat samo naštevaje statističnih podatkov, vam namesto njih predstavljamo skupino študentov, ki se študentski javnosti še ni predstavila s svojim kulturnim delovanjem. Le to pa je tako spontano in pri- kupno, da se je vredno z njim seznaniti.

V začetku leta so si »stare bajte« na vseh šolah prizadevale čim bolj svečano sprejeti bruce v svojo sredino — brucovanja so si sledila kot na tekočem traku. Ponekod je bilo bolj prijetno, ponekod manj, odvisno pač od družbe, okolja. Vemo pa, da je razpoloženje na vsaki zabavi (če ga ne pokvari kak nepredviden dogodek) ponavadi takšno, kot ga ustvarimo v začetku.

Skoraj na vseh šolah so se stare bajte potrudile, da so sestavile zabaven, več ali manj kulturni program. Nekateri točke z lanskih brucovanj so se celo izredno odlikovale, ali po duhovitosti ali pa po prisrčnosti in kvalitetni izvedbi, take nam bodo ostale dalj časa v spominu. Na višji agronomski šoli je npr. prisotne ogrel nastop folklorne skupine, ki je dal tudi sicer bogatemu kulturnemu programu še poseben pečat. Ob zvokih frule je skupina študentov-agronomov iz Srbije zaplesala nekaj narodnih plesov.

Fant s frulo

Tisti, ki se je že kdaj poskušal v novinarski stroki bo vedel, kaj pomeni, če srečaš človeka, s katerim bi rad pripravil razgovor in ugotoviš, da ti bo ta človek po svojih najboljših močeh pomagal, da bo ta razgovor res prijeten in zanimiv. Tak občutek sem dobil takoj po nekaj prvih formalnih besedah, ki sva jih izmenjala z DRAGIŠO MILIČEM slušateljem I. letnika sadjarako-vinogradniškega odseka višje agronomske šole.

Nekoliko sramežljiv črnolas fant z živahnimi očmi. Pri razgovoru so nama pomagali kolegi, člani folklorne skupine, ki so sproti zamašili vsako

vrzel v vprašanju ali odgovoru.

Dragiša igra frulo že od svojega petega leta, ko je prvič pihnil v instrument svojega deda in se je oglasil prodoren pisk. Se sedaj je ponosen na svojega deda, ki je bil tako znan frulaš, da ga po imenu poznao tudi vsi kolegi, ko so sodelovali v pogovoru. Ta ded je hodil od vasi do vasi, od svadbe do svadbe in zabaval ljudi, za nagrado pa so mu obesili okoli vratu niz bankovcev.

Dragiša ima dve fruli, pravzaprav eno »frulo« in eno »okarino«.

Frula je iz lesa, podobna vrbovi piščalki, kot jo delajo fantje pri nas, samo da ni iz skorje ampak iz lesa. Najboljše frule delajo iz suhega silvovega lesa. Po dolžini instrumenta je razporejenih šest lukenj. »Okarina« je napravljena iz žgane gline, zato se tudi po zvoku močno loči od frule, njen ton je bolj mehak, žameten. Sele pred kakim mesecem jo je prinesel kolega iz Srbije, pa že igra nanjo enako dobro kot na frulo.

Bil sem radoveden, kako igra »frulaš« z Višje agronomske, pa sem ga poprosil, naj poskusi, samo malo. Ustregel mi je in odigral najprej znano Čačansko kolo in nato nekoliko melodijo, ki je še nisem slišal. Zaupal mi je, da je bila to njegova lastna kompozicija in da jih je skomponiral še mnogo. Seveda ima vse »zapisane« kar v glavi, not namreč ne pozna.

Nisem si mogel kaj, da ga ne bi vprašal, kako kolegi v domu sprejemajo njegovo igranje.

»Seveda, včasih me imajo »dovolj in preko glave«, kot pravijo, posebno, če se kdo pripravlja za izpit. Nekajkrat so mi skrili instrument«.

No in Dragiša ne bi bil to, kar je, ko se ne bi spomnil, potem ko je nekajkrat zaman iskal skrito frulo, rotil in preklinjal, da lahko svoj instrument skrije kar v žepu. Tako ga ima sedaj kar pri sebi.

»Kje si poiščeš kotiček za igranje?« sem ga vprašal.

»V hodniku v četrtem nadstropju. Tam me nihče ne vidi in le malokdo sliši. Sedaj, ko bo lepše vreme bom hodil vadit v naravo, na Kalvarijo ali kam drugam, tam me nihče ne bo motil in jaz ne bom na poti nikomur. Pravkar namreč pripravljam dva nova kola.«

Od kar je začel igrati, je zamenjal že nešteto frul.

Zalgrati zna tudi nekaj popevk, vendar ga popevkarstvo še zdaleč ne privlači tako kot narodna glasba. V zadnjem času se trudi, da bi se naučil

igrati kakšno slovensko polko, doma bi se lahko z njo postavil, pravi pa, da ima težave, ker ne pozna slovenskih melodij, moral bi pa izbrano pesem nekajkrat slišati.

Na šoli se ga je prijel vzdevek »Jeremija« — najboljši živeči frulaš v državi se namreč imenuje Sava Jeremič. Seveda sam Dragiša ne mara, da ga primerjajo s takim velikonom, ker ima mnogo skromnejše ambicije. Toda — kdo ve — če bo z enako voljo nadaljeval...

Vprašal sem ga po največji želji.

»Od vsega si najbolj želim, da bi lahko neke nastopil in pokazal občinstvu, kaj znam.«

V prihodnjem letu si želi, da bi imeli študentje v Mariboru svoje lastno kulturno umetniško društvo, sam bi se takoj vključil vanj.

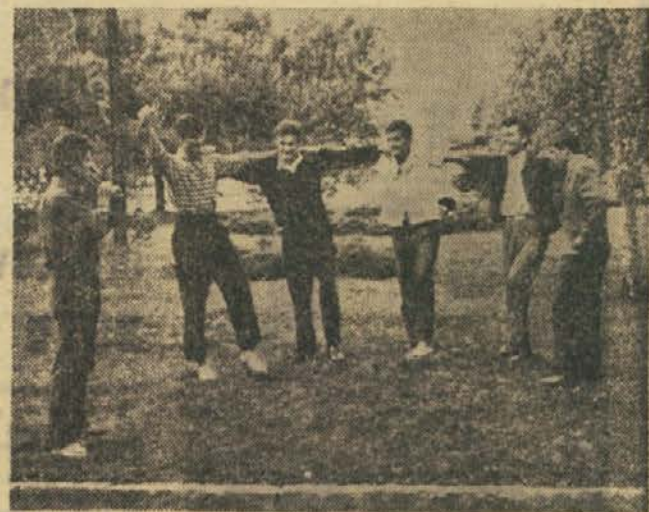
»Ali misliš da bi imel pred nastopom tremo?«

»Nikakor!« je odločno odvrnil. »Zaupam vase in v svoj instrument, zato se nimam česa bati.«

Želimo si nastopov

Enaki nagibi, ki vodijo Dragišo, da se navdušeje za ljudsko glasbo, vodijo tudi skupino, v kateri so Miho, Aco, Buda, Risto, Garča, nekateri žal razgovoru niso prisostvovali (Šarič, Bulatovič in Brankovič), da radi plešejo narodne plesne in tako nadaljujejo stoletno tradicijo svojih očetov in dedov.

Prvič so skupno zaplesali

na brucovanju. Pred nastopom so nekajkrat vadili, nože pa so si izposodili v gledališču.

Marsikomu se zdi čudno, kako so bili brez temeljite vadbe in koreografa tako hitro pripravljeni za nastop, toda kdor pozna Srbijo, in ve kako globoke korenine je poglala ljudska folklor v srce vsakega človeka, posebno po manjših mestih in vaseh, se ne bo čudil. To, da radi plešejo, jim je prirojeno, razumljivo je torej, da se ne morejo ustavljati, da ne bi zaplesali, ko zaigra Dragiša na svoj instrument.

Povedali so mi, da ljudski ples pri njih doma še dolgo ne bo izumrl, saj ni zabave, kjer ne bi nekajkrat zaigrali kolo, v katerem se zavrti staro in mlado. Sele to napravi razpoloženje na zabavi veselo, hrupno in razigrano. Zanimivost predstavljajo mladinske zabave na prostem, kjer twistu in bluesu sledi poskočno kolo. Tako se razvija smisel za naravno, ljudsko umetnost. Naša skupina pa bi jo prav rada pokazala tudi mariborski javnosti.

»Vemo, da je misel na študentski klub iluzorna (kot neuničljivi optimist sem ugovarjal — op. p.) toda kulturno-umetniško društvo bi lahko vseeno ustanovili, mnenja smo, da bi folklorna sekcija odlično uspevala, samo dovolj zgodaj bi bilo treba začeti.«

Seveda tega, kar znajo sami, prav radi učijo vse tiste, ki kažejo voljo za učenje. Nekateri Slovenci, kolegi iz doma se močno trudijo, da bi se naučili plesati kolo, pa jim gre težko od rok, seveda z vstrajno vadbo bi šlo.

Imeli smo pevski zbor

Marsikdo bo sedaj prvič slišal za to, pa je res. Na mariborskih višjih šolah je nekaj časa delal pevski zbor pod vodstvom prof. Jožera Gregorčiča, le da je prekmalu prenehaj z delom. Ni dvoma, da je bila propaganda za ta pevski zbor pomanjkljiva, saj

mnogi študentje, ki bi radi peli v zboru, zanj niso vedeli.

Seveda ta »organizacijski lapsus« še ne pomeni poraza. V prihodnjem študijskem letu bo treba stvar bolj izvesti in predvsem — mnogo prej. Zetli pa je, da nekaj kolegov in

kolegic, ki so sodelovali pri letošnjem pevskem zboru, ostane zvestih zamisli, ki nam je ni uspelo letos realizirati, tvorili bodo hrbtnice zboru.

Na koncu omenjam študentski kulturni teden, na koncu ne zato, ker bi bil manj pomemben od naših neustvarjenih želja, ampak ker smo o njem že mnogo govorili in pisali. »Teden« bo tudi v bodoče največja kulturna manifestacija študentov v Mariboru, to pa bo le takrat, če bo program

prireditve sestavljen tako, da bo študente resnično zainteresiral. Največji uspeh pa bo dosegel, če bodo na njem sodelovale domače kulturniške skupine.

P. BRONZAN

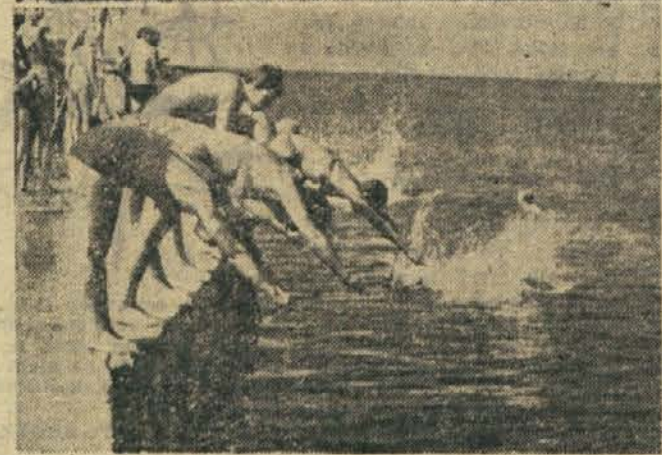

Iz življenja in dela dijakov SŠTV

Od zgoraj navzdol:

- Slovenska pevka-lica v telovadbi Mojca Hlavnik je članica »Partizana-Maribor in obiskuje 3. razred SŠTV. Na posnetku jo vidimo pri vadbi na gredi.
- V zimskih počitnicah dijaki redno odhajajo na smučarske taborje. Letos so bili na Smrečkovcu.
- Skupina dijakov na pohodu po transverzali.
- S posebnega tečaja dijakov SŠTV v Rovinju. Učence so skakali na glavo...

Fotografirali: prof. J. Vauhnik.

Trenutek iskrenosti evropskega prvaka v judu Jožeta Hauptmana Tiha želja: videti Japonsko

NA EVROPSKEM PRVENSTVU V ZENEVI JE POSTAL 18-LETNI, PLAVOLASI MARIBORČAN JOŽE HAUPTMAN, PRVI JUGOSLOVAN, KI MU JE USPEL SKORAJ NEVERJETEN PODVIG: PRISVOJIL SI JE ZLATO KOLAJNO IN NASLOV NAJBOLJŠEGA MLADEGA JUJOISTA NA STAREM KONTINENTU. ZA PRENEKATEREGA JE BILA VEST VSAJ PRVI TRENUTEK NEPRICAKOVANA, PRESENTELJIVA, ZA MARIKOGA PA TUDI NE. DEJSTVO JE NAMREČ, DA JE NJEGOVA FORMA RASLA V ZADNJEM ČASU STRMO IN NEZADRŽNO, SVOJO KULMINACIJO PA DOSEGLA PRAV V DNEH EVROPSKEGA ŠAMPIONATA, TOREJ V PRAVEM TRENUTKU.

In hladnokrvni valjenc iz TZV »Boris Kildre« v prvi vrsti je zanj značilno to, da je izpopolnjen lovorko sprejel kot nekaj vsakdanjega, vsakdanjega. Tisti, ki delajo iz tega nekakšno presenečenje, ti si hočejo s tem morda nevede zavili vso stvar v neke vrste rezultat naključja, rad prisilavi samozavestni Jože. »Moje dveletne napore želijo razbiti v nič, uspeh pa pripisati trenutnemu razpoloženju. To pa je izgubeno.«

»No, naj bo tako ali drugače, Jožeta sem obiskal pred davi, ko si je že malo oddahnil od stiskanja rok in tolikih čestitk. Kot stara športna prijateljica sva kramljala o tem in onem, predvsem pa o judu. »Malo je takih, ki razumejo judoista,« pravi Jože. »Nerazumljivo jim je predvsem vprašanje: kaj pravzaprav privlači človeka v tem športu. Nekateri so mnenja, da je to lista neverjetne lahkotnosti, s katero zmaguje dober judoist, s katero spremeni tudi 100-ali večkilogramskega nasprotnika v neobčutljivo gneto kosti in mesa, drugi pravijo, da je to sposobnost namigovanja da si z judom uris spletnice in negeje lastniki.«

Torej, Jože, kaj je res? — Vprašam. — Nič eno, nič drugo. Tisti, ki trdijo prvo, dvomim, da sploh poznajo la šport ali pa ga ne poznajo z njegove prave strani. V mladih imajo namreč ju-jitsu, ki pa z modernim judom nima prave zveze. Zato pa je judo nekaj popolnoma drugega, kajne? Njegova aktivnost je odvisna od človeka, od njegovega pogleda na življenje, od njegovega cilja. Zdi se mi, kot da gojim dve vrsti juda: v eni tekmuje, nastopa za javnost, v drugi pa se izpopolnjuje za sebe. Katera mi je dražja? Obe, to pa zato, ker sta et v sorodu, poverjeni sta. Bna brez druge ne pomeni ničesar.«

— Ali poznaj zgodovino tega športa? — Seveda. Prvi dvoboj beležijo nekako pred 2000 leti. Takrat se je bolje srečanje končalo z udarci z nogami, ki so bili nekakšna osnova poznejšim metom o-soto-garai, taito-toshi, uchi-mata itd., ki jih poznamo še danes.«

— Sicer pa se je judo razširil s Kitajske, kajne? — Res je. S Kitajske in z otoka Okinawa.«

— Živ razplet pa je dosegel šele kasneje, v 18. stoletju. Tedaj so se metode obrambe in napada, ki so jih uporabljali predvsem samuraji, uveljavile pod imeni najrazličnejših šol.

— Da, toda te metode se niso obdržale dolgo. Takoj po izumitvi strelnega orožja je zanimanje padlo.«

— Obdržale so se le tiste, — pristavim, — ki niso bile odprte široki javnosti. Tako je potem zanjaponski pridigar Jigoro Kano z svojo primerjalno študijo teh metod povzel iz vsake le sovirkice, s čimer se je rodil nov pojem, ki ga danes razumevamo pod imenom judo.

— No, in prav zaradi tega si želim tisto, čemur se marsikdo smeje, videti Japonsko, zbirke tega športa. Nekateri pravijo, da uspevam tudi zaradi svoje rasti. Enačijo me z Japonci. Čeprav jih po višini vendarle preračam. V športni palači v Zenevi sem opazoval nekatero Japonca, ki so nastopili tik po tekmovalni izven konkurence. Bil sem dobesedno šokiran, ko je tukaj v petih petih minutah kot za žalo zmedel šestih desetih judoistov, za katere ni bil mogoč reči, da so bili začetniki, ki o judu nimajo pojma.«

— Si si morda zapomel kakšno novost v tej naglici? — Re je neki, da sem sicer, sem samo žal. To je bila prava kompozicija gibov

šokiran, ko je tukaj v petih petih minutah kot za žalo zmedel šestih desetih judoistov, za katere ni bil mogoč reči, da so bili začetniki, ki o judu nimajo pojma.«

— Si si morda zapomel kakšno novost v tej naglici? — Re je neki, da sem sicer, sem samo žal. To je bila prava kompozicija gibov

so se vrstili s takšno hitrostjo in eleganco obenem, da je bilo to za očt nekaj neverjetnega.«

— In z njim si prinesel sebe, kajne? — Zda se seveda lahko šalim, takrat je bilo drugače. Čeprav sem pred samimi nastopi dokaj samozavesten in me je dokaj težko spraviti s tira, pa obenem držim, da sem v teh trenutkih izgubil nekaj volje, pogum pa mi je počasi plahnel. Uvidel sem, da je ostalo še mnogo nerazkritega, zame nepoznanega, da sem v primerjavi s tem Japoncem pravi neobčutljiv.«

— Se sreča, da si pa opazoval potem, ko si v lepu je imel zlato kolajno — sem dejal.

»Morda, morda pa tudi ne. Pred nasprotniki navadno nimam predsodkov, ker se zavedam, da bi me to v najslabšem primeru pokopalo. Nikoli mi ni strah nasprotnikov, temveč prej sodnikov. Ti se obnašajo predvsem do mladih, ki si šele utirajo pot med imena« včasih tako »neresno«. Spomnim naj se samo letošnjega državnega mladinskega prvenstva v Novem Sadu.«

— Da, dogodki so mi poznani — pravim.

»Nič zato vseeno jih opišem. V spominu mi bodo ostali prav tako živo kot EP v Zenevi. Torej, v prvem kolu v mladinski konkurenci sem svojega nasprotnika, bil je domačin, Novosadčan, megal takorekter po mili volji. Sodniki pa so prisodili zmago njemu, domačinu. Sel sem, razumljivo, v sodniki miži in protestiral, nakar so privolili v podaljšek borbe, torej priznali svojo krivdo. V podaljšku pa sem vrgel nasprotnika s tako

№ 00337

LAISSEZ-PASSER

COMBATTANT

M. HAUPTMAN, Jože PAYS: Yougoslavie

10 MAI	10 MAI	10 MAI	11 MAI	11 MAI	11 MAI
matin	après-midi	soirée	matin	après-midi	soirée

Iz zbirke dragocenih spominov novega evropskega prvaka

silu, da je bila kakršnakoli druga odločitev, razen moje zmage, nemogoča. Nekaj za tem pa, ko sva že zapustila bližino in razglasili za zmagovalca mojega nasprotnika s čudno obrazložitvijo delegate, da je podaljšek na mladinskih državnih prvenstvih izključen. Kaj sem hotel. Čeprav sem izgubil voljo do vsega in čeprav na švicarsko vizo nisem emel niti pomisliti, sem se naslednji dan na svojo roko odločil, da vržem zadnje korke. Prijavi sem se v vseh preostalih kategorijah za člane.«

— Rezultat je znan, — sem ga prekinil. — Osvolji si tretje mesto na absolutnem šampionatu najtežjih borcev SFRJ, čeprav s svojimi 76 kg nisi vzbudil prevelikega spoštovanja. Razen tega si bil še dvakrat v polfinalu, kar je vsekakor svojevrstno podvig.

»Da, in potem je prišel k meni eden od omenjenih sodnikov ter me potrpečljivo razložil, rekoč: zares si dober, pošlji te bomo v Švico na EP.«

— S tem pa je drugič priznal svojo krivdo, — mu pristavim.

»Totno. Škoda, da prav tega sodnika ni bilo v Švici. To bi bil zame svojevrsten užitek. Dokazal bi jim...«

— Naj bo tokrat dovolj. Dokazal jim boš prihodnje leto na EP v Beogradu, — sem še dejal, potem pa mu prijateljsko stisnil roko.

Imel sem občutek, da mu bom še pokazal.

FRANČEK JAUŠ

Obiskali smo srednjo šolo za telesno vzgojo Prizadeven kolektiv

Z željo, da bi seznanili naše bralce s problemi in uspehi za edino slovenske srednje šole za telesno vzgojo, smo se napotili na najprej do ravnatelja, lovorka prof. Milana Kotala, ki nam je povedal naslednje: »Naša šola je bila ustanovljena 1966. leta. Sedaj imamo 170 gojenčev, ki so razdeljeni v šestih razredih. Pouk na naši šoli poteka kot na vseh ostalih srednjih šolah. Poleg specialnih predmetov iz področja telesne vzgoje imajo dijaki še slovenščino, ruščino, zgodovino, zemljepis, biologijo, matematiko, tiskilo in še nekatere druge predmete. Skupno zneso to na teden 35 ur. Podobna šola, ki deluje tudi pod okriljem mariborske šole, je še v Murški Soboti. Trenutno imamo 8 starih predavateljev in 5 honorarnih, kar pa ne zadostja potrebam. Zato smo sklenili razposlati še nekaj prepotrebni moči.«

Zanimivo je, da naše šole ne obiskujejo samo dijaki iz mariborskega okraja, temveč so se zbrali bodoči učitelji telesne vzgoje iz vse Slovenije. Po statistični analizi, ki smo jo napravili pred kratkim, obiskujejo naše šole dijaki iz 37 slovenskih občin...«

— Na zavodu s tolikšnim številom gojenčev in s tako raznovrstnim predmetnim naborom nastaja mnogo problemov. Ti pa tudi niso samo odraz učiteljskega, ampak tudi odraz vse izvenšolske dejavnosti, ki je prav v telesni vzgoji zelo pestra. Ali nam lahko poveste nekaj o tem?

»Tako je v začetku bi moral omeniti, da nismo zadovoljni z učnim uspehom. Nekateri dijaki so namreč prišli na naš zavod z edino željo — razbiti se. Zgolj to pa seveda ni mogoče. Kajti bodoči učitelji s srednje šole morajo imeti vpogled tudi v druge vede, znanosti; morajo biti vsestransko izobraženi. Naša želja je namreč v tem, da se maturanti naše šole vpišejo ali na pedagoško akademijo, kjer bi si pridobili znanje za predavanje dodalnega predmeta, ali pa grede na višjo ali visoko šolo za telesno vzgojo. Poleg tega je seveda objektivni problem v tem,

da imajo različni dijaki različno osnovnošolsko podlago.

Drugi izredno pereč problem so prostori. Na šoli imamo s razpolago je tri učilnice, tako da potek pouk v dveh izmenah. Prav tako imamo igrišče Partizana precej daleč. Igrišče pa je za naš pouk nujno potrebno, saj tam dijaki pridobivajo praktično vse znanje, ki so ga pridobili v učilnicah. Med predmeti, ki delajo večino največ težav, bi omenili žal, slovenščino, pa ruščino, matematiko in tudi orodno telovadbo. Tudi pri slednji je objektivni vzrok v tem, da pomajotkrat ni dovolj v osnovni šoli niti vsik z orodjem niso prišli, kaj šele, da bi bili na njem kolikor toliko sistematsko vzbali.«

— No, problem je povzod mnogo. Nekje so bolj pereči, drugod spet manj. Vsekakor pa se da vse z dobro voljo odpraviti. Kljub vsemu imam pa so dijaki naše šole dosegli dosti še nekatere lepe uspehe. Katere so po vašem mnenju največji?

»Ne bi rad k uspehom celotno šolo vmešaval uspehe posameznikov, ki so jih naši dijaki dosegli kot športniki. Po mojem mnenju je velikega pomena to, da je tudi na naši šoli zelo razvilo samoupravljanje dijakov. Le-ti vodijo razredne skupnosti, so člani šolskega odbora, prisostvujejo konferencam, imajo svoje mladinske organizacije in aktivni TK, so dijaki dijaške samopomoči, ki je zelo pomembna in potrebna. Dijaki si namreč z lastnimi hipendijami ne morejo nabavljati zelo drage opreme, pa knjig i. p. d. Zato si lahko iz fonda samopomoči izposodijo dolžen znesek denarja, ki ga mesec za mesecem brez obresti vračajo. Pomembnega uspeha je tudi organizacijska dejavnost naših gojenčev. Le-ti so se prav dobro izkazali v lanskem JPI igrah. Imamo dobre košarkarje, rokometne in atletske sodnike. Naši dijaki so tudi voditelji družtev Partizana in vodje nekaterih športnih sekcij, kar tudi njim svojim izredno koristi.«

Vselej je celo ovira pri pouku prevelika zaposlenost. Naši dijaki sodelujejo kot aktivni tekmovalci na stopici vseh prireditvah, kar ovira njihovo delo v šoli.

ce, učnih pripomočkov in drugih za pouk potrebnih stvari.«

— Vaši dijaki prirejajo redne tudi tečajne in seminarje, za smučanje in plavanje. So ti koristni?

»Prirejamo redno smučarski tečaj in plavalnega. Oba sta za vse dijake obvezna, sta pa zelo naporna. Na njih je enak točki dan kot v šoli. Najprej imajo tečajniki praktične vaje, potem pa govorijo še teoretično o vseh tehničnih podrobnostih. Nedvomno so taki tečaji izredno koristni.«

— Nam lahko za konec zaupate še ime najglednejšega gojenca?

»To sta znan atlet Alojz Fošnarčič, ki je vodja mladinske organizacije, razredne skupnosti in dijaške samopomoči, in Ivanka Baša, znana mladinska slov. orodna reprezentantka.«

— Predno smo se poslovili od tega prijaznega kolektiva želimo mu uspešan napredek, smo občekali Mišojc Hlavnik, soo izmed gojenčev šole. Mojca je slovenska praktična v telovadbi.«

Povedala je, da je s poukom zadovoljna. Zdi se ji, da pouk ni prenatrpan in tako dopušča uspešno izvenšolsko dejavnost. Mojca je tudi predsednica razredne skupnosti in članica šolskega odbora, kot dijakinja pa je precej marljiva. Ko smo ji na kraju čestitali k uspehu, ki ga je dosegla na nedavnem slovenskem prvenstvu v telovadbi, nam je povedala, da obiskuje 3. razred šole, da telovadi 4 leta in da je članica Partizana Maribor I.

Boris Bergant

Problemi namiznega tenisa v Mariboru

Zastopovalce športnih dogodkov so se spomnili, da smo se pred leti igrali v Mariboru proti čudno mladinsko ekipi. Toda temu danes ni več, hlačne športne zelene nize in celofonne žogice se je pričelo že takrat, ko so Braniku podrti telovadnico v Dipuševi ulici zaradi gradnje nove Tehniške šole. Od tedaj naprej je namiznoteniški klub Branik nekaj časa že živostil, pozneje pa popolnoma zamrl, kar v celotni mnenju ni bilo moč najti primernega prostora za vadbo.

Vendar so se pridni odborniki Maribora kljub temu znašli. Pri svojem druženju so si sicer s težavo izposlovali telovadnico Doma težkoletcev. Dobili so torej kraj, ki je bil primeren za uspešen trening. Toda nasledel so na negotovljen problem. Vsi dobri igralci so prenehali s aktivnim nastopanjem in tako klub ni imel ekipe.

Začetki je bilo torej treba zopet znova — pri najmlajših.

Prav letos poznamo je klub organiziral pionirsko prvenstvo Maribora, ki je izredno uspešno, delno tudi po zaslugi uspešne propagande na šolah.

Spomnili se je bilo treba torej s pionirskimi, toda z edino možnimi ukrepi.

ŠPORT MED VIŠJEŠOLCI

Stomatologi najboljši v košarki

Na igrišču v Ljudskem vrto so se 20. maja pomerili mariborski dijaki in študentje na odprtem prvenstvu v košarki. Glavna značilnost tega prvenstva sta bili slaba organizacija in še slabša udeležba. Zanimljivo je, da so se od vseh mariborskih višjih in srednjih šol udeležile prvenstva samo ekipe VEKS, TSS, VTS in VSS.

Mohasti žreb je hotel da sta se v polfinalu srečali ekipi Ekonomsko-komercialne šole in Srednje tehniške šole. Bili smo priča igri dveh izenačenih nasprotnikov, v kateri se komercialisti potkušali doseči koše preko visokega centra Kotararca, tehniški pa so njegovo premoč v višini potkušali nadoknaditi s hitrejšo in aktivnejšo igro, kar jim je zaradi izenačenosti igralcev tudi uspelo. Z razliko štiri košev je zmagala TSS.

V drugem polfinalnem srečanju sta se pomerili Višja tehniška šola in Višja stomatološka šola. Tudi tukaj se je ponovila slika iz prvega srečanja, saj so tehniški prednjačili v višini. Igrali pa so izredno nepopolnovalno in raztrgano, tako da so jih hitrejši stomatologi prepričali s sedemnajstimi koši razlike.

Za tretje mesto bi se morali boriti ekipi Višje tehniške in Ekonomsko-komercialne šole. Na veliko presenečenje vseh pa so komercialisti srečanje predali brez borbe, kar od lanskoletnih zmagovalcev vsekakor ni samo pričakovati. Za postopek lahko samo obojamo, njihovo poteso pa označimo kot skrajno nesporno.

V finalnem srečanju sta se v torek pomerili Višja stomatološka šola in Tehniška srednja šola. Obe ekipi sta prikazali izredno hitro in dinamično igro, rezultat pa je bil skoraj vse tekmo izredno tesen. Proti koncu drugega polčasa so si stomatologi priligrali 6 točk prednosti, ki jih tehniški kljub ostremu hitrosti niso mogli več nadoknaditi. Največ zaslug za zmago stomatologov ima gotovo mladi Anton Orožel, zapisal pa velja, da je imel odlične soigralce v Lovrencju, Berčiču, Kerčiču in Petru Košarju. Pri poraženih lahko pohvalimo vso ekipo, ki je igrala v postavi: Berčič, Majcen, Kropfer, Vidmar in Izrenček.

Zmagovalno moštvo je osvojilo lep prehodni pokal, rezultati posameznih srečanj pa so bili naslednji:

Polfinale: VTS—VSS 28:45 (11:19), VPA—TSS 25:29 (14:14). Finale VSS—TSS 43 (22:22). 43:43 (22:22).

Najuspešnejši strelci: Orožel (VSS) 44 košev, Vidmar (VSS) 22, Majcen (TSS) 20 itd.

Miha Rostaber

VTŠ ima najboljše atlete

Na atletskem prvenstvu mariborskih višjih šol je zmagala premočna VTS, ki je zbrala 11.249 točk. Druga je bila VAS 9301, tretja pa FA 3636. I. gimnazija je izven konkurence zbrala 9706 točk. Nekaj boljših rezultatov:

100 m Mac (VTS) 16,8. Uranjek (VTS) 11,1, 200 m Mac 22,5. Uranjek 23,6. 1000 m Čevčan (VEKS) 2:25,9. Ivančič (VAS) 2:39,5, višina I. Kljanč (VTS) 160, daljina Luplac (VSS) 5,92, krogla Vranjek (VAS) 13,24. Onič (PA) 11,24.

Cenejše vstopnice za tekme »Maribora«

Po daljšem času je končno tudi vodstvo NK Maribor pristalo na to, da bodo študentje dobili vstopnice po zaletni ceni, in sicer po 150 dinarjev. Nedvomno bo to za študente velika pridobitev, saj je marsikateri ljubitelj nogometne tekme odriši enkrat večjo vstopo za ogled ene tekme. Vstopnice bo na upravi NK »Maribor« vedno dvigal Odboj ZŠJ, ki jih bo potem tudi prodajal.

Priljubljeni poljski filmski igralci. Od leve proti desni: Zbigniew Cybulski, Wiesława Kwasińska in Wiesław Gołas

Poljska daje možnost afirmacije mladim igralcem

ZBIGNIEW CYBULSKI

Najbolj znan izmed vseh poljskih igralcev, doma in po svetu, je nedvomno Cybulski, imenovan tudi »poljski James Dean«. Rodil se je 1927. leta, izhaja pa iz znane Visoke dramske šole v Krakovu. Cybulski je eden izmed osnovateljev in direktorjev študentskega satiričnega gledališča.

Leta 1958 je dosegel svoj življenjski uspeh z vlogo Macieka v filmu »Pepel in diamanta«, ki ga je režiral Andrzej Wajda. Ta film so prikazovali po vsem svetu, dobil je celo vrsto mednarodnih priznanj in nagrad, svetovna kritika pa mu je prisodila

mesto med desetimi najboljšimi, ki so bili kdajkoli posneti. Igra Cybulskega je doživela in globoko pretresljiva.

Cybulski je doslej nastopal v 15 poljskih filmih. V Franciji je nastopal v dveh vlogah v filmu »La Poupée«. Poljska kratka zgodba »Ljubzen v dvajsetih letih«, ki jo je posnel Wajda in je del serije kratkih filmov, predstavlja nov uspeh znanega igralca.

Zbigniew Cybulski je kljub velikim uspehom, ki jih je že dosegel, še vedno na začetku svoje kariere in bomo v prihodnosti imeli še veliko-krat prilžnost videti, kako igra.

BARBARA KRAFTOWNA

Vloga Felicije v filmu »Kako biti ljubjena«, ki jo je dovršeno in prizadeto odigrala Barbara Kraftowna, je resen kandidat za najboljšo žensko vlogo v zgodovini poljskega filma. Igralka je pričela nastopati v Dramskem studiu v Krakovu in v Drami v Varšavi. Često nastopa tudi na televiziji in radiu. Doslej je posnela osem filmov in je igralka, ki skriva v sebi velik talent in neizmerne možnosti.

WIESLAW GOŁAS

Star je 23 let, nastopal je že v 17 poljskih filmih. Proslavil se je z naslovno vlogo v filmu »Gospod stotnik Kalen«.

WIESŁAWA KWASNIEWSKA

Poljska Pascale Petit — je obenem dobra igralka in baletka. Doslej je nastopila v osmih filmih, čisto pa se pojavlja na televiziji.

Francoska filmska akademija je nagradila poljsko igralko Lucyno Winnicko s »Kristalno zvezdo« za najboljšo žensko vlogo tuje igralkke v filmu »Mati Ivana Angelska«. Ta film smo pred nedavnimi videli tudi v Mariboru.

Orson Welles o filmski umetnosti

Charles Laughton — genij med igralci

Slavni angleški igralec Charles Laughton, ki je umrl decembra lani, je bil edini slušatelj v zgodovini Kraljevske akademije dramske umetnosti v Londonu, ki je dobil diplomu že po prvem letu. Enako dobro kot v gledališču je igral tudi v filmu. Vse vloge v njegovih tridesetletnih karieri so bile splošno priznane in uspele. Že v

prvih letih igranja je dobil Oscarja. Spominjamo se ga iz filmov Henrik VIII., Hobson v škripcih in Obtežilna priča. Njegova poslednja vloga je bila v filmu Nevihna nad Washingtonom. Nelepa zunanost ni nikoli ovirala njegove kariere. Za odličnega igralca je bilo vedno mnogo vlog.

Kako delam svoje filme? Vedno začnem s slikami. Besede pridejo pozneje. Pričetek je enak pisanju — samo pisanju v slikah. Pravijo, da težim k nakičenosti, toda v kakšnem izmed prihodnjih del vas utegnem iznenaditi z nekim povsem novim stilom. Res je, da želim napraviti film čim bogatejši, ker nikoli ne pozabljam, da je film sam po sebi mrtva stvar. Ako film ni bogat, zasičen, začnem misliti na tisti prekleti stroj v ozadju, na projektor. Podobno se počutim tudi pri filmih drugih ustvarjalcev.

Režiserji —? Od tako imenovanih »velikih« so mi nekateri preveč tuji, da bi jih lahko pravilno ocenil. Tak je Ingmar Bergman, še bolj Antonioni. Vem, da vam film »Noč« zelo ugaja, toda meni je odvraten.

Koga cenim? Griffitha, Renoira, De Sico, Waudo... Učil sem se pri Johnu Fordu, čeprav moj stil nima ničesar skupnega z njegovim.

Filmska igra je zelo skrivnostna stvar. Zdi se, da si kamera ustvarja svojo lastno sodbo; nekatere igralce vzljubi, nekatere gleda le s hladnim, praznim pogledom. Kadar se kamera »zaljubi«, ustvarja resnične filmske zvezde. Takšnih ni veliko: Spencer Tracy, James Cagney, Gary Cooper, James Dean, Marlene Dietrich pravzaprav niso bili veliki igralci, toda bili so velike zvezde. Večina filmov Grete Garbo je komaj poplačala stroške dela pri filmu, toda Greta je vsekar bila največja zvezda vseh časov. Kako razložiti ta čudež? Z nagradami filmskih akademij? Ona ni dobila nobene! Enako velja za Chaplina. Pri teh redkih filmskih zvezdah ni

važno kaj počenjajo, ampak kaj predstavljajo.

Kaj mislim o mladih igralcih? Veliko je dobrih, toda nikoli še nisem delal z boljšim, kot je Antony Perkins (v »Procesu«).

A. N.

● Žene imajo dar, da slisijo besede, katerih se moške še spomnili niso.
Vivien Leigh

● Žensko lahko prepričaš le, če prepričaš njeno srce, kajti ženske mislijo s srcem.

Ivo Andrić

● Kako nepravilno je od nas, če očitamo ženi, da se spotika na svoji poti. Spotika se vendar vedno samo na poti k nam.

Eugene O'Neill

Streljajte na pianista

● V kratkem bomo tudi v mariborskih kinematografih videli zanimivo delo francoskega »novega vala« — »Streljajte na pianista«. Film je režiral François Truffaut, v glavnih vlogah pa nastopata Charles Aznavour in Nicole Berger, ki ju vidimo tudi na posnetku.

● »Zgodba o Kubu« je naslov filma, ki ga je posnel Errol Flynn, ko se je v času kubanske revolucije boril na strani Fidela Castra. Ker je film ameriške produkcije, bo zanimiva njegova kvaliteta v celoti, saj so ga gotovo cenzurirali.

Z obiska pri Ivanki Kraševc

Pred dvema letoma se je pojavila na takrat zelo priljubljeno oddaji RTV Ljubljana »Pokaži, kaj znaš?«. S svojim zvonkim glasom je navdušila tako občinstvo kakor tudi žirijo. Takrat se je pričela njena pot navzgor. Izvedenci na RTV so takoj spoznali njeno pevsko vrednost ter so ji podelili stipendijo, ki ji je omogočila glasbeno izobraževanje. Tri leta je obiskovala glasbeno šolo in hkrati pridno vadila. Uspeh ni izostal. V zadnjem času je znova vzbudila pozornost z izvrstno interpretacijo grške pesmi »Bele ruže iz Aten«.

Da bi izvedeli kaj več o IVANKI KRAŠEVCI, smo jo poklicali na RTV, kjer je stalno nameščena.

● Komu se imate najbolj zahvaliti, da ste tako uspeli?

— V največji meri so mi pomagali fantje iz »Comba«, ki so me spremljali na različnih prireditvah. Zelo sem hvaležna tudi mojemu korepetitorju Borutu Lesjaku.

● S katerimi pesmimi ste dosegli največji uspeh?

— Najbolj sem uspela z različnimi »modnimi« popovkami kot so: Johnny Gitar, Prodajalka vijolic, Bele ruže iz Aten. Imam namreč nesrečo, da najraje pojem takšne pesmi, ki občinstvu niso najbolj všeč.

● Kaj pa jazz? Ali se kaj ukvarjate s njim?

— Jazz zelo rada poslušam, predvsem pevce kot so: Nat King Cole, Ella Fitzgerald, Bessie Smith in druge. Sama ga še nisem pela. Ne počutim se še glasbeno dovolj »zrela«, da bi se poskusila na tem področju.

● Ali bi hoteli postati poklicna pevkica?

— Proti temu sicer ne bi imela nič, vendar sama vem, da to ni mogoče. V začetku bi sicer lahko bila poklicna pevkica, a ko bi se omožila, bi postala »poklicna gospodinja« in le honorarna pevkica.

● Kaj vam povzroča največje težave?

— Skrbi me le veliko število pisem, ki jih dobivam od raznih poslušalcev. Dnevno prejmem povprečno po sedem, in morala bi imeti posebno tajnico, ki bi odgovarjala na številne prošnje za besedila popevk in za slike.

● Kako pa izkoriščate svoj prosti čas?

— Posebne skrbi za izkoriščanje prostega časa nimam, saj mi ga po službi in petju ne preostane ravno dosti. Najraje pač poslušam dobro glasbo, ali pa hodim v kino. V zadnjem času sem se še posebno navdušila za šport.

● Ali res? Za katerega pa?

— Za ribolov. »Nekdo« se navdušuje nad njim, pa tudi sama sem spoznala, da je lep.

● Ali boste letos sodelovali na blejskem festivalu popevk?

— Da. Bila sem povabljena in upam, da se bom dobro odrezala. Tam pa bom imela tudi priložnost, da se izkažem v ribolovu.

● In na koncu že tradicionalno, a vendar zanimivo vprašanje: kaj trenutno pripravljate?

— Pravkar sem za zagrebški »Jugoton« posnela dve plošči. Na eni so belokranjske narodne, na drugi pa popevke, med drugimi tudi »Bele ruže iz Aten«.

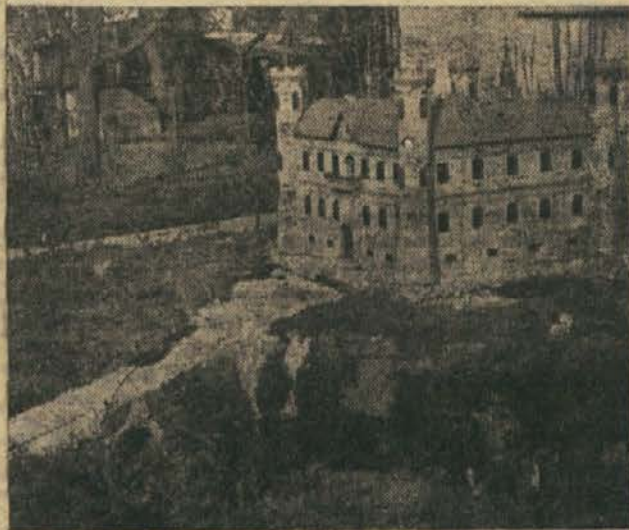

Ivanka Kraševc

Bele ruže z Aten...

B. Maksimovič

zlet v preteklost

Ne, v tem gradu niso živeli graščaki...

Slovenija ima čez 340 gradov. Večina od njih je dobro ohranjenih, a nekaj jih je prizadela vojna. Le malokrat pomislimo na dejstvo, kako tesno so prav gradovi povezani s slovensko kulturno zgodovino.

Slovenske pesmi in povesti in romani so polni živih zgodb, ki so se odigravali na gradovih. Pisatelji in pesniki so vpletli v svoja dela storočja romantike, toda še več je v njih globoke žalosti.

V tihih zimskih večerih, ko je za nekaj časa zamrl sikažnji žvižg valptovega biča, so dedje in babice šepetali skrivnostne zgodbe o zakletih gradovih in grajski gospodi...

OLGA HERIC:

MOJE SAMOTE

Iščem sinja obzorja
miru.
Moj otok
je porasel s topoli,
hrepenjem
in vrbovim šibjem.
Gmota sonca
me vznemirja,
polni me s svetlobo,
ki ni moja,
stika po zaprašenih grmičih
nemirnega otoka
in me zrcali v vodi.
Moj odsvoj razbljajo valovi
in tako zdrobljen
je resničnejši od mene same.
Ptice
pojejo vedno isto pesem.

☆
V neki deželi sanj
plešejo breze
na odru mesečine.
Zjutraj se bodo pod njimi
žogali otroci
s kosmiči sreče.
V neki deželi sanj
so potoki hrepenenja mirni.
Deklice perejo v njih
svoje bele poljube.
V neki deželi sanj
se pno med rožami
mavrice dobrih misli.
Zame ni prostora.

☆
Moj svet
je zaprt v školjki
z rožnatim robom.
Cipka misli
pleše po stenah.

V školjki
z rožnatim robom
so biseri iz stekla.

Branko Maksimovič:

VHOD V ŽIVLJENJE

V mesto ob reki
je prispelo zabavišče
tako z vrtiljakom
streljščem in panoptikom
Mlade ciganke
se našmihajo fantom
in dekleta
se našmihajo vročemu ciganu
Gledajo njegova usta
oči in ramena
ko jih dviguje
na sedeže vrtiljaka
Vsi si želijo marsikaj
Ustavim se
pred steno panoptika
Na njih se razkazujejo
na pol gole device
s pohotnimi usmi in boki
a njihove oči so mrtve

Vabljo me naj vstopim
da si ogledam življenje
toda zazdi se mi
da me svarijo
ampak ne vem pred čim
Ker me zanima
kupim karto in vstopim.

Olga Heric:

OTOŽNOST

Topoli,
visoki in vitki,
nikoli ne dosežejo zvezd,
deklica,
kako bi tvoje roke
objele oblake.
Deklica,
vrtnice umrejo vsako jesen,
kako bi tvoje sanje
trajale dalj.
Deklica,
solze se posušijo.
Nikar ne misli,
da bodo na tvojih licih
pustile sledove.

Pomen pouka kulturne zgodovine na VEKS

Petra kultura, ki se je skozi stoletja odvijala na naših tleh, zlasti še od rimskih časov in slovanske naselitve, je našla svoj odraz tudi v umetnosti, katere ostanki so se ohranili vse do danes. Čeprav ta umetnost v glavnem ni bila izvirno naša, saj vemo, da so se v skladu s splošno zgodovinsko dinamiko in najrazličnejšimi vplivi prepletali umetniški stili staro in novoselecev, bolj in manj civiliziranih, stili ozhoda in zahoda in je tako nastalo mnogo zanimivega in prav zaradi te specifičnosti posem našega.

Kulturno-zgodovinski spomeniki imajo izredno važno vlogo pri razvoju turizma, saj so ena osnovnih priložnosti. Seveda to le takrat, kadar se turistični delavci tega zavedajo, te kulturno-zgodovinske spomenike tudi poznajo in jih znajo pokazati domačemu in inozemskemu turistu. Vendar prav tega dostikrat ni in o posledicah ni treba govoriti, ker so le-te dovolj očitne v vsakdanji praksi.

Prav zato so na turističnem oddelku VEKS že lansko leto uvedli predmet kulturne zgodovine; najprej v okviru turistične geografije, letos pa že kot samostojni predmet. Obsega pregled zgodovine umetnosti od prvih začetkov primitivnega slikarstva do danes. Poseben poudarek je zlasti na poznavanju kulturno-zgodovinskih spomenikov pri nas. Pouk je povezan z ekskurzijami v bližnjo in daljno okolico, kar prispeva k boljšemu poznavanju in vrednotenju teh spomenikov.

Pomen pouka kulturne zgodovine na VEKS pa ni samo praktično-utilitarističen. Ni namreč važno samo to, da bodo prihodnji turistični delavci znali v razvoju turizma dati obstoječim spomenikom polno veljavo, čeprav je to z aspekta šole in turističnih organizacij primarno. marveč da, kot mi je minogrede rekel znanec, postanejo ti študentje nekoč boljši »trgovci s kulturo«.

Pomembna je širša, zlasti kulturna razgledanost, ki je

danes mladim izobražencem često primanjkuje, zlasti tje tam, kjer v učnem programu ni takih predmetov. Slušatelji turističnega oddelka dobijo tako ob ezaktnih predmetih, kot so matematika in statistika ter razni ekonomsko-komercialni predmeti dokaj širok pogled ne samo v umetnostno zgodovino, temveč tudi spoznajo osnovne umetnostnega ustvarjanja, dojemanja in vrednotenja umetnin. S tem je v dokajšnji meri odpravljena nevarnost ozkega in enostranskega izobraževanja, ki danes niti ni več navidezna, temveč dejansko prisotna in resno opo-

zarja na duhovno osiromašnje sodobnega, sicer intelektualno visoko razvitega in specializiranega človeka.

f. h.

V Swannovem svetu

OB IZIDU PROUSTOVEGA ROMANA

Proust je še v času svojega življenja (rojen 1871, umrl 1922) postal glasnik moderne francoske in kmalu zatem tudi svetovne književnosti. Njegovo največje delo je »Iskanje izgubljenega časa«, ki ga tvori sedem delov z epilgom. To delo je mojstrovina v slogu retrospektivnih memoarov, ki so v francoski literaturi tako pogost pojav, memoari, v katerih oživi pred nami tako pester in bleščeč svet najvišje razvitega meščanstva in plemišstva, v vseh potankostih in značilnostih, prikazan s čudovito sugestivnostjo oblike. To je ogromna slika, na kateri je vsaka črta plod mravljično podrobnega opazovanja in razčlenjevanja, zato niso neupravičeno imenovali Proustovo analizo drobnogledje, njegovo pripovedovanje, ki ga prekinjajo zavite zasecke in vijugaste vmesne opazke, pa namembno počasnjevanje. Ves ta ogromni cikel knjig na 4500 straneh je edinstvena arhitektonska celota veličastne in neverjetno precizne, logične notranje strukture, v kateri se pred bralečevimi očmi v navidezno počasnem tempu giblje cela galerija likov, ki jih spremljajo meditacije reminiscence, analize kulturno-zgodovinski, estetski in psihološki izleti. Doba, ki jo pisatelj opisuje, sega od polovice prejšnjega stoletja do

začetka prve svetovne vojne. Zato je razumljivo, da je Proust mogoče razumeti in uživati le, če si zelo doma v kulturni, umetnostni in literarni zgodovini.

Brez dvoma Proust ni pripovednik politične revolucionarne akcije. On opisuje družbo, kakršna je. Ne predvideva in ne upošteva razred-

ne borbe. Prvi del tega velikega dela je zdaj dokaj pozno izdala Državna založba Slovenije v prevodu Radojke Vrančič. Z. B.

Kulturni zapisi

● V Ljubljani poteka razstava ameriške knjige. Razstava obsega knjige vse od leposlovja do raznih znanstvenih izdaj. Veliko je tudi cenениh, takozvanih »pocket books«. Razstavo ameriške knjige bodo pripravili tudi v drugih mestih Jugoslavije.

● Končan je drugi Zagrebški bienale sodobne glasbe. Na njem je sodelovalo veliko glasbenikov s celega sveta. Posebne pozornosti je bil deležen tudi večer glasbe Stravinskega. Na njem je sodeloval tudi sam skladatelj.

Ivan Herga:

IKRIZA

Tiha bolest ga je davila. Oči so se mu skalile in ga zapekle. »Tako sam sem,« si je mislil.

Očeta ni poznal.

Matere ni poznal.

Zelzel je imeti dom; tople in ljubeče materine dlani bi ga božale, negovale, skrbele zanj.

Jezno je zalučal pero v kot. Prekletost, nobene žive misli ni mogel zapisati. Vsaka beseda se mu je zdela na papirju votla, brez zvoka, celo brez smisla.

»Same solzave zgodbe pišem!« je vzkliknil. K vrugu oče in mati, če ju ni poznal. Le kdo bi delal tragedijo iz tega. Danes je na kupe takih poceni zgodb. Tisoče tintomazalcev si s tem maže roke. Najraje bi se bil razjokal. Postal ga je sram, da ni sposoben napisati niti enega jedrnatega stavka, da ne najde ničesar, kar bi bilo vredno obdelati!

Tiha bolest ga je davila. Hudič, pa taka bolest! Raje bi sestavil slovar kletvic za mlečnozobce, ta bi bil boljši, si je mislil.

Casopisi in revije so mu objavljale vse njegove stvaritve. Hoteli so na-

praviti ime iz njega. »Požvižgam si na ime,« je takrat dejal. »Pisal bom zgodbe, ki bodo kremen, trdnjše kakor vse v življenju,« si je mislil.

Vsak dan je pisal. Besedo je nihal k besedi, stavek k stavku. Ko je končal, je vse uničil. Z grenko naslodo je opazoval modri plamenček, ki mu je zlobno trepetal pred očmi. In spet znova je sedel k mizi; zagrizeno je sedel tako ure in ure, in ni ničesar potreboval; misel na jed ga je zapustila, mraza ni čutil, le pero je stiskal, da so mu žile na rokah izstopale. In potem je uspel, uspel tako, da mu je med tisoč stavki ugajal samo eden.

Kasneje je za nekaj časa opustil pisanje. »Bolje bo, ako se malo pomirim, zberem, in se nato z novo močjo vržem na delo,« si je rekel. To je trajalo nekaj let. V tistem času je napisal le dve zgodbi, toda bili sta dobri. Obravnavali sta probleme intelektualcev, njihovo osamljenost in zaverovanost v svoj poklic.

Nato je znova začel pisati vsak dan. Ure in ure je presedel za mizo, polno rokopisov. Včasih ga je prijelo, da bi vse pometal v peč. Zdal ni mogel več tega storiti. Že dolgo ni več metel rokopisov v peč. Pustil jih je ležati

z namenom, da se bo kdaj kasneje vrnil k njim. Pa se ni vračal. Pa tudi zažgati jih ni mogel. Bilo je, kot da so se zrasli skupaj z njim v nedeljivo celoto. Potem je počasi prihajalo: ker je preziral svoje rokopise, je začel prezirati tudi samega sebe. Prišel je celo tako daleč, da je hotel napraviti samomor. A tik pred smrtjo bi ustvaril svoje največje delo, nesmrtni labodji spev.

Tudi ponoči ni imel miru. Obračal se je, se potil in si izmišljal besede; potem je polnag skočil pokonci, planil k mizi, kjer je imel vedno pripravljeno pero in papir in začel hlastno pisati. Napisanega ponoči ni

bral; mislil si je, da bo podnevi imel boljši odnos do svojega dela. Vendar se tudi tako ni nič spremenilo. Le prezir se je še bolj razrašal v njem. Sčasoma mu je začelo postajati v delovni sobi tesno, zaželel si je svetlobe in sonca, sonca... Toda na soncu ga je začela boleti glava, zato ni mogel dolgo zdržati pod vročimi žarki. Umikal se je v senco. In še globlje se je pogrezal v prezir. Nekega dne, ko se je znova umaknil s pripekajočega sonca, se mu je vsilila ostudna primera. Rekel si je: »Podoben sem oslu, ki se želi skriti pred lastno senco.«

Začel je razmišljati o vzrokih, ki so ga privedli v to globoko preziranje samega sebe. Vsiljeval si je najraznovrstnejša vprašanja, toda na nobeno ni našel ustreznega odgovora.

Po nekaj dnevih neusmiljenega vrtanja po samem sebi si je naposled zastavil naslednje vprašanje: »Zakaj sem pravzaprav pisal?« In v odgovor si je mukoma priznal: »Bil sem nečist, hotel sem prekositi samega sebe in svoje sposobnosti; bil sem osel, ki hoče sladko peti, namesto da bi rical...«

Stik z življenjem in umetnostjo

Ko prideš na obisk h kiparju, tako začutiš, da si v domu človeka, ki živi z umetnostjo. Zidove krasijo plastike in reprodukcije slik velikih umetnikov. Vse to lepo poudarja umetniško okolje.

Precej dolgo sva se pogovarjala, ves obisk je potekel v prijetnem razpoloženju. O svojem delu pravi Slavko Tihec tako:

»Mislim, da sem vedno imel veselje do oblikovanja. Ze v osnovni šoli sem rad gnetel glino in občutil veliko veselje ob lastnih izdelkih. Seveda se mi je veselje do kiparstva v gimnaziji še povečalo, zato sem odšel pozneje na likovno akademijo v Ljubljano, čeprav so starši temu nasprotovali. Pozneje sem se še izpopolnjeval v Parizu pri znanem umetniku Friedlinu Johnnyju ter pri Cesarju. Tam sem imel priložnost veliko delati. Tam sem se tudi navdušil za varilsko plastiko, v kateri danes v glavnem delam. Veseli me tudi grafika, za katero pa žal nisem imel možnosti razvoja. V bližnji bodočnosti mislim pričeti tudi z njo.«

• Vaša osnovna tematika? »Težko bi tukaj govoril o neki osnovni tematiki mojih del. Danes živimo pač v 20. stoletju, v katerem umetniki

iščejo neki nov izraz. Danes hoče umetnik v svoji stvaritvi izraziti nekaj več kot zunanjo podobo, hoče poseči globlje, delati s čustvom in hoče to tudi na svojem delu prikazati. Dolgo sem iskal svoj svet, v katerem bi izrazil tisto, kar mislim, in sedaj menim, da sem že precej blizu tega svojega cilja. Toda še vedno se izpopolnjujem.«

• Vaše najboljšo delo? »Moje najboljšo delo? Za tak odgovor se je težko odločiti. Če pa natanko premislim, meniška plastika Pohorskega bataljona pri Treh žeblih, bi lahko rekel, da je to spomnik sem vložil mnogo dela in tudi velik del samega sebe.«

• Veliko ste razstavljali. Ali mi lahko poveste nekaj o vaših najpomembnejših razstavah?

»Razstavljaj sem res na velikem številu razstav: Beograjski bienale, Reški salon, v Zagrebu, v Ljubljani, Mariboru, nasploh v vseh glavnih mestih naše dežele, v inozemstvu pa sem razstavil v Avstriji, Švici, Angliji in v Švedski. V lanskem letu sem imel kar precej razstav, bilo jih je okoli 18. Največ uspeha na teh razstavah sem imel s ciklusom plastik »Tretja vojna«, ki so izrazito izpovedno

delo. V tem delu pa sem iskal v bistvu nekakšno literaturo, sedaj sem pa prišel do spoznanja, da je še nekaj drugega kot je literatura. Iskal sem svoj svet in sedaj mislim, da sem ga našel.«

• Vaši najpomembnejši uspehi na razstavah?

»Vsekakor bi tukaj postavil na prvo mesto razstavo »Gozd in les« v Slovenjem Gradcu, kjer sem dobil prvo nagrado. Ta uspeh pa me še posebno veseli zaradi tega, ker je tam bilo res veliko razstavljalcev. Pomemben uspeh je tudi 2. kulturna nagrada v Mariboru.«

• Vaše prihodnje razstave? »Če bo šlo vse po načrtu, bom letos mnogo razstavil v tujini, in sicer na Dunaju, na Švedskem, v Kölnu, doma pa v Reškem salonu, Mariboru, morda pa še tudi na Beograjskem bienalu.«

• Danes se veliko govori o abstraktni umetnosti. Prosim vas, povejte mi, kaj menite o njej.

»Menim, da v bistvu abstrakcije kot take ni, po moje je abstrakcija nekaj drugega kot tisto, kar si ljudje po navadi pod tem pojmom predstavljajo. Človek komponira z barvami in strukturami in ustvarja veliko oblik, ki jih

Slavko Tihec pri izdelavi spominske plastike »Pohorski bataljon«

pa lahko najdemo tudi v naravi. Torej sem mnenja, da abstrakcije v bistvu sploh ni in je jaz sploh ne poznam.«

S temi besedami sva se poslovila. Slavko Tihec pa še nadalje oblikuje materijo in sebe in si želi, da bi s svojimi deli obogatil ljudi.

Janez Šibila: Deček s knjigo

Ob razstavi v Umetnostni galeriji Motivi, ki so nam blizu

Janez Šibila je izrazilo sodoben slikar. Njegov izraz je življenjski, pogumen in zelo funkcionalen. Ni se odrekel realnim oblikam, išče pa z novih poti in prijemov (lepljenka »Pesnik«). Razstavlja veččinoma olja. Oglati obris in močni kontrasti prinašajo v sliko mnogo svetlobe in gibanja.

Šibila se je predvsem posrečilo nekaj: ujeti resničnost. Svet gleda z neke razdalje, objektivno. Njegove slike govorijo predvsem o drugih ljudeh, sam stoji v ozadju. Zanimajo ga drobni ljudje in njihove skrbi, ki nikakor niso tako drobne. (Dekla I., II., Prodajalka I., II.) Tu ravno s svojo objektivnostjo, z barvnimi toni, ki niso razsipni in nikjer ne ostajajo neuporabljene, psihološko čvrsto upodobi človekovo notranjost

Njegov drugi motiv je Mariborski trg. Pisan drobno življenja tolikih različnih ljudi.

Pritegnil ga je motiv kurentov. (Zeleni demoni, Demoni zemlje.) Toda ti demoni niso pravi strahovi, niso nadzemeljska bitja, ampak so zelo stvarni. Na ta način pride še bolj do izraza »tisto«, kar je ljudi vodilo in prevzemalo pri praznovanju tega ljudskega običaja.

Slike, ki govorijo o otrocih, bi razdelil na dva dela: Ene (Deček s knjigo, Učilnica) kažejo otroka ob srečanju z zunanjim svetom, kjer se mora instinkt pokoriti razumu, s svetom, ki je zanje trd. Slike »Temne ptice«, »Svetle ptice«, »Okno« pa so menda edina Šibilova dela na tej razstavi, ki so grozljiva in malce fantastična.

Posebno so me pritegnili motivi iz parka (akvareli: Jutro, Večer, Motiv iz parka, olja: Starci, Otroško igrišče, Gozdni interieur). Presenetili so me z mirno, čustveno monumentalnostjo. Tu, v tem koščku zelenja, kamor se ljudje zatekamo na begu pred vsakdanostjo, odkrije slikar toliko človeško pomembnega.

Šibila je s svetom v živahnem stiku. Njegov pogled na svet je trezen, pogumen. V teh slikah ne zaslediš nikake čustvene neuravnovešenosti, slikar se tudi ne dviguje v neke višje sfere, ampak ostaja na zemlji, v resničnosti.

To je razstava, ki bi je ne kazalo zamuditi, pa nikakor ne samo zato, ker je slikar Mariborčan in govori o ljudeh našega mesta.

Franček Rudolf

Kulturo približati ...

O razumevanju oziroma nerazumevanju umetniških stvaritev smo mnogo govorili v nedavnih razpravah o nekaterih problemih v naši kulturi. Poleg mnogih kvalificiranih in konstruktivnih razprav je bilo tudi dosti takih, v katerih se k problemom ni pristopilo materialistično in analitično, temveč so posamezniki, (ker mnogi drugega znali niso), uporabljali kot edini argument: tega ne razumemo, zato ne moremo biti in ni umetnost (v tem primeru je šlo za slikarstvo). Niso pa spregovorili o tem, zakaj se je takšen način slikanja pri nas

pojaval in od kod izvira in nasploh je dostikrat manjkalo poglobljenih analiz o pojavu takega načina ustvarjanja nasploh in o njegovi pojavi pri nas še posebej. Toda moj namen ni razglabljanje o tem, za držal bi se le ob tolikokrat omenjenem razumevanju.

Ob teh razpravah se mi je nehote vsiljevala komparacija vprašanja razumevanja v drugih panogah umetnosti. Na primer v glasbi. Da ne bo nespornost: problem zdaleč ni adekvaten. Gre le za razumevanje kot faktor vrednotenja neke umetnostne stvaritve. Poglejmo naprimer, koliko ljudi razume Bacha, Verdija, Chopina ali kogarkoli od modernih avtorjev resne glasbe, koliko ljudi hodi v našem mestu na koncerte, kjer izvajajo dela velikih skladateljev. In na drugi strani pogledimo, kako so nabito polne dvorane ob nastopih popevkarjev, koliko ljudi di posluša in se navdušuje nad lahko in zabavno, često tudi nad slabo glasbo. Pri tem pa še nisem slišal, da bi zato, ker se večina ne navdušuje nad resno glasbo (ker je zaradi nezadostne glasbene izobrazbe ne razume) začel kdo oporekati umetniški vrednosti klasičnih glasbenih del.

Samo to, kako širok krog neko kulturo razume, ne more

biti edino merilo umetniške vrednosti. kajti razumevanje oziroma nerazumevanje je odvisno od več faktorjev?

od kulturne ravni in razgledanosti tistih, katerim je umetniška stvaritev namenjena;

od umetnika, načina izražanja in njegove stvaritve nasploh.

V stalnem sklicevanju na to, da je treba približati kulturo delovnemu človeku ob zanemarjanju prvega faktorja, čutim nevarnost zanemarjanja potrebe po kulturnem izobraževanju in vzgoji, ki se prav danes v naši družbi postavlja kot imperativ. Zlasti še ob dejstvu, da se človek nasploh nagiblje k temu, da se ob raznih oblikah kulturnega življenja rad zabava, to pa mu nudijo lahke oblike, ki jih sprejema pasivno in ne zahtevajo duhovne zbravnosti, ne aktivizirajo njegovega razuma in ne razgibajo delovanja njegovih čustev. To pa vodi k osiromašenju osebnosti človeka.

V naši socialistični družbi obstajajo ugodni pogoji za razvoj umetnosti, in zato da postane res last ljudstva. Toda praktično je to le možnost, do realizacije pride v polni meri le, če je umetnost dejansko prikaz življenja naših ljudi in če je splošna raven teh ljudi taka, da umetnine lahko v čim večjem številu tudi dojemajo.

Feri Horvat

O „povprečnem“ sovjetskem filmu

V zadnjem času smo si v Mariboru ogledali tri sovjetske filme (»Nočni direktor«, »Ko so bila drevesa še velika« in »Moj prijatelj«), ki prav gotovo ne sodijo med vrhunska dosežke sovjetske filmske produkcije. To so povprečni sovjetski filmi — in naz kot takšni (v tem članku) tudi ne zanimajo; Torej ne gre za filmsko kritiko, temveč za razmišljanje; ti trije filmi so pravzaprav le neke vrste »vzorec«: če bi bili drugi trije s približno enako kvaliteto in vsebino, bi bilo to — vsaj kar zadeva naš namen — povsem irrelevantno. Seveda so v Sovjetski zvezi ustvarili v zadnjem desetletju mnoge nepozabne filme, vendar le-ti ne bodo predmet tega priložnostnega razmišljanja.

Cemu nas problematika sovjetskega filma še posebej zanima?

Sovjetski film je edini film v socialistični deželi z dolgotrajno (petinštiridesetletno) in izredno bogato tradicijo. Doživljal je svoje vzpone in padce, ki so bili v mnogočem pogojeni z najrazličnejšimi pojavi specifičnega socialističnega razvoja. Triumfal je v vzdušju socialistično-demokratske leninske kulturne politike; v tem vzdušju se je pričel uveljavljati tudi Eisensteinov genij. Procesu degeneracije je zapadel v pogojih Stalinove diktature, t. j. v pogojih vsemočnejšega prevladovanja etatističnih in birokratskih tendenc; zadržnil je celo na stopnji najbolj cenene črno-bele, miselno in lepotno povsem izrojene propagande. Nov vzpon sovjetskega filma se je pričel vzporedno s krepitvijo antibirokratičnih teženj po letu 1952 — torej po Stalinovi smrti.

Po tem intermezzu naj vendarle odgovorimo na vprašanje, ki smo si ga zastavili: Problematika sovjetskega filma nas zanima predvsem zato, ker ima ta film navkljub vsem družbeno-zgodovinskim specifičnostim isto stvarnostno izhodišče (nastaja v socialistični družbi) in iste družbene cilje — (tako kot vsaka družbena ustvarjalnost: tudi tista v območju katerekoli, socializmu adekvatne, oblike družbene zavesti).

Trije filmi, ki smo jih gledali redki »zagrizeni« obiskovalci predstav sovjetskega filma (moramo reči, da nas res ni dosti), so nas ponovno prepričali o tem, da se ta film res ne more otresti neke posebne lastnosti — da je namreč neskončno preprost, neproblematičen. »Nočni direktor« — zgodba o družini, ki je (čeprav velika) vsa angažirana v lajšedelnstvu; temeljna ideja: bolj med starim in novim — mojstrska mentaliteta stare generacije in nov duh mladega, s teoretičnim znanjem nabitega rodu; nauk: tudi stari se moramo učiti, mladina pa naj cení pretekle ustvarjalne napore; posebno miselnostno obeležje: močno poudarjena razredna zavest starih. »Ko so bila drevesa še velika« — zgodba o lenuhu, ki navsezadnje (prav na koncu filma) spozna, da mora delati; v mnogih sovjetskih filmih kot stranska figura pričujoči brezdelnež (ekstremno negativna oseba), je tu glavni akter, ne izmodrilo ga niti bedno životarjenje — počasi ga osveti šele dejstvo, da vsi ljudje, ki naleti nanje kjerkoli — v mestu ali kolhozu — prav obožujejo delo; kot stranska negativna oseba nastopa v tem filmu še nezvesta kolhozna lepota, ki je seveda tudi obrekljiva, in kot taka pravo nasprotje ostalih popolnoma pozitivnih ženskih likov, na čelu z razumevanja polno, skrbno in dobrohotno moskovsko babuško. »Moj prijatelj« — zgodba o dveh prijateljih, Armencih, ki se zaljubita v isto dekle; tisti, ki ga dekle ljubi, jo je pripravljen prepustiti drugemu; zavrnjeni vseeno obsoja prijatelja, čeprav mu ta v veliki domovinski vojni, povsem slučajno, (kot se to — vsaj v filmih — neredko dogaja), reši življenje; resnično prijateljstvo spozna šele takrat, ko je prepozno: dobri duh je že mrtev.

Soočeni smo z nekim specifičnim humanizmom, ki je, kot smo že ugotovili, povsem preprost: namenjen moralni in politični vzgoji širokih ljudskih množic. Samo kot tak je ta humanizem tudi razumljiv. Za naše občinstvo je verjetno nekoliko preveč enostranski in skupaj z mnogimi političnimi gesli izzveni kot propaganda, kar v določeni meri tudi resnično je. Teoretično bi ga lahko opredelili kot nekakšen laični, na »zdravem razumu« utemeljeni humanizem. Zanj je značilna popolna jasnost in razvidnost; kreposti, ki jih priporoča, in slabosti, ki jih zavrača, nikoli niso problematične — nikoli nam ne nudijo niti najmanjše možnosti za vsaj minimalen miselni napor. So očitne vrednote ali prav tako očitne ne-vrednote, ki gledalca samo poučujejo ali prepričujejo, če že ne »prosvetlujejo«. Ta »prosvetljeni« moment je neredko združen z apeliranjem na gledalca t. j. preprosta čustva, t. j. na tista, ki so najelegantnejša: zato ta film neredko drsi v sentimentalnost, preprostost — v solzavost.

Toliko o »povprečnem« sovjetskem filmu, ki je po vsej verjetnosti namenjen »povprečnemu« sovjetskemu gledalcu.

V. S.

Nameravala je oditi brez pozdrava nihče je ni pospremil na postajo želja saj se je zdela izgubljena vsem razen meni stopil sem na prste da bi pogledal — čez pregraje bolečino če še vedno stoji

pred vožnim redom in nestrpno pogleduje na uro Hotel sem zavpiti da naj ostane kajti pot je nevarna polna praznin Toda krič je ostal v grlu Naveličan glas je v zvočniku objavil Brzovlak ima pet minut zamude

PRIJETNA ZAMUDA

Oblika in misel

V študentskem centru v Zagrebu je bila v okviru študentskega festivala razstava »Nova jugoslovanska skulptura«. Na nji so bili zastopani kiparji iz vse države. Razstava je bila zelo pestra in razgibana, kajti razstavljavci so se močno razlikovali po svojih oblikovnih in vsebinskih konceptih, enako so se razlikovali tudi predmeti po kvaliteti, ki je bila vsekakor odločujoč faktor za pravilno oceno del. Razstavni predmeti so bili sodobni in so tako prikazali sadove današnjega kiparstva. Razstava je bila zelo splošna, brez večjih omejitev, osvobodjena tradicionalnosti, vendar še vedno zrasla iz njenih korenin. Velik pomen razstave je bil zlasti v nevsiljivi, toda živi reakciji na konkretno življenje.

Branko Ružić: Cezanne D., 1962

oton lajh - buc:

noč

brez sna

iz poezije mladega alžirskega
pesnika maleka haddada

Dobro vem, da Madrid ni posušil svojih solza
Ni posušil svoje krvi
In dobro vem da je poleg Grenobla
Velika planjava časti
In vem da ima Seul ranjene oči
In rižna polja Indokine
Rdeča simfonija madagaskarskih poslancev
Izgnana sta sultan in komunist
Dobro vem da imamo danes vsi
Monopol trpljenja

Mislim na svoje prijatelje
Mrtvi so moji prijatelji
Neham misliti
Ko slišim neskončnost v groznem številu
Neham misliti kadar so besede številke

Tukaj se neha zmeda
Človečnost

se začenja v mojih rokah
Bila je moja davna preteklost
Moja ljubezen ima okus vrteče se večnosti

Z glasbo bomo zbrali ljudi
Moram si razložiti
Slavo mrtvih in veličino živih

Samo napolniti
S pesmijo kar ljubim

Svojo prostost
Dam hlapcem nesreče
Pridite mali dečki da vam povem zgodnico
O zvezdi utrgani z neba
Nekoč je živel

spodaj
v moji deželi
Je živel deček
ki je želel balon

Moj mali prijatelj je imel
Kakor Zemlja okrogle oči
Zdaj ko je mrtev
— Ubili so ga v ječi —
Ko sem videl balone
Ko je mrtev brez svojega balona
Dvomim povsem da je Zemlja okrogla

Nimam drugega namena kakor končati
In nato poslušati Zemljo...

Prevedel H. I.

»Prišla sem,« je začela, a stavka ni mogla dokončati. Začela je odtujeno gristi nohte in stiskati pest v neviđnem krču.

»Vem, otrok,« je nadaljevala njene neizrečene misli žena.

Ob besedi otrok je njeno telo spreletel drget. Pogledala je ženi v oči.

»Ali bi lahko?«

»Poizkusila bom!«

Vstala je.

»Kdaj lahko pridem?«

Zena se ji je zazrla naravnost v oči in njen pogled je prodiral v globino njene duše ter ji cepil možgane na delce, ki so bili nesposobni misliti.

Zaprta je oči. V njih so se ji nabirale solze, v glavi ji je tolklo. Tik, tak, tik, tak...

»Jutri ob osemnajsti uril Bo prav?«

Tik, tak. Se petnajst ur, samo petnajst. Kako je to malo! Potem bom sama, čisto sama...

»Da, gospa, sigurno pridem!«

Hodila je po cestah, kot da ni ljudi okrog nje. Vse se je izgubljalo v nemi bolečini, ki se je zagrizla vanjo. Solze so ji nevdržno silile v oči, toda zadrževala jih je z napol otroško trmo. V glavi ji je šumelo. Tik, tak. Čula je vsak udarec tiste preklete ure, ki ji je kratila zadnje trenutke sreče.

V bližini je tulila avtomobilska sirena. Neki glas jo je poklical.

Vztrepetala je. Hotela je pobegniti čim dalje proč od hrupa, v stran od ljudi. Domov? Ne, gotovo bi prečkala celo noč. Ne, tega ni želela. Ustavila se je pred majhnim lokalom. Pogledala je na svetlobni napis, ki je prežeče, kot krvavo podpluto oko gledal nanjo.

Vstopila je. Ne da bi pogledala naokoli je sedla k osamljeni mizi in si zakrila obraz z rokami.

»Nekaj močnega za pit, prosim,« je zajecjajala natakarkju, ki se je sklonil k njej, ker je mislil, da je pijana. Zardela je do ušes. Roke, ki so se ji od sramu začele tresli, je nehotе skrila pod mizo.

Orkester je zaigral sentimentalno melodijo. Nekaj parov se je zavrtelo na podijumu.

Srknila je temnorjavo pijačo. Imela je ogaben okus po milnici. Solze, ki jih je dosedaj zadrževala, so pričele nezadržno teči in padati v kozarec. Pogledala je na uro. Se deset ur. Glava se ji je pričela majati sem ter tja.

»Najbolje je, da se ubijem,« je razmišljala.

»Hočem umreti z njim vred. Ali ni krivično, da on umre, jaz pa ne? Ali ni krivično?«

Najraje bi vrgla te besede med ljudi. Napravila je nov požirek.

»In on? On sedaj gotovo uživa s kakšnim dekletom in ji poje pesem o najplatoničnejši vseh platonskih ljubezni. Svinjal!«

»Se enega, prosim!«

»Čez šest ur bom morilka. Čez šest ur! Potem bom sama, brez njega, brez ljubezni... Ha, brez ljubezni, prekleti psi...«

»Lahko daste še enega...«

Pred očmi se ji je temnilo. Glava jo je pričenjajala neznošno boleti. Vstala je lačna in izčrpana.

Majaje se je prizibala do doma. Vso pijačo je izbruhala, nato pa si je privoščila osvetožujočo kopel. Počutila se je mnogo bolje. Jedla je čisto malo, toliko, da jo je tisti moreči glad minil.

Potem je odšla. Kot brezglavo bitje, da ne bi čutila bolečino, ki so ji prevzemale telo, ki bo kmalu obremenjeno še za dve bolečini več!

Ustavila se je pred temnim vhodom. Še enkrat je prebrala ime, kot bi si ga hotela za vse življenje vtisniti v spomin. Hollar, z dvema II.

Z neba se je vsipal droben dež in težka hrastova vrata so se za njo zaprla.

Dež je vedno bolj in bolj padal. Mlad parček je pod napuščem ob hrastovih vratih našel primerno mesto za dolg in strasten poljub in skozi šum dežja se je čul njegov kot poljub strasten vzklík: »Ljubim te...«

Praden je zapustila stanovanje, si je še enkrat popravila lase. Njen obraz je bil upadel, prej temne oči so dobivale čuden izraz. Obrnila se je. Imela je občutek, da lahko vidi njeno nosečnost vsak, kjerkoli. Na obeh ustih...

Sunkovito se je obrnila v stran. Nekaj trenutkov je stala, tako čisto pri miru, z rahlo navzven obrnjeno ustnico in široko odprtimi očmi, nato si je odela plašč in odšla.

Na ulici se ni ozirala nikamor. Z odločnim korakom je prečkala ceste, vstopila v avtobus št. 6 in izstopila v samotni ulici.

Ustavila se je pred temačnim vhodom. Na vratih je pisalo: Jožica Hollar. Brezpomembno ime, nekaj z nelepo, nekoliko oglato pisavo napisanih črk. Vzdihnila je in plašno potrkala.

»Izvolite! Kaj bo lepega?«

Pred njo je stala drobna žena, nekoliko osivelih las, nenavadno ostrih oči. Bile so to oči, ki dajejo človeku neprijeten občutek, da ne pripadajo lastniku. Ta pogled jo je zmedel.

»Vstopite!«

Znašla se je v predsobi, dokaj lepo urejeni, prežeti s tistim značilnim vonjem po starem pohištvu.

»Sedite!«

»Hvala!«

V glavi se ji je pričelo vrteti. Naenkrat se ji je zazdelo, da se je tisto močno prepričanje v njej v trenutku zrušilo v globok prepad, ki mu ni videla dna. Z rokami je šla prek oči, kot da bi hotela izbrisati te misli in si na tistem povedati: »Daj, no, gos neumna!«

Zenska je molčala. Naslonila se je na udoben naslanjač, si podprla podbradek s kazalcem (kar ji je dalo nekakšen izživljen videz) in čakala. Ura v kotu je enakomerno tekla. Tik, tak, tik, tak...

Naenkrat je vstala, preplašena od te zadušljive tišine, ki se ji je zapičila v možgane, pogledala naokoli, se zazrla v obraz žene in znova sedla, kot da bi ji to narekovala neka tuja sila, ki je imela oblast nad njenim duhom.

Marija Vizjak:

PESEM MAJA

Opustile mi boste, če sem danes razposajena in otročja, če se poredno igram z vetrom in bi se rada vsa topla zavila v krošnje dreves. Drevesa so tako bogata v maju. Pa ne vsa. Nekje so jim izruli korenine. Zaradi tistih sem včasih otožna. Zaradi njih, ki so gnijoča na zemlji izgubila svoje nebo in sonce. In zaradi ljubja dreves, ki nosi toliko pozabljenih ljubezni v razbrazdanem licu.

To je včasih. To je takrat, kadar se Janez in Majda v večeru odpravila v pravljico drevoreda, da bi tam poiškala sanje oddaljenega meseca, kadar Boštjan in Jasna sedita nekje skrita v listju in travi in iščeta drug drugemu v očeh odseve sonca, kadar se Peter in Sonja proič poljubita v neprikritem zanosu pomladi in kadar jaz stopam sama po polnih ulicah med ljudmi in prisluškujem skritemu valovanju v meni, ki nekaj želi, nekaj pričakuje, nekaj hoče darovati in išče praznih rok, ki bi sprejele. To je takrat v maju, ko se v svetu poraja največja in najlepša skrivnost. V zemlji, cvetlici, v pticah in v ljudeh. Pravi: dobra zemlja se je prebudila iz zimskega spanja. In breze so v mraku vse bolj bele in bele in drevesa se gola odejajo tam pred šolo in v odmet ortinčasto brizga v svetlobo svojo skrivnost, kapljčasto skrivnost kristalov, da bi se vedno znova, umita od dneva in noči, vračala vanj, dišeča po maju.

Takrat sem otožna. Morda tudi ti. Morda mi podaš roko, se mi nasmehneš, da te spoznam med ljudmi, med vsemi tistimi ljudmi, ki so bogati

sonca in ti povem, da nisi sama. Morda pojdeva skupaj tja med drevesa, v pričakovanju snidenja. Morda odideš ti po drugi poti in jaz po drugi, a nasmeh ostane med nama, nasmeh razumevanja med nama. In kadar najdeva, vsaka na svoji poti, vsaka svojo krošnjo, v katero se zavijeva, se morda spet srečava, nikoli sami, s toplim spominom na včeraj, ko je bilo vse drugače, ko so bele breze samevale v mraku in se je skrivnost vodometa nedarovana vračala vase. To je takrat, kadar sva otožni. Jaz in ti.

Toda včasih predrzno dvigneva glavo in uravnava korak med ljudmi. Vsakomur sva pripravljeno darovali nekaj sebe in svoje radosti. Tiste, ki prihaja sama od sebe, ne da bi prav vedeli zakaj, tako nesluteno, kot občutek pripadnosti. Prihaja iz sonca ali iz dreves ali iz vode ali iz tebe same ali iz tistega, ki ga želiš. Radost prihaja v maju, ko se asfalt proič zmehča od sonca in je trava vsa zelena, živozelena, umita od dežja, ki je rosil včeraj.

Takrat sva zelo mladi in kadar se najini poti križata, nimava časa za pogovor. Radost je samoljubna za tiste, ki se ne znajo smehljati takrat, kakor ona. Radost se umika tooj in moji samotni in medse se umikava njej, kadar sva mladi.

In kadar pride pred hišo Bojan, ves velik, s polnimi ustnicami poljubov za srečanje med drevesi s teboj, pušči razigrano, da pomladni veter razkuštra tvoje lase in iztegneš dlani proti njemu. Veliko, veliko je stvari, ki jih je treba takrat povedati be-

lim brezam v mraku, kadar ima Bojan polne ustnice poljubov. In breze so daleč, tam daleč, tako bele v mraku, ko se napolita tja. Tako tihe in nežne in nič več same.

Takrat, ko sva zelo mladi, slišiva pesem svojega otroškega sna, ki se je nekoč izgubila, vsa blede in žalostna,

kaj veš zakaj. Slišiva jo pod oknom nekoga, ki bi ga radi našli. In v maju med belimi brezami v mraku morda najdeva nekje srce te pesmi.

V maju z bosimi nogami po vlažni travi,

o maju z vetrom v laseh in vonjem po prsti...

Za vas, dekleta...

mladostno, predvsem mladostno...

Pomlad je tu, a ne bo dolgo, ko bo pričelo pripetati poletno sonce in nas vabiti k morju, v kopališča, ob jezera... Gotovo ste že pospravile zimska oblačila, pričele ste nositi spomladanske kostime in obleke, pa tudi na poletno garderobo ste že pričele misliti.

Letošnji poletni modeli oblek, kril, bluz itd. so tako raznovrstni kot že precej časa niso bili. Obleke so krojene večinoma v enem, ali pa so v pasu prerezane, rahlo nabrane (širokih spodnjih kril ne bomo nosile), ali pa plisirana, po večini brez rokavov. Prve dajejo športen videz in se nosijo s srednje širokim pasom, a jih lahko s kakšnimi manjšimi modnimi dodatki pozivimo in dosežemo videz boljše obleke. Kar se barv tiče, prevladujejo letos modra, oranžna, zelena, roza, rdeča in beige v vseh odtenkih ter standardni bela in črna. Modni kreatorji so se za letošnje poletje odločili v glavnem za enobarvne obleke ter za obleke z manjšimi ali večjimi rožnatimi vzorci (slednjih naj se debelušne izogibajo!). Pojavljajo pa se tudi obleke s

podolžnimi dvo- ali večbarvnimi črtami.

Krila so ozka, ali pa s tako imenovano golf-gubo in dajejo videz saint-tropez mo-

dela, le da je sedaj preporok manj prešit. Zanimiva so tudi krila, ki se spredaj zapenjajo z gumbi, prevlečenimi iz istega blaga in prepasani z nekoliko širšim pasom. Bluze so kratke ali

pa dolge (tunike) z rokavi ali brez njih, z različnimi volani in »lažnimi žepi«.

Letošnje poletje bomo posegale po čimbolj lahkih in praktičnih materialih, kot so: laneni materiali, svila, šantung, šifon, žoržet, muslin, batist. Pa še to: gotovo si boste dale sešiti (ali pa si boste sešile kar same) dolge, po možnosti enobarvne hlače. Zato naj vas opozorim, da so kroji letošnjih dolgih hlač narejeni na mornarski način, vendar ne s tako močnim odstopajočim robom hlačinic.

Kar se čevljev tiče, glejte, da se v njih ne bo noga utrujala, zato naj bodo udobni, z nizko ali pa srednje visoko (toda ne preozko) peto. Čevlji so letos spredaj zaokroženo in plosko prirezani, enobarvni ali pa kombinirani oziroma prepleteni z dvobarvnimi usnjem ali lakom: črno-belo, črno-rdeče, beige, zelena.

No, danes nimam namena pisati samo o oblačilih. Poglejmo si še, kakšne frizure nam priporočajo frizerji za letošnje poletje. Moda predpisuje srednje dolge lase, katerih konci so rahlo valoviti ali pa popolnoma rav-

ni in se prilegajo obrazu. Sicer pa se bomo letos pojavljale tudi v kratko pristriženih pričeskah, ki so za poletne dni tudi najbolj praktične in ne zahtevajo toliko nege kot daljši lasje. Tupiranje las počasi prehaja v pozabol!

Vsekakor je šminkanje v poletnih dneh poglavje zase. Letos boste uporabljale kot ličila za obraz le rdečilo za ustnice in svinčnik za obrvi oziroma robove vek. Izogibajte se pudrov in pustite koži, da neovirano diha. Paziti pa morate, da boste kožo na soncu zaščitili z odgovarjajočo kremo ali oljem. Ker boste letošnje poletje nosile obleke večinoma brez rokavov ali pa z večjimi vratnimi izrezi, ne pozabite na čistočo kože ter na predčasno odstranjevanje odvečnega sala s telesa in to z vsakodnevnim redno telovadbo.

Ob koncu želim vsem prijetne poletne počitnice, tistim pa, ki se bodo poslovili od študentskega življenja in odšli na svoja delovna mesta, pa želim obilo delovnega uspeha. Vsem skupaj pa prijateljski — srečno!

Boča

VEDNO VEČJA VLOGA

srednje tekstilne šole v Mariboru

Mariborska tekstilna industrija se je pričela razvijati nekako vzporedno z elektrifikacijo v državskem bazenu in predstavlja še danes eno najmočnejših industrijskih panog. Cenena delovna sila, rekrutirana iz okoliških krajev, ugodne prometne zveze ter cenena električna energija so ta razvoj še pospešile do takšne mere, da je Maribor s pravico dobil zvevek »jugoslovanski Manchester«.

Kmalu po vojni, ko se je v naši industriji močno opažalo pomanjkanje dobrih strokovnih kadrov, je ob kranjski nastala še mariborska tekstilna šola, ki naj bi rešila trenutno pereče stanje na delovnih mestih, usposobila večje število kvalificiranih kadrov, da bi bila proizvodnja čim bolj ekonomična in kakovostna.

Toda šolo so ukinili, na nje-no mesto pa so stopili razni izpiti in podobni negotovi načini za krpanje znanja. Seveda pri takšnem stanju ni moglo ostati in leta 1958 je bila šola znova obnovljena.

Delo na zavodu je bilo naporno, saj so morali učenci s podpisanimi vajenskim pogodbam prebiti 64% svojega delovnega časa na praksi, medtem ko jim je ostalo za teoretično vzgojo le 36%.

Takšne način šolanja je bil seveda prezahteven, tako da je šola ob prekvalifikaciji v tehnično srednjo šolo zmanjšala število praktičnih ur v korist teorije in to v solidnem razmerju 45:55%, obenem pa je uvedla tudi dvo-stopenjsko obliko študija, s čimer so zamašili praznino med TTS ter tekstilnim oddelkom višje tehnične šole v Mariboru.

Solanje poteka takole:

V tri leta trajajoči prvi stopnji imajo dijaki poleg teoretičnega dela tudi dvakrat tedensko prakso, ki jih praktično usposablja in obenem uvaja v specializacijo.

Edina razlika od ostalih tehniških srednjih šol bi bila v tem, da lahko dijaki z nezadostno oceno iz jezika, matematike ali mehanike napredujejo v naslednji razred (ne morejo pa preiti z negativno oceno v II. stopnjo).

V drugi stopnji postane dijak pravzaprav enakoveren član delovnega kolektiva tovarne ter se kar na samem delovnem mestu seznanja z delom in upravo delavca v tovarni.

Seveda je velika pomanjkljivost, ker izgubi šola dijaka iz rok, saj ostane le administrativna povezava. Edino rešitev vidijo v izgraditvi modernih laboratorijev in delavnic v okviru šole.

DOSEDANJI USPEHI IN NAPAKE

V letu 1961 je iz šole šlo 65 diplomantov I. stopnje, od tega 22 predilcev in tkalcev, v letu 1962 pa 42 tkalcev in 12 plemenitilcev. Letos naj bi

šolo končalo 73 dijakov, od tega 25 predilcev, 24 tkalcev in 24 plemenitilcev.

Četrti letnik se niso mogli osnovati, saj je število dijakov z ustreznimi pogoji vedno premajhno (lani le 9 od 54 diplomantov).

Letošnji uspeh bo, kot vse kaže, boljši, saj računajo na 50% diplomantov, ki izpolnjujejo pogoje za vpis na II. stopnjo.

Napak je več, predvsem moti velika zmeda v poimenovanju oziroma t.i. mojstrski problem, saj obstaja cela vrsta kvalifikacij — podmoj-

ster, mojster, nadmojster, visokokvalificirani tekstilec, visokokvalificirani delavec-tekstilec.

No, sam se ne bi rad spuščal v ta problem, raje citiram besede tovariša ravnatelja:

»Zal moram ugotoviti, da nekatera manjša, pa tudi eno veliko tekstilno podjetje na Stajerskem ne sodelujejo s šolo, čeprav z druge strani prihajajo iskat kader v Maribor. Zato bi bilo v bodoče potrebno, da podprejo šolo v njenih prizadevanjih vsi, s čimer bi si zagotovili kvaliteten kader, kar je za ekonomizacijo in kvaliteto proizvodnje nujno potrebno.

Obenem pa bo šola dobila širši pomen letos jeseni, ko bo edini izobraževalni center tudi za delavce iz proizvodnje. Otmar Lajh

Kulturno mrtvilo na I. gimnaziji

I. gimnazija je bila nekoč znana kot osrednje kulturno središče mariborskih srednješolcev. Kot taka je bila tudi vir mladih pesnikov, pisateljev, glasbenikov. Na njej je redno izhajalo glasilo »Mlada misel«, prirejali so kvalitetne literarne večere in se nasploh živahno udeleževali. Posebno vlogo pa je v kulturnem življenju gimnazije igrala »Prešernova nagrada«. To priznanje so vsako leto podelili ob slovenskem kulturnem prazniku, 8. februarja. Mladim literatom, slikarjem, in ostalim, ki so jo prejeli, je pomenila nagrado, hkrati pa je bila tudi vzpodbuda za nadaljnje udeleževanje.

Letos obstaja nevarnost, da »Mlada misel«, ki je deslej iz-

hajala deset let nepretrgoma, ne bo izšla. Varek temu niso finančne težave, kot bi kdo utegnil pomisliti, temveč pomanjkanje sodelavcev, ki bi bili voljni prispevati svoja dela. Porzije je sicer dovolj, tujt pa se pomanjkanje proznih del.

Tudi na drugih področjih ni nič boljše. Na gimnaziji je deslej prav uspešno deloval mešani pevski zbor, ki je prevzel levji delež v programu šolskih proslav. Letos pa je zaradi pomanjkanja prijavljenih pevcev zbor prenehal z delovanjem. Tako je bilo žalostno, da si je morala številna tako močna šola, pevski zbor »izposoditi«, če je hotela, da proslava prvega maja uspe.

Kaj bomo študirali

Tokrat vas bomo seznanili s študijem na Visoki šoli za telesno kulturo v Ljubljani. Te šole bi priporočali predvsem tistim, ki čutijo resno veselje do športa in dela z mladino. Kakšna je pot, da postaneš profesor med mladino najbolj priljubljenega predmeta?

Vpis je omejen, zato je potrebno opraviti poseben praktični izpit. Prijavi se lahko vsakdo, ki je uspešno dokončal srednjo šolo, ali pa tisti, ki je opravil poseben sprejemni izpit. Praktični izpit, ki ga opravljajo vsi in ki je obvezen, obsega: tek na 100 in 1500 metrov, skok v višino in orodno telovadbo. Posebnih norm ni, pač pa je kandidat sprejet na osnovi celotnega znanja. Za vse je tudi obvezen strogi zdravniški pregled.

Študij traja štiri leta in je dvostopenjski. Po končani prvi stopnji dobi diplomant naziv: predmetni učitelj telesne vzgoje, po drugi stopnji pa naziv profesor.

Poleg tega pa so še praktične vaje, brez katerih — razumljivo — ne gre. Vse skupaj: praktične vaje in predavanja — znese 36 ur, kar vsekakor ni malo.

MIMOGREDE

(tokrat nekaj kilometrov od Trsta)

Panorama Trsta

»Oprostite, ali veste...« Tako sva se spoznala. Prisedel je k moji mizi, na katero je sijalo toplo majsko sonce, in pogovor je stekel.

Tovariša Sergija Verča sem takoj obsul s ploho vprašanj. Predvsem me je zanimalo delo naše zamejske mladine.

»S kakšnimi posebnimi uspehi se ravno ne moremo postavljati, saj nam manjka osnovni element, potreben za uspešno delo, to je sloga. Delimo se namreč na levičarje in desničarje, imamo ločene klube in delovanje nasploh. Vendar ne mislite, da držimo roke križem. Prirejamo razne prireditve kot so literarni večeri, nameravamo pa izvesti tudi natečaj za najboljšo slovensko popevko.«

• Kakšen odmev ima slovenski tisk pri vas v Trstu?

»Če sem odkrit, ga mladina bere bolj slabo. Mnogo bolj jo zanimajo italijanski stripi in kriminalni romani. Sploh pa smo pri nas v Trstu pogrešali neke vrste revijo, ki ne bi bila le strogo literarno usmerjena, temveč bi bralcu nudila prijetno podane kulturne, športne in znanstvene novice.«

• Ali ste morda že poiskali rešitve?

»Da. Na mojo pobudo je nastala ciklostirana revija »Novice v mestu«. Z delom smo začeli že pred štirimi leti, namen pa je bil, izbiti lahki italijanski literaturi primat iz rok.

No, delno smo uspeli, seveda ob pomoči Slovenske prosvetne zveze. V okviru revije prirejamo tudi razne kulturne prireditve; tako smo pred nedavnim organizirali razstavo mnogo obetajočega mladega umetnika Marina Azmana, ki se je predstavil s svojimi linorezi.

Dejstvo je, da se trudimo in da kažemo voljo do dela ter znova dokazujemo, da smo bili in da bomo ostali Slovenci, kolikor pa uspeh ravno ni tako bleščeč, je temu kriva tudi indiferentnost mladine.

Sonce je zahajalo. Počasi sem srkal svoj gin, ki je v Piranu sedaj, izven sezone, cenejši ter držal v rokah najnovejšo številko »Novic v mesecu« in si pri tem mislil:

»Priatelji moji, res ste čudoviti. Celu pri nas doma se moramo večasih prekleto truditi, da spravimo na dan kakšno revijo takšne vrste.«

Buc

BAKINJIČ — zaliv mariborskih počitničarjev

Ko se bližajo počitnice, stojimo vedno pred vprašanjem: kam? Navadno si s tem dolgo razbijamo glavo — prav zato, ker nismo seznanjeni z možnostmi, ki nam jih nudijo naše organizacije: Počitniška zveza, Zveza tabornikov, Planinska zveza in TVD »Partizan«. Vse te organizacije vsako leto prireajo letovanja na morju in v planinah. Delo vseh je bilo brez globlje povezave, zato je PZ dala pobudo za skupno delo na področju mladinskega turizma. Statistika kaže, da je v ZMS 104.679 mladincev in mladink in od teh je v PZ vključenih 15.015 mladih, v ZTS 13.500, v PD 12.572 in v TVD »Partizan« 14.263 mladincev in mladink. Se vedno pa ostane 40.000 mladih izven organizacij in letovanje večine teh lahko omogoči prav mladinski turizem. Osnovno vodilo pri uvajanju novega načina letovanja je bilo vprašanje: kako omogočiti mladincu za majhen denar letovanje v krajih, ki bi mu bili sicer nedostopni. Razumljivo je, da cenečnosti ne moremo zahtevati od komercialnega turizma, zato je bilo nujno, da smo pristopili h gradnji mladinskih turističnih objektov.

Počitniška zveza ima na razpolago vsej državi okrog dvajset objektov s 1800 ležišči, ki poslujejo vse leto. Preko poletja pa razpolaga zveza s 6000 ležišči v raznih objektih. Razumljivo je, da je to osnova za uspešno delovanje mladinskega turizma, vendar samo pri tem ne moremo ostati. Če pri površnem pogledu adresarja, ki ga je izdala PZ, ugotovimo, da je še mnogo krajev brez objektov za prenočevanje (v našem okraju npr. Murska Sobota). Take pomanjkljivosti bo treba v bodoče odpraviti.

Vse premalo pozornosti posvečamo aktivnemu odmoru (izletom, pohodom). Ta je namenjen mladini, da se

KAM NA POČITNICE?

sprosti od vsakodnevnega dela in naporov in si nabere novih moči. Med šolskim letom pridejo v poštev krajši izleti v bližnjo okolico (Pohorje, Kozjak, Dravsko polje), med počitnicami pa krožna potovanja in daljši izleti. Mnogi se še spominjajo podvigov starejših bratov in njihovih prijateljev, ki so se odpravili na krožna potovanja vzdolž jadranske obale ali pa po Jugoslaviji. Za takratne razmere je bil to vsekakor podvig, medtem ko je danes mreža domov ob Jadranu precej gosta. Danes takšen »podvig« ne predstavlja nobenega problema. Članom Počitniške zveze je z ustanovitvijo počitniških domov in taborov mogoče prepotovati vso domovino.

V zadnjem času je opaziti vedno večje upadanje zanimanja za izletništvo. Mladi najraje prebijejo svoje počitnice kje na morju ali v planinskih krajih, le manjši del pa se poda na manjše ali krajše izlete.

Taborniki prireajo letne taborne ali izlete v okviru svojih enot — odredov. Vsako leto odide večina taborniških odredov na svoje taborne v najrazličnejših krajih naše domovine. Tako bodo letos taborniki iz Maribora taborili v Bohinju in ob morju (kraj še ni določen). Mnogi, ki so bili le enkrat na kakšnem taboru, se zanj navdušijo. Vendar je pogoj za udeležbo na taboru aktivnost v organizaciji preko vsega leta.

Posamezna planinska društva prireajo občasne izlete v planine tudi med počitnicami. Tako bodo letos mnogi mladi planinci odšli na transverzalo, ki se začne na Pohorju in konča v Kopru, nekateri pa bodo prehodili le del poti. V Mariboru imamo dva zelo delovna mladinska odseka pri PD Matica in PD Obrtnik. Tudi pri ostalih planinskih odsekih, posebno v večjih delovnih kolektivih, je vključeno mnogo mladincev.

Letos bodo mnogi odšli na taborjenje s TVD »Partizan«. Tabori TVD »Partizan« Maribor na morju imajo že bogato tradicijo. Seveda je prav tako pogoj, da je bil član aktiven vse leto, da se lahko nato udeleži tabora.

Letošnjega taborjenja se bodo v prvi izmeni udeležili vsi dijaki SSTV. V naslednjih izmenah pa bodo ostali mladi telovadci.

Tudi nekatere druge organizacije (ZB, ZPM, ZMS) bodo priredile letovanja, vendar v manjšem obsegu. Kakor vidimo, bo letos šlo na letova-

In cene? Te so v taborih PZ sorazmerno nizke, če jih primerjamo s cenami komercialnega turizma. Cena dnevnega penziona se suče okoli 600 dinarjev. V taborih ostalih organizacij pa je cena za 14-dnevno letovanje od 450 do 8000 dinarjev.

Če se boste odločili za letovanje

nje veliko število mladine. Mnogi bodo tudi odšli s starši v sindikalne počitniške domove.

Če se odločite, da se boste sami odpravili na letovanje, dobro premislite in pregledajte možnosti. Tisti, ki niste vključeni v katero izmed naštetih organizacij, se podajte v domove in taborne PZ, ker je tudi nečlanom omogočeno letovanje v teh objektih.

pod okriljem Počitniške zveze, vam svetujemo, da se odločite za enega izmed domov v Dubrovniku, Beogradu, Paliću, Sarajevu, na Bledu ali pa v taborih v Splitu, Biogradu, Bokinjiču, Makarski, Vrsarju in Zadru. Ležišča v večini teh objektov je treba vnaprej rezervirati. Podrobnejši podatki so objavljeni v Adresarju, ki ga dobite na najbližjem občinskem ali okrajnem odboru Počitniške zveze.

ČAST

Čast mi je, da vam lahko povem, da sem eden tistih redkih ljudi pri nas, ki visoko cenijo našo narodno kulturo ter nikjer in nikdar ne dopuščajo, da bi se poudarek našega prvenstva pred sosednjimi narodi blatil. Ker sem torej dober narodnjak, so me izvolili v odbor mednarodne menjave žive sile.

Pravijo, da dobro opravljam svoje delo. V preteklem letu sem trikrat potoval v inozemstvo, dvakrat pa sem bil delegiran v mednarodno komisijo za odpravljanje socialnih razlik med študenti različnih dežel. Tam sem predložil, naj blagovolijo sprejeti ves denar moje matične organizacije za podporo tujim študentom. S tem sem tudi vzbudil pozornost doma, zlasti med višjimi krogi. Nagrajen sem bil s potovanjem poleg ino-

zemskih grup, ki so obiskale našo deželo.

Jezik obvladam dobro. Svoj narmreč. Svojtčas sem se učil šest jezikov, tako da mi danes ni težka komunikacija s tujci. Imam težave le z izbiro jezika. Mnogokdaj ne izberem pravega in me potem ljudje čudno gledajo. Sicer pa sem tudi dober telovadec.

Spominjam se neke skupine iz Sleziije. V njej so bila skoraj samo dekleta in ker vem, da sem fant od fare, sem sprostil vse svoje simpatične lovke, da bi osvojil srca tistih dražestnih deklic.

Nesreča je hotela, da se je naše potovanje začelo v sosednji republiki. Bil sem popolnoma potr, ker me je moja rodoljubna misel preganjala po nečistih mestih in se povračala v mojo lepo kulturno domovino.

Potovali smo po nekih zakotnih krajih, katerih imena si iz principa nisem hotel zapomniti. Ljudje so bili oblečeni v delovne obleke, ulice prašne, jedi pa poprane in papricira-

ne... Vse proti mojim dobro vzgojenim načelom. Zadnji večer bivanja v tistih čudnih krajih sem slovesno oznanil: »To, kar ste videli tu, ni moja domovina. To je svinjak, rečem vam, pravo sra... Jutri prekorajmo mejo in tedaj boste videle pošteno razliko med to in mojo lepo deželo.«

Dekleta so se stisnila k meni ter me navdušeno poljubljala po vrsti. Tedaj se še vedno nisem bil odločil, kateri se bom temeljito posvetil (nekdo bi morda dejal: temeljito lotiti).

V mojo domovino smo pripotovali, ko jo je sonce najlepše osvetljevalo. Prijetno mi je bilo, ko sem razkazoval in se hvalil z znamenitostmi, ki sem se jih spominjal iz šolskih klopi.

Kosili smo na vrtu našega hotela. Nad nami so preletavali ptiči in... Glej nesramnost. Mala Helga je zardela in gledala na krožnik, ki je bil obdreljen od ptičje nesnage. Šel sem se pritožiti in dobil zagotovilo, da se to ne bo več zgodilo.

Zvečer smo se zabavali ob plesu. Dvoril sem neki Jagenki, potem Kati. Proti polnoči sem odšel po stopnicah v prvo nadstropje. V toaleti sem bil skoraj zadet od čudnega vonja. Vse školjke po vrsti so bile polne. Potegnil sem vodo. Nič.

Tega dekleta ne smejo videti za nobeno ceno. Hitro sem poskal vedro in metlo. Delal sem dolgo in pot mi je kapljal po čelu. Glasba na vrtu je že davno utihnila, jaz pa sem še vedno delal. Ko se je zasukalo, sem se ves utrujen napolil k morju, da bi se opral.

Potem so pritekla dekleta in me obkolila.

»Kod si hodil? Utrujen si videti.«
»Čast moje domovine in ljudstva sem reševal,« sem hotel pošteno priznati. »Skoraj celo noč...«

Spogledale so se in iskale tisto, kar mi je omogočila to nesramnost... Začel se je prepir med njimi, jaz pa sem tekel k telefonu, da bi prosil za degradacijo in se umaknil iz javnega življenja.

ŠOLA Z BOGATO TRADICIJO

Dijaki Srednje kmetijske šole se lahko pohvalijo, da obiskujejo po tradiciji enega najstarejših zavodov v Mariboru, saj poteka letos že 91. leto od ustanovitve njene prednice.

Stajerska, znana po vinih in ugodnih agrarnih pogojih, je bila v letih njene ustanovitve opustošena po vinski suši, obenem pa je bilo nujno potrebno, dati zaostalemu kmetijstvu modernejši pečat.

Seveda se avstrijska vlada ni zadovoljila le s tem. V ozadju se je skrival še čisto drugi namen, potujčiti slovenskega kmeta ter si ustvariti koridor pristašev prav tja do Jadrana.

Po prvi svetovni vojni je šola delovala od 22. do 28. leta kot srednja kmetijska, potem pa so jo prenesli v Bukovo (Srbija).

Druga svetovna vojna in osvoboditev sta tudi šoli prinesla boljše čase. 1946. leta je takratno kmetijsko ministristvo ustanovilo kmetijski tehni-

našteti smeri delati tudi praktično, na svojih bodočih delovnih mestih, za kar jim je odmerjeno tedensko 12 ur.

Praktično delo je na zavodu vsekakor vzorno urejeno, zato mu moram posvetiti več pozornosti. Morda se boste vprašali, ali si praksa to zasluži. Vsekakor. Ne smemo pozabiti, da

klicu ter se nanje primerno pripravi in obenem sam ugotavlja napake, ki jih nepoučeni kadri delajo.

Praktično delo na KTS poteka po že utrjenem brigadirskem sistemu z močnim poudarkom na samoupravi. V vsakem razredu obstoja obratovodja, ki je podrejen delovodji, dijaku IV. letnika. Ta razporeja delo, izračunava uspehe itd.

Dijaki delajo po normah in so za svoje delo tudi plačani (dobljeni denar porabijo za izlete). V dnevih prakse dijaki niso čisto sami, nadzoruje jih po en profesor, ki obenem dobi vtis o splošnem delu dijaka in to pravnako upošteva pri ocenjevanju.

Praktično pa morajo dijaki delati tudi v počitnicah. Prva tri leta delajo mesec dni na šolskem posestvu, pozneje pa si lahko kraj počitniške prakse izberejo sami.

Ko sem začel izpraševati po svobodni aktivnosti na šoli, sem bil presenečen, saj si ne bi mogel misliti, da se dijaki, ki imajo tako malo časa (tedensko so zasedeni 42 ur) uspejo v takšni meri udejstvovati.

Na zavodu delujejo: šola za življenje, šolska ljudska univerza (mesečno prirejajo po dve predavanji), MKUD z dramsko, recitacijsko ter pevsko sekcijo, telovadno društvo Partizan-Kmetije, strelska družina, ljudska tehnika s kino, foto, radio in strojno-traktorsko sekcijo ter čebelarstva sekcija.

Z najaktivnejšim delom se lahko pohvalijo čebelarstva, strojno-traktorska in strelska sekcija, dosegli pa so že lepe uspehe na športnem in literarnem področju.

Na šoli dela tudi klub OZN, ki se je po direktivi republiškega centra specializiral za proučevanje mednarodne organizacije za kmetijstvo — FAO.

Po končanem štiriletnem šolanju se dijaki zaposlujejo predvsem kot kmetijski tehniki na kmetijskih gospodarstvih in v zadrugah, manjše število absolventov pa nadaljuje študij na VAS.

Mladi kmetijski tehniki so nosilci napredne miselnosti na deželi, borijo se za modernizacijo in vključujejo posestva svojih staršev v zadruga.

Ob koncu šolskega leta jim želimo obilo uspehov v nadaljnjem delu.

-mar

Poverjeniki na uredništvu

Pred nedavnim je bil na uredništvu »Katedre« razgovor, ki so se ga udeležili poverjeniki s srednjih šol v Celju, Ptuj, Murski Soboti in Mariboru. Glede na to, da je več kot polovica naših bralcev srednješolcev, bomo morali v prihodnje storiti več, da bomo list srednješolcem še bolj približali. Za to pa je pogoj dobra povezava med bralci in uredništvom, ki bo bralcem lahko ustreglo le tedaj, če bo poznalo njihove želje. Ta povezava doslej ni bila povsem zadovoljiva, zato smo tudi organizirali ta razgovor.

Poverjeniki so izrazili splošno zadovoljstvo nad vsebino lista, dali so pa tudi vrsto koristnih pripomb in predlogov za poprestritev. Predlagali so zlasti, naj bo več bralnega; z zadovoljstvom so sprejeli literarno prilogo Obrazi, ki je pa ne moremo dalje izdajati zaradi pomanjkanja sredstev. Kolikor bo mogoče, bomo v prihodnje večji del predlogov tudi realizirali, predvsem pa bomo morali več pisati o srednješolskih izven Maribora, pa tudi sami bodo morali več dopisovati. V Murski Soboti nameravamo ustanoviti posebno dopisništvo.

Prepričani smo, da bo tako poprestrjen list dobil med srednješolci še več bralcev in naročnikov, saj bodo imeli poleg različnega zanimivega branja lepe možnosti, da se skozi vse leto seznanjajo s problemi študija in študentskega življenja; kar jim bo pozneje koristilo.

Fh

Novo med taborniki

Taborniki oddela Severnih šotrov v občini center so resno prišli za delo. To kažejo številne akcije, ki so jih izvršili v zadnjem času. Ze dolgo je bilo čutili pomanjkanje vodniškega kadra ki je za dobro delo taborniške organizacije nujno potreben. Zato so sami organizirali vodniški tečaj, ki ga je obiskovalo 15 mladih tabornikov.

Tudi med prvomajskimi počitnicami niso mirovali. Organizirali so dva prvomajska tabora in tajni izlet na Pohorje. Klub starejših tabornikov pa je odšel na izlet na Mozirsko planine.

Sedaj se pripravljajo na Pohod ob žici okupirane Ljubljane, kamor bodo poslali pet ekip. Osrednja letošnja prireditev pa bo propagandni tabor v Lenartu. Osnovni namen te akcije bo razširiti taborniško organizacijo še na to območje. V počitnicah pa bo kakor vsako leto odšel odred na taborjenje v Bohinj.

Gimnaziada

SSD Olympia, ki deluje na I. gimnaziji je znano kot eno najdelavnejših v Sloveniji. Številne diplome, priznanja in pohvale kažejo da tudi pri rezučilih ne zaostaja za drugimi. Olympia pa se je pokazala tudi kot odlična organizator. Letos se je namreč odločila da bo organizirala gimnaziada — športno srečanje slovenskih gimnazij. Predsednik športnega društva, MILAN MERLAK, nam je povedal nekaj podrobnosti o tem tekmovanju.

Letošnja gimnaziada bo potekala v začetku junija. K sodelovanju smo povabili vse slovenske gimnazije doslej pa so se prijavile novomeška, celjska, novogoriška, II. gimnazija iz Maribora in vedova naša. V kratkem pa še pričakujemo prijave ostalih povabljenih gimnazij (lubljskih, kranjske, murskoboške).

Tekmovanje bo trajalo dva dni, tekmovani pa bodo v naslednjih športnih panogah: v atletiki (100 m, 1.000 m, met krogla, skok v daljino in višino), rokometu, odbojki, košarki, šahu, namiznem tenisu in malem nogometu. Razen v poslednjih treh panogah bodo sodelovala tudi dekleta.

V okviru gimnazijade bodo priredili še posvetovanje o oblikah poučevanja telesne vzgoje na gimnazijah, o delu šolskih športnih društev in o podobnih športnih srečanjih.

B. M.

kum z oddelki: sadjarsko-vinogradniški (Maribor), poljedelsko-živinorejski (Sentjur) ter vrtnarski (Medlog).

Leto dni pozneje so se vsi oddelki združili v sedanjem posloppju, 1960 pa so ustanovili pod isto streho Višjo agronomsko šolo, s čimer je Maribor postal še pomembnejši center za vzgojo kmetijskega strokovnega kadra.

Danes ima šola tri specializacijske smeri, poljedelsko, živinorejsko in sadjarsko vinogradniško.

Poleg pouka morajo dijaki vseh

ta sestavni del vzgojnega dela močno vpliva na poznejši profil tehnika.

Sploh je praksa pereč problem, ki ga rešujejo na vse načine, saj je nemalo primerov, da se prav tukaj zaradi nepoučenega in netaktičnega vzgojnega kadra mlad človek znajde v dilemi ali naj sledi instrukcijam, ki jih je dobil v šoli, ali mnogokrat nepravilnim vzgledom okolja, v katerem je na praksi. Tu mora nujno priti do nekakšnega nezaupanja v šolo.

Koristno pa je spet, če mlad človek že zgodaj praktično spozna, kakšne težave ga čakajo v bodočem po-

Mladi pišejo

Branko Maksimovič:

OGLASNA DESKA ŽIVLJENJA

Dajte mi košček neba
ki zre vam iz njenih oči
samo toliko da ga razpnem
med svoje želje
da ga napolnim s ptičjim petjem
s ptičjo prostostjo
V zameno vam dam
najhen gozd z ujetimi pticami
njihovo petje
či se zaletava v drevesa
ter tone v pozabo
a ne ve zakaj
uiti tega noče vedeti

Marko Zorko:

ČLOVEK

Ko Bog ustvaril je človeka,
ni vedel po kakšnem se kalupu
naj ravna.
Kalup je bil slab. Bedna ta pokveka
v dobi tej prekleti ubila je boga.
Vsak večer, ko sonce pojde spat,
so oblaki rdeči kakor kraljevski škrlat.
Tisočletja in skozi vsako dobo venomer,
svoj krvavi oblak krmari človek — zver.
Prijetelj! Jaz pa ljubim sem otroke.
Z ustnic sem jim kradel smeh,
a Človek ni vedel, da te male roke
v svojih je drobil dlaneh.

Marko Zorko:

GOZD

Stojim.
Tukaj sem obstal
in ne vem več kam.
Med mladimi jelšami
in vresjem čisto sam.
Naslonjen na brezo.
Le kdo jo je pobarval?
Praprot se sramežljivo sklanja,
kot da jo je sram,
ker mi boža nogo.
Torej čisto sam.
Nekje visoko ptice.
Večeri se
in samo iz doline
še slišim osamljene klice.
Pogovarjam se z odmevom,
ki mi posoja blazni glas
in nenadoma začutim
kako vali se skozim
in duši me — čas.

Izžrebanci prvomajske nagradne križanke

1. nagrado v znesku 8000 dinarjev: Matilda Lorbec, Maribor, Cankarjeva 15-11.

2. nagrado v znesku 6000 dinarjev: Jana Belle, Maribor, Razlagova 7-III.

3. nagrado v znesku 4000 dinarjev: Dušan Levec, I. gimnazija, Maribor.

Izžrebanci lahko dvignejo nagrade v upravi »Katedre«, Maribor, Gregorčičeva 30. — Vsem dobitnikom iskreno čestitamo.

Uredništvo

ko bil bi ŠVRK

... bi vprašal tiste, ki odločajo, katere ceste v Mariboru bodo asfaltirali, ali je neobhodno potrebno, da kjer se zgrade novi bloki, mora biti tudi cesta na novo asfaltirana. Tam pa, kjer novogradnja ni in je promet mnogo večji, pa naj požirajo prah — ali pa so mogoče posredi kaki »zakulisni« vzroki...

... bi oplazil tistega aranžerja, ki je v izlozbo pri »Slovenija športu« položil moško truplo, kar naj bi bilo po njegovem mnenju esetsko. Izvirno pa je le?!?

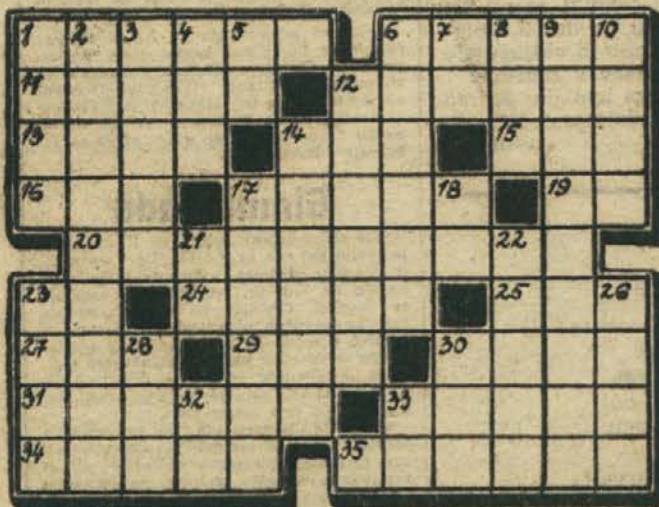
... bi pošteno ošvrknil nogometaše »Maribora«, ki jim bojša in do igranja in prvenstvenih točk. Kaj pa, če gledalcem ob nedeljah ne bo več do kupovanja pretirano dragih vstopnic!?

Zdaj vse minulo je...

... bi v samopostrežni restavraciji ponižno vprašal, kdo predpisuje tako visoke marže na ceno ribezovega soka, ki stane 100 din, v samopostrežni trgovini preko ceste pa 64 din in si ga hodi celo samo osebje restavracije tja kupovat.

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. pokojnik, 9. sladkovodna riba, 11. visoko morje, 12. holandski pisatelj (Jan de), 13. del skeleta, 14. odmev, 15. vulkan na fill. p. otoku Mindanao, 16. kraljevska prestolnica Bagratovcev, imenovana Armanški Pampaji, 17. rusko moško ime, 19. oratev, 20. francoski kemik, ki je iznašel umetno svilo (Hilair), 23. primorski medmet, 24. srečni predvor, 25. slavni japonski telovadec, 27. turški velikaš, 29. pritožnik Douane pri mestu Passau, 30. slovenski violinski virtuoz (Igor), 31. orožje davnih prednikov, 33. pristanišče na severu Čila, 34. pristojbina, 35. slovenski lokalni govor (Jože).

NAVPIČNO: 1. zgorajja okončina, 2. najvišji ameriški vrh, ugasli vulkanski sedemtisočak v argentinskih Andih, 3. kis, 4. listje pri repi, 5. veznik, 6. rudarski kraj v Bosni, 7. zaamka naših radioaparatorov, 8. oči, 9. ženska na polovanju, 10. moško ime, 12. morčija podobno močno mamilo, 14. zaraza v koritu, da more žival do krme, 17. del hrbtnice pri človeku, 18. kemijski znak za kositel, 21. začelnici slovenskega epskega pesnika, 22. rdeče katransko barvilo, 23. važna žival, 26. arabsko moško ime, 28. ptič severnih morij, 30. makedonsko kolo, 32. začelnici v ZDA živečega ruskega dirigenta, 33. kemijski znak za aluminij.

Tovarna literarnih izdelkov

Vedno so si ljudje zastavljali vprašanje, ali umetniki sploh komu koristijo ali pa so na svetu samo zato, da krajejo bogu čas.

Nekatera izmed teh bitij, ki so čakala po papirju, packala po platnu in praskala po strunah, so zaslužila skoraj toliko kot obrtniki, čeprav niso kdovekak delala.

Beroče občinstvo je tudi motila nekakšna nesistematičnost v delu umetnikov. Zgodilo se je, da se je v enem tednu pojavilo v knjigarnah po deset knjig pesmi, medtem ko vojnih romanov kljub neprestanemu popraševanju potrošniki niso mogli nikjer dobiti.

Pojavile so se zahteve po smotrnejši produkciji. Umetniki naj bi se prilagodili občinstvu, proizvajalec potrošniku. Prvi pogoj za to je bila ustanovitve »Podjetja za produkcijo literarnih izdelkov«. Če bi umetniki še naprej delali brezglavo in nenačrtno, bi se bilo treba bati krize na tržišču.

Podjetje za produkcijo literarnih izdelkov sta sestavljali dve samostojni ekonomski enoti: obrat za poezijo in obrat proze. Poleg tega sta bila oba obrata razdeljena še na več vsebinskih oddelkov, npr. na oddelke za jesenske lirčne pesmi, oddelke za elegije motoristom, oddelke za fanatistične romane, ki imajo primes perverzности itd.

Konec je bil nenačrtnosti in samovoljnosti v literaturi! Zdaj se je pelo po strogo določenem planu, kol je pač zahtevalo tržišče. Predstavniki podjetja so bili seveda v stalnem stiku s potrošniki, ki so izražali svoje želje.

Večina umetnikov se je zaposlila v podjetju za proizvodnjo literarnih izdelkov, posebno še, ker so lahko v najkrajšem času prišli do avta, lastnega avta. Drugim, samostojnim, ki se niso zaposlili, se je godilo kakor majhnim obrtnikom v senci velike tovarne, ki preplavalja tržišče s svojimi izdelki: propadali so, pijančevali, ali se pa oprijeli donosnejše obrti, kot je pisateljstvo. Bili so lahko še srečni, če jim je podjetje poslalo kakšno drobno pesem, s katero se v veliki tovarni niso utegnili ukvarjati, umetniki-obrtniki pa so se lotili dela z veseljem, ljubeznijo in z mislijo na kruh.

Sprova so uslužbenci podjetja za produkcijo literarnih izdelkov še hodili med svoje modele na ulico, v tovarne, na polja, v kavarne, v železniške čakalnice, na nogometne tekme; vendar so brž ugotovili, da ta način dela ni najboljši, da ne rečemo slab, kajti vodstvo podjetja ni imelo nadzor-

stva nad svojimi uslužbenci. Kdo jamči direktorju, da je pesnik tisti, ki je prišel iz vrst osveščenih umetnikov-obrtnikov, res na svojem delovnem mestu? Mar res voha strojno olje v mehanski delavnici, o kateri mora napisati abstraktno-industrijsko pesem, ali pa spet ne tišči ustnic ob parfimirani vrat lepe natakariče v kavarni »Pri belem slonu«, pred seboj pa ima morda še neslužbeni list z zasebno pesmijo? Kdo ve, ali ne piše raje o ogrlici svoje drage kot pa o krogličnih ležajih avtomobilskega kolesa.

»Skratka, podjetje mora biti kot ostala podjetja: nič izostajanj, nič sprehodov, četudi to zahteva specifičnost našega dela.« je izjavil direktor na seji upravnega odbora.

»Bilo bi naračnost nemumno, če bi še naprej hodili med ljudstvo. Pa tudi ponižujoče je to, saj vendar nismo novinarji.« je razglabljal.

Tako so umetniki-industriji ugotovili, da bo pač najboljša rešitev, če bodo življenje prenesli v ulice v svoje podjetje. Zakaj ne bi posnemali znanstvenikov, ki tudi delajo poizkuse?

Uredili so laboratorije, takšne, kakršne so zahtevale posamezne literarne vrste. Vse laboratorije so poslikali najboljši slikarji-industriji in bili so res izrez iz življenja. Manjkale so le neke malenkosti. Bilo bi namreč bolj živo, če bi za dekoracijo namestili še — ljudi.

»To vendar ni problem,« je izjavil direktor.

»Kaj stori vojska v primeru, da potrebuje ljudi? Mobilizira jih! To bomo tudi mi storili.«

Ljudje niso bili navajeni drugačnih mobilizacij kot vojaških, zato so prišli kar v vojaških oblekah. Seveda

se to dejstvo ni skladalo z direktorjevimi načrti, vendar, da ne bi po nepotrebnem izgubljali časa, so uslužbenci brž napisali ducat vojnih romanov, nato pa so ljudi izpustili domov in jim veleli priti v civilu.

Težave so nastale pri dopažanju materiala za ljubezenske pesmi, kajti moški so zahtevali pesmi le o plavalaskah. Seveda so si ženske množično začele barvati lase (mikal jih je honorar), vendar oseh kandidatke le niso sprejeli; o poštevo so prišle le naraone plavalaske s pravo višino, dostojnimi telesnimi mermi in z dolgimi elegantnimi nogami. Kmalu so tržišče polnile knjige z naslovi: »Plavalaske«, »Modre oči«, »Plavalaske noge« itd.

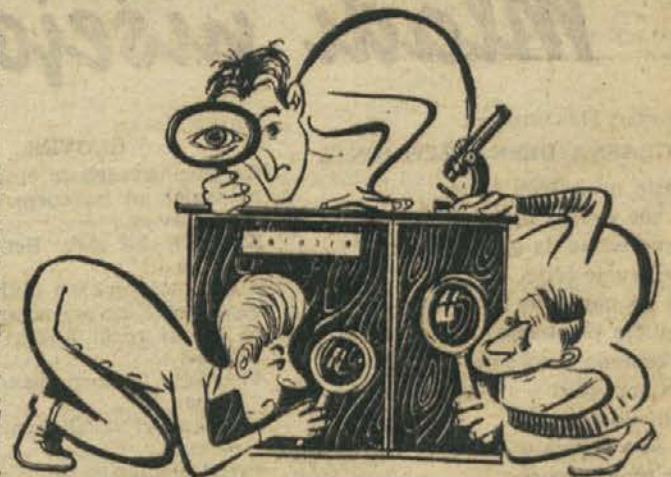
Natakariča v kavarni »Pri belem slonu« je bila črnolasa. Pesnik, ki je pisal o njenih črnih lasih raje kot o dimu iz tovarniških dimnikov, jo je privedel v podjetje. Predpisi so sicer prepovedovali sodelovanje umetnikovih sorodnikov ali znancev, kajti pesnik je moral biti ob osebi, o kateri je pisal, neprizadet; vendar je direktor le zamižal na eno oko, zakaj šlo je za obstoje tovarne.

Pustili so ju sama (osak delavec potrebuje mir) in delo se je pričelo. Pri tem se je pesniku porodila nova pesem.

Ne da bi se obotavljal, je pesnik po osmih urah dela izročil zvezek pesmi in direktor je s sočutjem gledal oba; pesnika in njo, zakaj videti sta bila silno utrujena.

Pesmi so izdali, pesmi črnolaski?

Pesnik je spel postal umetnik-obrtnik. Odpustili so ga, ker so ugotovili, da ni spoštoval službenih predpisov: ljubil je žensko, ki jo je opeval. Peter Baloh

Z zadnjo številko se uredništvo zahvaljuje vsem, ki so sodelovali pri listu in jih vladno vabi k sodelovanju tudi v prihodnjem letu.